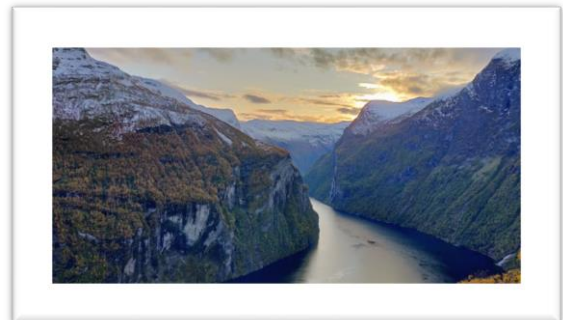


Strategisk næringsplan

Stranda kommune

2020-2024



Stranda, den 29.04.2020.

Vedtak oppstart, SNP: FOR-007/18 av 22.01.2018.
Vedtak utlegg, planprogram: KPU-012/18 av 2.07.2018.
Godkjent planprogram: PLA-108/18 av 15.11.2018 og KOM-121/18 av 14.12.2018.
Vedtak utlegg, SNP: KPU-002/20 av 20.01.2020.
Vedtak godkjenning, SNP: KPU-013/2020 av 22.04.2020 og KOM-028/20 av 29.04.2020 .

INNHALD

1. Innleiing	6
2. Kva vil Stranda kommune med denne planen?	8
3. Tilhøvet til andre planar	10
4. Korleis planen er bygd opp, og bruken av den	11
5. Om prosessen	12
6. Rullering.....	13
7. Stranda kommune – situasjonsomtale.....	14
<i>Statistikk</i>	<i>14</i>
Utvikling i folketal.....	14
Sentralitet.....	15
Næringsstatistikk.....	16
<i>Kommunikasjonar</i>	<i>17</i>
<i>Kommunestruktur.....</i>	<i>18</i>
<i>SWOT-analyse.....</i>	<i>18</i>
Sterke sider.....	19
Svake sider.....	19
Moglegheiter	20
Trugsmål.....	20
8. Spørjeundersøking til bedrifter	21
9. Målsetjingar med næringspolitikken.....	22
<i>Delmål 1: Stranda kommune skal legge til rette for ein variert arbeidsmarknad.....</i>	<i>22</i>
Strategi 1: Leggje til rette for oppstart av fleire bedrifter og gründerverksemd i kommunen gjennom å tilby lokale og infrastruktur	22
Tiltak:	23
Strategi 2: Vere oppstarts- og gründervennleg kommune ved å prioritere rask handsamingstid for nye næringsetablerarar	24
Tiltak:	24
Strategi 3: Skape variasjon i næringsareal gjennom ulike størrelse, plassering og type for å skape mangfald.....	24
Tiltak:	24
Strategi 4: Vidareutvikle landbruket og halde det i hevd og ved å rekruttere fleire til sektoren og ved å legge til rette for tilleggsnæringer i landbruket.....	25

Vedtak oppstart, SNP: FOR-007/18 av 22.01.2018.

Vedtak utlegg, planprogram: KPU-012/18 av 2.07.2018.

Godkjent planprogram: PLA-108/18 av 15.11.2018 og KOM-121/18 av 14.12.2018.

Vedtak utlegg, SNP: KPU-002/20 av 20.01.2020.

Vedtak godkjenning, SNP: KPU-013/2020 av 22.04.2020 og KOM-028/20 av 29.04.2020 .

Tiltak:	25
Strategi 5: Ivareta og oppretthalde eksisterande hjørnesteinsbedrifter og nytte synergieffektar av dette gjennom samarbeid mellom desse og nye bedrifter	25
Tiltak:	27
<i>Delmål 2: Stranda skal vere ein attraktiv arbeidskommune og kommunen skal vere ein arbeidsgjevar med høg kompetanse</i>	27
Strategi 1 og 2: Betre samband mellom Stranda og omkringliggjande tettstadar.....	28
Tiltak:	28
Strategi 3 og 4: Marknadsføre kommunen som ein attraktiv kommune å arbeide i.....	28
Tiltak:	29
Strategi 5: Målretta arbeid inn mot søknadar om stønad til breibanddekning for heile kommunen	29
Tiltak:	29
Strategi 6. Satse på kompetanseheving i kommunesektoren for å auke attraktiviteten til kommuneorganisasjonen som arbeidsplass	29
Tiltak:	29
<i>Delmål 3: Stranda kommune skal utvikle ein betre innovasjonskultur og identitet med mat i fokus</i>	30
Strategi 1: Etablere betre kontakt mellom kommune, næringsliv og utdanning ved å invitere til idéverkstader i kommunen	30
Tiltak:	31
Strategi 2: Fokusere på samarbeid som eit konkurransefortrinn ved å auke kunnskapen om innovasjonsklynger	31
Tiltak:	31
Strategi 3: Skape kontakt og forbindelsar til utdanningsinstitusjonar i heile regionen ved å invitere regionale aktørar til idéverkstad i Stranda kommune	31
Tiltak:	31
Strategi 4: Kople landbruk, sekundærnæringsbedrifter og utdanning betre saman ved å satse på mat som merkevare	31
Tiltak:	31
Strategi 5: Vere pådrivar for å skape fleire læringsplassar i bedriftene ved å vurdere insentivordningar	32
Tiltak:	32
Strategi 6: Jobbe målretta med merkevara «Stranda» som kan marknadsførast samla, ved å bygge på merkevarane som heile Noreg kjenner	32
Tiltak:	33
10. Særskilt om ulike sektorar	33
<i>10.1. Oppvekst og opplæring</i>	33
Tiltak:	34

10.2. Turisme.....	34
Delmål 1. Verdsarvkommunen Stranda skal ha eit meir attraktivt og variert reiseliv	35
Strategi 1: Auke turismen i heile kommunen i låg- og skuldersesong	35
Tiltak:	35
Strategi 2: Auke fokuset på kulturminne og industriarv som identitetsskaparar og attraksjonar	35
Tiltak:	36
Strategi 3: Oppmode til miljøvennlege val ved reise til Stranda kommune og informere om avgrensingar når det gjeld kapasitet på infrastruktur.....	36
Tiltak:	36
Strategi 4: Støtte etablering av eit digitalt verktøy for opplevingar i kommunen, i samarbeid mellom offentlege og private aktørar	37
Tiltak:	37
Strategi 5: Utarbeide turismestrategi i samarbeid med aktuelle aktørar	37
Tiltak:	37
Strategi 6: Stille krav til reinare teknologi for cruiseskip og større køyretøy.....	37
Tiltak:	39
Strategi 7: Ei styrt utvikling av eksisterande og nye hytteområde i kommunen	39
Tiltak:	39
Delmål 2: Minimere konflikt mellom lokalbefolkning og turisme.....	39
Strategi 1: Vurdere innføring av ulike avgifter for å kunne finansiere naudsynte tiltak for å handtere turismen, med særleg fokus på utfordringane i Geiranger	39
Tiltak:	40
Strategi 2: Marknadsføre lokale butikkar, serveringsstader og opplevingar betre for å auke verdiskapinga lokalt.....	40
Tiltak:	40
Strategi 3: Kartleggje dei mest utsette stadene for trengsel for å kunne prioritere tiltak som toalett, trygge utsiktsposter og parkering.....	41
Tiltak:	41
Strategi 4: Greie ut trafikkregulerande tiltak i pressperiodar og vurdere iverksetting.....	41
Tiltak:	41
Strategi 5: Etablere og halde ved like naudsynt infrastruktur som er dimensjonert for turistsesongen	41
Tiltak:	42
Strategi 6: Vurdere forlenging av driftskontraktar med aktuell vegeigar til å gjelde heile året for utsiktspunkt, rasteplassar og toalett.....	42
Tiltak:	42

Strategi 7: Greie ut løysingar for effektiv og berekraftig søppelhandtering i turistsesongen, og vurdere innføring av tiltak.....	42
Tiltak:.....	42
<i>10.3. Andre næringsgreiner</i>	42
<i>Næringsmiddelindustri</i>	43
Tiltak:.....	44
<i>Møbel/trevare</i>	44
Tiltak:.....	44
<i>Oppdrettsnæring</i>	44
Tiltak:.....	45
<i>Handel og service</i>	45
Tiltak:.....	45
<i>Mekanisk industri</i>	45
Tiltak:.....	46
<i>Næringsliv generelt</i>	46
Tiltak:.....	47
11. Omdømebygging	48
Tiltak:.....	48
12. Lokalsamfunnsutvikling	49
Tiltak:.....	49
13. Tilflytting/tilbakeflytting - korleis stimulere og halde på ungdommen?	50
Tiltak:.....	50
14. Organisering av arbeidet med næringsutvikling	51
<i>Dagens situasjon</i>	51
<i>Førstelineteneste for gründerar (hoppid.no)</i>	52
<i>Næringsutvikling innan primærnæringane (jord- og skogbruk)</i>	52
<i>Generell næringsutvikling</i>	53
<i>Modellar for samhandlingsarenaer mellom kommune og næringsliv</i>	56
<i>Kommunale selskap si rolle i næringsutvikling</i>	57
15. Figurliste	58
16. Vedlegg	59
<i>Vedlegg 1: Oppsummering av spørjeundersøking</i>	59
<i>Vedlegg 3: SWOT-analyse</i>	90
<i>Vedlegg 4: Tiltaksplan (hovudplan 2021-2024) og årleg tiltaksplan</i>	91
<i>Vedlegg 5. Spørjeskjema</i>	92
Litteratur	96

1. Innleiing

Stranda kommune har ikkje hatt eit strategidokument som seier noko om *korleis* kommunen ønskjer å satse på og prioritere næringsutvikling, *kva* type tiltak kommunen ønskjer å setje i verk og dermed heller ikkje noko om *kvifor* og *når* slike tiltak skal setjast i verk.

I eit samfunn som Stranda som svært tidleg vaks fram frå agrar-samfunn til variert industrisamfunn er dette eit lite paradoks i seg sjølv. Kanskje kan det også vere ein indikasjon på at ein slik plan ikkje er ein avgjerande faktor for industrireisning. Men då må ein hugse at samhandlinga mellom det private næringslivet og det offentlege (kommunen) tidlegare var mykje mindre, spesielt innanfor fagområda plan og byggjesak. I dag ser vi at ser på slike planar som sentrale når dei skal gjere langsiktige vedtak m.o.t. plassering av verksemdar fordi slike planar gjer kommunen meir føreseieleg når det gjeld vilkåra dei kan rekne med å eksistere under i eit litt lengre perspektiv (Moen, 2011).

Stranda kommune er i gang med kommuneplanarbeidet som er lovpålagt etter Plan og bygningslova. Kommuneplanen omfattar ein *samfunnsdel* med handlingsdel og *arealdel*.

Kommuneplanen skal ta seg av både kommunale, regionale og nasjonale mål, interesser og oppgåver, og bør ifølge PBL§11-1 omfatte «...alle viktige mål og oppgåver i kommunen» (KMD, 2008).

Vidare seier lova at det kan utarbeidast kommunedelplan for «... bestemte område, tema eller verksemdsområde». Det er bestemt at Strategisk næringsplan (heretter: SNP) skal ha status som ein *kommunedelplan*. Dette valet har ein gjort fordi det inneber større forpliktingar med omsyn til revisjon og ajourhald. Det gjer vidare at ein gjennom planstrategien er forplikta til å vurdere revisjon og politisk handsaming ein gong pr. valperiode. På denne måten sikrar ein at dette ikkje vert ein plan som vert laga for sin eigen del, men at den skal ha ein funksjon som gjer at det politiske miljøet i kommunen blir forplikta til å setje næringsstrategi på dagsorden med jamne mellomrom.

Kommunestyret (KOM-121/18 av 14.12.2018) fatta vedtak om at det skulle utarbeidast ein slik kommunedelplan for næringsutvikling (SNP) basert på måla og strategiane nedfelte i kommuneplanen sin samfunnsdel som 13.02.2019 vart vedteken i kommunestyret.

Ein kommunedelplan for tema eller verksemdsområde skal i følge PBL § 11-1 (KMD, 2008) ha ein **handlingsdel** som seier korleis planen skal følgjast opp dei fire påfølgjande åra eller meir. Denne er lagt inn som vedlegg til planen og er tenkt brukt for å gi innspel i samband med årleg gjennomgang av kommunebudsjettet. Det er avgjerande viktig at SNP med handlingdel vert knytt opp i mot økonomiplan/budsjett.

Ein strategisk næringsplan er altså ikkje ei lovpålagt oppgåve. Men kommunen vonar at ein slik plan - og ikkje minst prosessen rundt utarbeidinga - vil styrkje medvitte blant innbyggjarane, politikarane og i næringslivet sjølv om kor viktig det er å ha høg beredskap på dette området for å setje oss i stand å sjå nye moglegheter til å konsolidere og vidareutvikle det næringslivet vi har.

I planprogrammet (Stranda kommune, 2018) for SNP (KOM- 121/18 av 14.12.2018) har ein skissert korleis arbeidet med planen burde organiserast. M.a. vart det bestemt at ein skulle etablere ei arbeidsgruppe sett saman av representantar for dei viktigaste segmenta i næringslivet i kommunen. Denne gruppa har hatt følgjande samansetnad:

Vedtak oppstart, SNP: FOR-007/18 av 22.01.2018.

Vedtak utlegg, planprogram: KPU-012/18 av 2.07.2018.

Godkjent planprogram: PLA-108/18 av 15.11.2018 og KOM-121/18 av 14.12.2018.

Vedtak utlegg, SNP: KPU-002/20 av 20.01.2020.

Vedtak godkjenning, SNP: KPU-013/2020 av 22.04.2020 og KOM-028/20 av 29.04.2020 .

Tabell 1: Arbeidsgruppe for SNP.

Representant	Bedriftstilknytning/næringsgrein
Kjetil Helge Nordang	PEAB Nordang AS/Entreprenørbransje
Jon Hjortdal	Stranda vgs./skulesektor
Anders Adolfsson	Stranda hotell AS/Reiseliv og turisme
Randi Ansok	Villa Lovise (ENK)/Småskala reiseliv, romutleige
Even Engeset	Engeset Mekaniske verkstad AS/Mekanisk industri
Bjørnar Engeset	Stranda Stålindustri AS/Mekanisk industri
Trond Arve Ansok	Grilstad, avd. Stranda AS/Næringsmiddelindustri
Einar Arve Nordang	Orkla, avd. Stranda AS/Næringsmiddelindustri
Ove Skylstad	Geiranger Utvikling AS/Turisme
Per Kristian Gjerde	Gnr. 30 bnr. 1 ENK/Landbruk
Bjørn Helge Vik	Slettvoll AS/Møbel
Pål Morten Ringstad	Langlo AS/Møbel
Andrea Kjellstad	Ungdomsrådet/Friviljug sektor
Arve Mogstad jr.	Intersport Stranda AS/Handelsnæring
André Skarbø	Platina Seafood & Hofseth Aqua AS/Foredling; oppdrett
Sven Amund Skotheim	Hofseth Aqua AS/Foredling; oppdrett

Den geografisk fordelinga av representantane er ikkje fullverdig, men det vart gjort forsøk på å få den betre.

Gruppa har halde 9 møte. Det vart arrangert eit avspark-møte før oppstart med innbedne føredragshaldarar. To av møta er haldne ute på bedrifter (Engeset Mekaniske AS og Orkla Foods AS).

Det er gjennomført ei spørjeundersøking til bedrifter, etablerarar og lag og organisasjonar. Svara på denne vil bli lagt ut på heimesidene til kommunen.

Det er brukt ein god del tid til orienteringar for arbeidsgruppa frå eksterne aktørar:

- **Jan Petter Eide** (JP Konsult AS) om organisering av samarbeid næringsliv/kommune/skule (Harams-modellen)
- **Marit Elisabet Larssen** (OSE AS) om arealplanen i ny kommuneplan
- **Oddbjørn Hatløy** og **Arne Mehl** (ÅKP) om kompetansedeling i regionalt entreprenørskapsarbeid
- **Einar Lied** (Stranda kommune) om ny kommuneplan

2. Kva vil Stranda kommune med denne planen?

Grunngjevinga for å setje i gang arbeidet med SNP går fram av planprogrammet, vedteke i KOM-121/18 av 14.12.2018. Her er både *hovudmål*, *delmål* og *mål på kort og lengre sikt* formulerte. For ordens skuld tek vi med hovudmålet her:

«Målet med SNP er å definere felles, overordna mål og tiltak for utvikling av næringslivet i kommunen slik at planen kan fungere som eit overordna styringsverktøy for prioritering av desse tiltaka.»

Ettersom Stranda kommune nett no også er i gang med ny kommuneplan er det naturleg å vise til dei formuleringane som gjeld næringsliv i denne (samfunnsdelen) slik at ein også syter for at det vert mest mogleg samsvar mellom den overordna planen og SNP. Strategiane er dermed henta frå samfunnsdelen i kommuneplanen (gule boksar); dei tilrådde tiltaka frå arbeidsgruppa for å oppnå målsetjingane med strategiane er markerte som grønne boksar.

I kommuneplanen finn du formuleringane om næringsliv under kap. 3 der ein har fokusert på følgjande område:

- Bygdeutvikling
- Næringsliv – med særleg vekt på etablering av innovasjonsklynge
- Turisme

Sett frå næringslivet si side vert det ofte hevda at det å vere **føreseieleg** er ein svært viktig parameter når dei vurderer etableringar (Moen, 2011, s. 35; 40), og kanskje minst like viktig som t.d. nivået på kommunale avgifter. Ein SNP skal altså vere konkret nok til at næringslivet kan stole på at signala i planen vil bli etterlevde.

Eit anna mål med SNP er å setje kommunen i stand til å vere/handle proaktiv(t) på strategisk viktige område for næringsutvikling. Koplinga mellom SNP og kommuneplanen sin arealdel er her openbert viktig. Å legge til rette eigna areal for ekspansjon/nyetableringar vil såleis vere eit sentralt verkemiddel frå kommunen si side for å **auke attraktiviteten** for industriutvikling i kommunen. Sidan Stranda kommune no får ein ny arealplan, vert ikkje temaet arealplanlegging som verkemiddel i næringsutvikling omhandla spesielt i SNP.

Kommunen har ein ambisiøs visjon: «*Til å vere stolt av*». Vi er ei «spesiell» kommune ved at næringsutvikling på nokre område kan stå i ein viss motsetnad til den statusen kommunen har som **verdsarvkommune**. Ikkje all type aktivitet let seg utan vidare kombinere med denne statusen. **Omdømebygging** er sentralt for å oppretthalde og styrkje denne spesielle statusen, og det å finne den rette balansen mellom omsynet til næring og omsynet til verdsarv-statusen vil dermed alltid vere ei utfordring for Stranda. På den andre sida gir denne statusen mange moglegheiter vi elles ikkje ville ha fått.

Kommunen sin næringspolitiske rolle kan delast opp i *forvaltingsrolla* (passiv og tenesteytande funksjon som tek i vare samfunnsinteresser i høve lovverket, dvs. sakshandsaming), *produsentrolla* (aktiv og bedriftsretta, tenesteytande funksjon) og *entreprenørrolla* (aktiv og næringsretta tenesteytande funksjon som skal stimulere til vekst i eit breitt samfunnsperspektiv, dvs. næringsutvikling). Å vere den som skaper eller kontrollerer ein situasjon ved å ta initiativ, å føresjå ei utvikling eller utfordringar, dvs. ei **proaktiv tilnærming**, er ein mykje smartare måte å te seg på enn

berre å reagere når utfordringane/problema oppstår, dvs. ei **reaktiv tilnærming**. Utan ein plan står kommunen også mykje veikare m.o.t. å handtere slike situasjonar.

Stranda kommune skal ta ei aktiv rolle og legge **berekraftmåla til SN** til grunn for all næringsutvikling, inkl. eiga drift.



Figur 1: Berekraftmåla (SN).

For ei verdsarvkommune er følgjande av mål særleg viktige:

- Mål 7 : Rein energi for alle
- Mål 8 : Anstendig arbeid og økonomisk vekst
- Mål 9 : Innovasjon og infrastruktur
- Mål 11 : Berekraftige byar og samfunn
- Mål 12 : Ansvarleg forbruk og produksjon
- Mål 13 : Stoppe klimaendringane

Grunngjevinga for dette er m.a. at fleire og fleire (t.d. turistar, eigne innbyggjarar og samarbeids-partar for næringslivet) set krav til dokumentasjon m.o.t. miljøavtrykk, og at dette er ein viktig konkurransefaktor i næringsutvikling.

3. Tilhøvet til andre planar

Kommunen er godt i gang med arbeidet med ny **kommuneplan** (samfunnsdel: ferdig, og arealdel: under arbeid). Ein vedteken kommuneplan er ein overordna plan, dvs. at ein kommunedelplan som t.d. SNP må difor i hovudsak hente føringar frå kommuneplanen.

Kommunen har også ein **kommunedelplan for landbruk** (2008-2011), vedteken i KOM 26.03.2008. Dette er ein svært fagspesifikk plan berre for landbruksnæringa. Denne planen har ikkje blitt rullert slik ein kommunedelplan skal.

I arbeidet med SNP har det ikkje vore aktuelt å gå gjennom kommunedelplanen for landbruk som fagplan ettersom gruppa meiner SNP heller bør gi signal om korleis kommunen vil prioritere landbruk som næring i forhold til andre næringar, dvs. eit meir overordna og ikkje så sterkt fagleg dokument som gjeldande landbruksplanen er.

Alle kommunar er pålagde å utarbeide ein **energi- og klimaplan**. Stranda er i gang også med ein slik plan i regi av/samarbeid med Sunnmøre regionråd og andre kommunar på Sunnmøre. Denne planen skal analysere utsleppssituasjonen i Stranda og prioritere tiltak for å ta ned i klimautsleppa og redusere energibruken. Denne planen vil til ein viss grad også vere styrande for korleis kommunen legg opp strategien for arbeidet med næringsutvikling, t.d. kva krav kommunen ønskjer å stille til dei som driv eller vil utvikle ny næring og kva krav vi ønskjer å stille transportaktivitetar på sjø og land.

Den kanskje aller viktigaste planen SNP skal knytast til er **økonomiplanen**. SNP skal ha ein *handlingsdel /tiltaksplan* som skal reviderast årleg. Dersom handlingsplanen skal vere forpliktande, må SNP knytast opp til økonomiplanen for å sikre at dei tiltaka ein politisk bestemmer seg for å gjennomføre kan realiserast. Ein mal for oppsett av ein slik tiltaksplan er lagt ved. Den bør handsamast politisk tidleg på året for å kunne nyttast som innspel til arbeidet med budsjett det komande året.

Møre og Romsdal fylkeskommune legg gjennom **fylkesplanen** (Møre og Romsdal fylkeskommune, 2019) med handlingsprogram for ulike innsatsområde m.a. kompetanse/verdiskaping ein del overordna føringar for kva tiltak som bør prioriterast for å nå måla i fylkesplanen.



Figur 2: Grunnlagsdokument for SNP.

Vedtak oppstart, SNP: FOR-007/18 av 22.01.2018.

Vedtak utlegg, planprogram: KPU-012/18 av 2.07.2018.

Godkjent planprogram: PLA-108/18 av 15.11.2018 og KOM-121/18 av 14.12.2018.

Vedtak utlegg, SNP: KPU-002/20 av 20.01.2020.

Vedtak godkjenning, SNP: KPU-013/2020 av 22.04.2020 og KOM-028/20 av 29.04.2020 .

4. Korleis planen er bygd opp, og bruken av den

Planen er i grovt bygd opp av ein **analyse-**, **statistikk-** og **strategidel** og ein **tiltaksdel**. SNP tek utgangspunkt i samfunnsdelen av ny kommuneplan. Dette har på til ein viss grad verka avgrensande på kva tema som er omhandla i SNP, men arbeidsgruppa har - i alle fall til ein viss grad - utvida perspektivet på kva SNP skal omhandle. Ein har difor sett på både generell lokalsamfunnsutvikling, vidaregåande opplæring, bruk av kommunale verkemiddel som t.d. kommunalt næringsfond, skatte- og avgiftspolitik, politikk for bustadbygging og tilretteleggjande arealpolitikk.

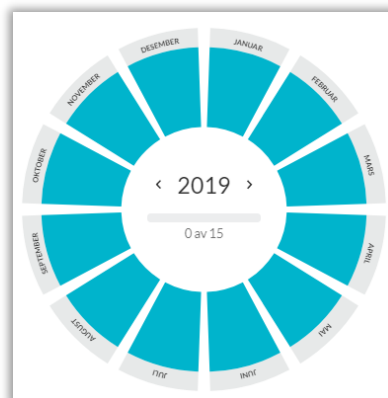
I analysedelen har ein nytta offentleg tilgjengeleg materiale/statistikk (t.d. kommunestatistikk for Møre og Romsdal) som grunnlag for å få fram det som kjenneteiknar Stranda m.o.t. næringsstruktur, folketalsutvikling osv. Dette gir eit faktabasert grunnlag for å karakterisere aktuelle utfordringar og moglegheiter.

I tiltaksdelen gir kommunen signal om kva ambisjonar ein skal ha med omsyn til tilrettelegging for næringsutvikling innafor ulike sektorar, inkludert førstelinetenesta for gründerar.

Arbeidsgruppa vart tidleg i prosessen utfordra på å kome med innspel til ein såkalla **SWOT-analyse** for næringslivet i Stranda. Denne analysen er ikkje så godt gjennomarbeidd at den kan brukast som 'fasit', men var meir meint som eit startpunkt for å aktivisere gruppa med tenkinga rundt næringslivsutvikling. Analysen er lagt ved rapporten (vedlegg 1).

Det er også sendt ut ei spørjeundersøking til svært mange av bedriftene i kommunen der ein har stilt ein del spørsmål som skal gi signal om kva dei ser på som dei viktigaste utfordringane framover, kva rolle respondentane meiner kommunen bør ha i samband med næringsutvikling m.m. Resultata er summerte opp under kap. 8, og sjølv spørjeskjemaet er lagt inn som vedlegg til planen.

Det er viktig at SNP vert ein plan som vert teken i aktiv bruk både av innbyggjarar, politikarar og administrasjonen. Med det omfanget den har fått eignar den seg best som 'oppslagsverk' for kva tiltak og verktøy kommunen ser for seg å kunne ta i bruk. Det er difor laga ein eigen **tiltaksplan** som kort og godt er ei oppsummering av strategiar og tiltak over ein tidsperiode på 4 år (2021-2024), og i tillegg ein årsplan for kvar av desse åra. Planane skal gjennomarbeidast før kvar budsjettperiode, og det skal leggjast inn eit administrativt forslag til tiltak med prioritering, kostnader og fordelinga av desse mellom kommune og privat næringsliv. Dette forslaget skal drøftast saman med andre budsjettspørsmål, og prioriterte tiltak skal leggjast inn i økonomiplan for etterfølgjande år. Dette skal sikre at SNP ikkje berre vert ein plan på papiret, men at den vert styrande for prioritering av tiltak innan næringsutvikling. I vedlegg 4 er det limt inn ein modell (dummy) av originalen (*.xls) som vil bli lagt tilgjengeleg og brukt i samband med budsjettprosessen.



8.
018.

Godkjent planprogram: PLA-108/18 av 15.11.2018 og KOM-121/18 av 14.12.2018.

Vedtak utlegg, SNP: KPU-002/20 av 20.01.2020.

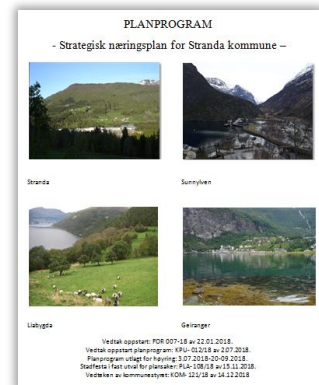
Vedtak godkjenning, SNP: KPU-013/20 av 22.04.2020 og KOM-028/20 av 29.04.2020.

5. Om prosessen

Stranda kommune vedtok 22.01.2018 å starte arbeidet med SNP. Ettersom dette vart bestemt skulle ha status som kommunedelplan, vart første trinn i prosessen å utarbeide eit såkalla **planprogram**. Dette programmet var ut på høyring i 2018 og endeleg planprogram vart vedteke av kommunestyret 14.12.2018 (KOM-121/18).

Planprogrammet legg rammene for kva sjølve planen skal omfatte, m.a.:

- Kva status planen skal ha
- Strukturen på planen
- Forankring
- Målstruktur
- Målgrupper
- Organisering av arbeidet
- Utgreiingsbehov
- Føringer for arbeidet



Rådmann/næringsjef fekk fullmakt til å nemne opp ei arbeidsgruppe. Her prøvde ein å ta omsyn til både geografi, representativitet av ulike næringer og kjønn. Kommunen la i svært stor grad opp til at bransjane peika ut sine representantar, og til slutt fall dette på plass.

Arbeidsgruppa hadde oppstartmøte 27. februar 2019. Det vart lagt opp til at arbeidsmøta i størst mogleg grad skulle leggjast til bedriftene slik at ein kunne kombinere møta med ønsket om at gruppa vart betre kjend med næringsliv og verksemder i kommunen. Meininga var at bedriftene skulle få høve til å presentere seg og ev. utfordringar for gruppa med tanke på tiltaksdelen av planen. Dette har av praktiske grunnar fungert berre delvis.

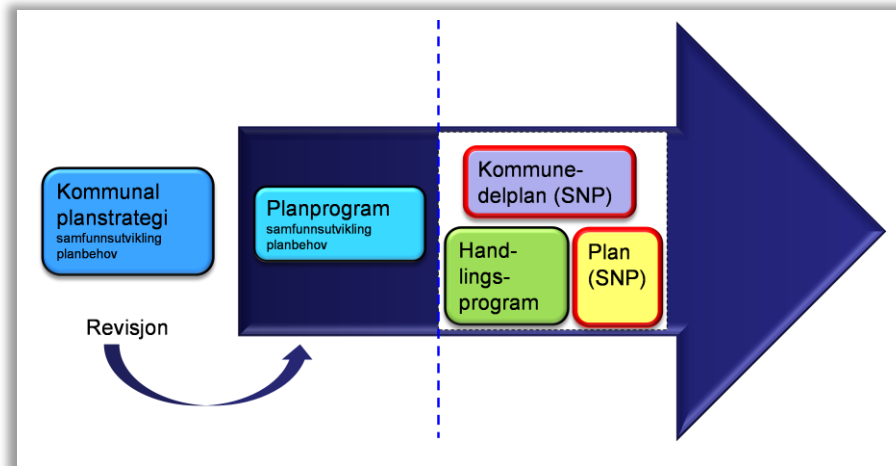
Informasjon om arbeidet med planen (referat, møteinnkallinga, planprogram m.m.) har vore lagt ut på heimesida til kommunen (<https://www.stranda.kommune.no/tenester/naring-og-skatt/anna-naringsliv/strategisk-naringsplan/>). Det vart her også opna for å kome med innspel til gruppa, men det er berre registrert to slike (Sindre Mjelva og Iris Fivelstad).

Formannskapet (FOR) vart oppnemnd som styringsgruppe. Leiaren har halde orienteringar i FOR undervegs både for å halde gruppa orientert om arbeidet, og for å få signal på ev. ønskje og innspel frå styringsgruppa.

6. Rullering

Med status som kommunedelplan følger lovbestemte krav til rullering, jf. PBL § 11-2:

«Kommunedelplaner for temaer eller virksomhetsområder skal ha en handlingsdel som angir hvordan planen skal følges opp de fire påfølgende år eller mer. Handlingsdelen skal revideres årlig.»



Figur 3: Tilhøvet mellom kommunal planstrategi og kommunedelplan (her: SNP)

For kvar valbolck/kvart 4.de år, skal ein altså i arbeidet med planstrategien vurdere behovet for revisjon av planen. Tiltaksplanen skal reviderast årleg. Det er eit politisk ansvar å følgje opp dette.

Vedtak oppstart, SNP: FOR-007/18 av 22.01.2018.

Vedtak utlegg, planprogram: KPU-012/18 av 2.07.2018.

Godkjent planprogram: PLA-108/18 av 15.11.2018 og KOM-121/18 av 14.12.2018.

Vedtak utlegg, SNP: KPU-002/20 av 20.01.2020.

Vedtak godkjenning, SNP: KPU-013/2020 av 22.04.2020 og KOM-028/20 av 29.04.2020 .

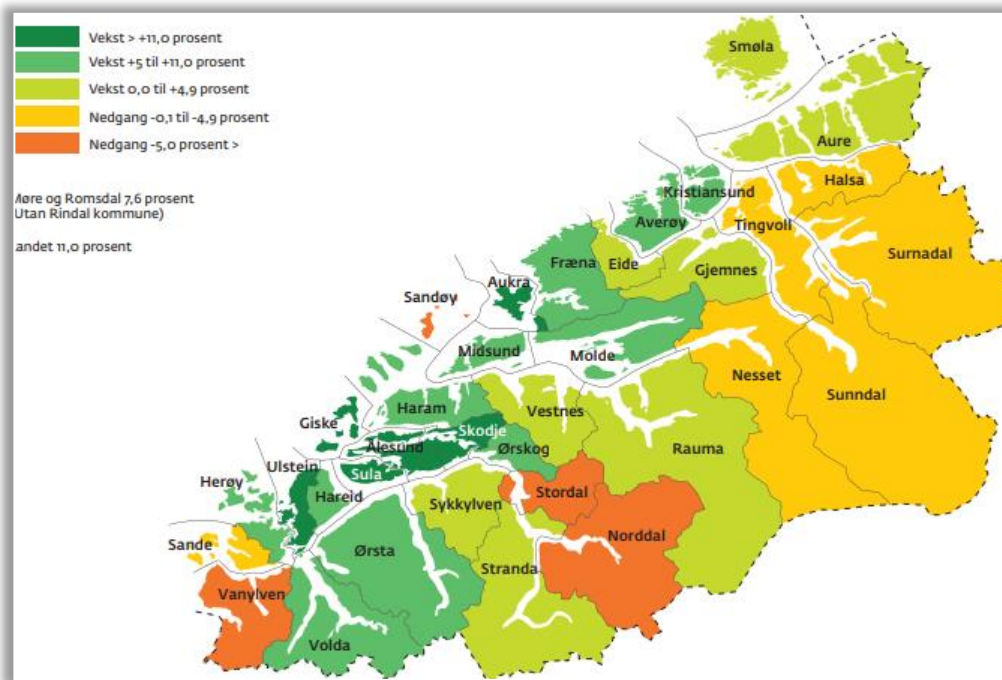
7. Stranda kommune – situasjonsomtale

Nedanfor følger ein oversikt over nokre sentrale tilhøve som karakteriserer Stranda som kommune pr. i dag.

Statistikk

Statistikken er henta frå Møre og Romsdal fylkeskommune sin oversikt over kommunane i fylket frå 2018 (Møre og Romsdal fylkeskommune, 2018).

Utvikling i folketal



Figur 4: Utvikling i folketal i Møre og Romsdal 2008-2019.

Som vi ser av figur 4 har Stranda ein svak vekst (0,0 - + 4,9%) i folketalet i perioden (2008-2018) sett under eitt. Men i 2017 hadde kommunen ein netto nedgang på 18 personar.

Ved sidan av talet på personar er det også viktig å kjenne ein del andre parametrar som gjeld folketal:

Alderssammansetjing

Her seier rapporten følgjande:

«*Studerer vi alderssammansetjinga i befolkninga, ser vi eit klart trekk: Dei minste kommunane har den høgaste delen eldre. Med nokre få unntak er det slik at dess meir folkerik ein kommune er, dess lågare del eldre er det i befolkninga. Dette er ein trend som vil bli forsterka i åra framover om Statistisk sentralbyrå sine framskrivingar slår til.*»

Fødseloverskot

Vedtak oppstart, SNP: FOR-007/18 av 22.01.2018.

Vedtak utlegg, planprogram: KPU-012/18 av 2.07.2018.

Godkjent planprogram: PLA-108/18 av 15.11.2018 og KOM-121/18 av 14.12.2018.

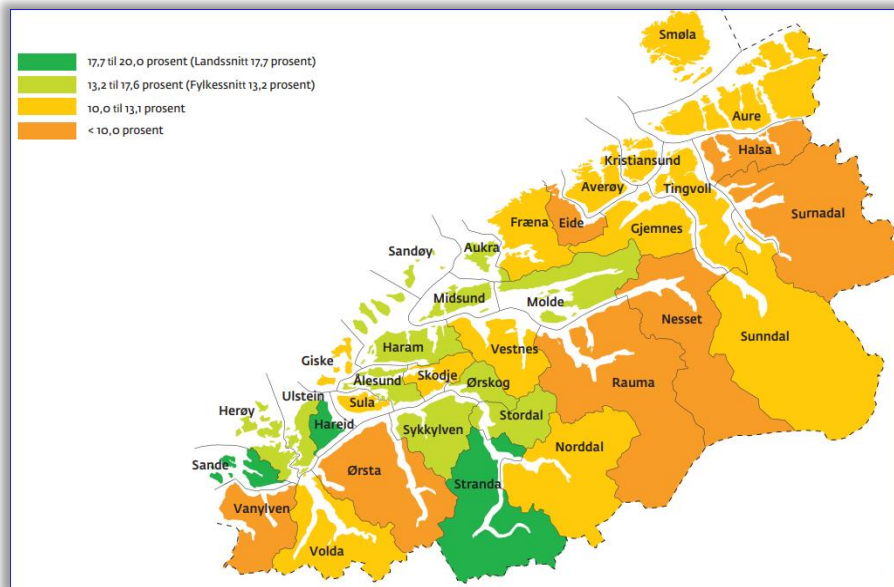
Vedtak utlegg, SNP: KPU-002/20 av 20.01.2020.

Vedtak godkjenning, SNP: KPU-013/2020 av 22.04.2020 og KOM-028/20 av 29.04.2020 .

For fylket under eitt var det eit fødselsunderskot i 2018 på 423 personar. Same talet for Stranda var 6 personar i overskott.

Innvandring som del av samla befolkning, 2019

Stranda kommune har høg innvandring (17,7 %) som er vesentleg høgare enn gjennomsnittet for fylket (13,2%), men identisk med landsgjennomsnittet.



Figur 5: Innvandrarbefolkninga i Møre og Romsdal som del av samla befolkning, 2019.

Dette set krav til kommunen og verksemdene m.o.t. tilrettelegging av for innvandrarar.

Årsaker til endring i folketalet

Endringar i folketalet kan forklarast med følgjande parametarar:

- Fødselsoverskot
- Innanlandsk nettoflytting
- Netto innvandring

For Stranda sin del er forklaringa både lågt fødselsoverskott og lågt samla nettoinnflytting.

Sentralitet

Sentralitet er eit omgrep som blir nytta til å forklare regionale variasjonar. Sentralitet handlar om avstand, kor lett eller vanskeleg tilgangen er til det meste av det ein treng i kvardagen; arbeidsplassar, skule, helsetenester, butikkar, kulturtilbod, naboar m.m.

SSB lanserte i 2017 ein oppdatert *sentralitetsindeks*.

	Årsak til endring i folketal, 2018						Endring 2018-2019	
	Folketal per 1.1.2018	Fødselsoverskot	Innanlandsk nettoflytting	Nettoinnvandring	Nettoinnflytting	Folketal per 1.1.2019	Personar	Prosent
Molde	26 900	76	-111	133	22	27 001	101	0.4
Alesund	47 510	176	94	219	313	47 998	488	1.0
Kristiansund	24 300	18	-128	84	-44	24 274	-26	-0.1
Vanylven	3 187	-21	-3	0	-3	3 163	-24	-0.8
Sande	2 522	-15	-27	13	-14	2 493	-29	-1.1
Herøy	8 965	12	-68	18	-50	8 927	-38	-0.4
Ulstein	8 555	33	-58	79	21	8 609	54	0.6
Hareid	5 150	-3	-27	35	8	5 155	5	0.1
Volda	9 188	57	-105	57	-48	9 197	9	0.1
Ørsta	10 812	24	2	19	21	10 857	45	0.4
Ørskog	2 267	6	-29	6	-23	2 250	-17	-0.7
Norddal	1 670	-6	-29	10	-19	1 645	-25	-1.5
Stranda	4 587	6	-56	28	-28	4 565	-22	-0.5
Stordal	972	1	-28	2	-26	947	-25	-2.6
Sykkylven	7 695	-4	-59	26	-33	7 657	-38	-0.5
Skodje	4 680	28	35	20	55	4 764	84	1.8
Sula	9 131	57	48	35	83	9 271	140	1.5
Giske	8 292	66	18	21	39	8 398	106	1.3
Haram	9 345	4	5	31	36	9 383	38	0.4
Vestnes	6 559	-15	-34	26	-8	6 536	-23	-0.4
Rauma	7 507	-29	-14	22	8	7 487	-20	-0.3
Neset	2 946	-5	10	5	15	2 956	10	0.3
Midsund	2 049	-13	-8	-9	-17	2 019	-30	-1.5
Sandøy	1 263	-7	-15	-2	-17	1 238	-25	-2.0
Aukra	3 557	2	-21	1	-20	3 539	-18	-0.5
Fræna	9 775	37	-28	16	-12	9 800	25	0.3
Eide	3 440	8	-20	5	-15	3 433	-7	-0.2
Averøy	5 859	1	-32	21	-11	5 849	-10	-0.2
Gjemnes	2 623	0	-2	20	18	2 641	18	0.7
Tingvoll	3 078	-10	-90	67	-23	3 045	-33	-1.1
Sunnadal	7 119	-17	-69	71	2	7 106	-13	-0.2
Surnadal	5 978	-7	-65	22	-43	5 928	-50	-0.8
Halsa	1 571	-12	9	6	15	1 574	3	0.2
Smøla	2 172	-13	-35	9	-26	2 134	-38	-1.7
Aure	3 593	-12	-24	-4	-28	3 553	-40	-1.1
Møre og Romsdal	264 817	423	-964	1 112	148	265 392	575	0.2
Landet	5 295 619	14 280	0	18 103	18 103	5 328 212	32 593	0.6

Figur 6: Årsak til endring i folketal.

Vedtak oppstart, SNP: FOR-007/18 av 22.01.2018.

Vedtak utlegg, planprogram: KPU-012/18 av 2.07.2018.

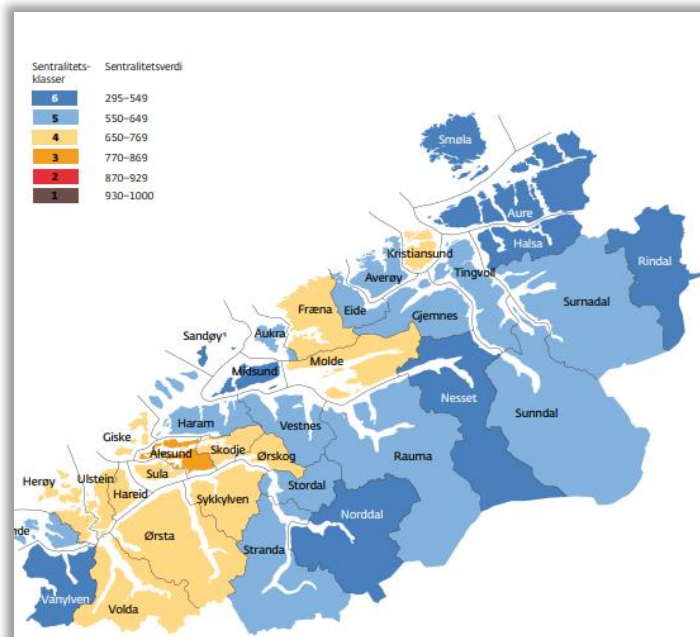
Godkjent planprogram: PLA-108/18 av 15.11.2018 og KOM-121/18 av 14.12.2018.

Vedtak utlegg, SNP: KPU-002/20 av 20.01.2020.

Vedtak godkjenning, SNP: KPU-013/2020 av 22.04.2020 og KOM-028/20 av 29.04.2020.

Denne utgjør også 60 prosent av Distriktsindeksen som sentrale myndigheter nyttar for å vurdere distriktsutfordringane i kommunane.

Som vi ser plasserer Stranda seg i sentralitetsklasse 5:



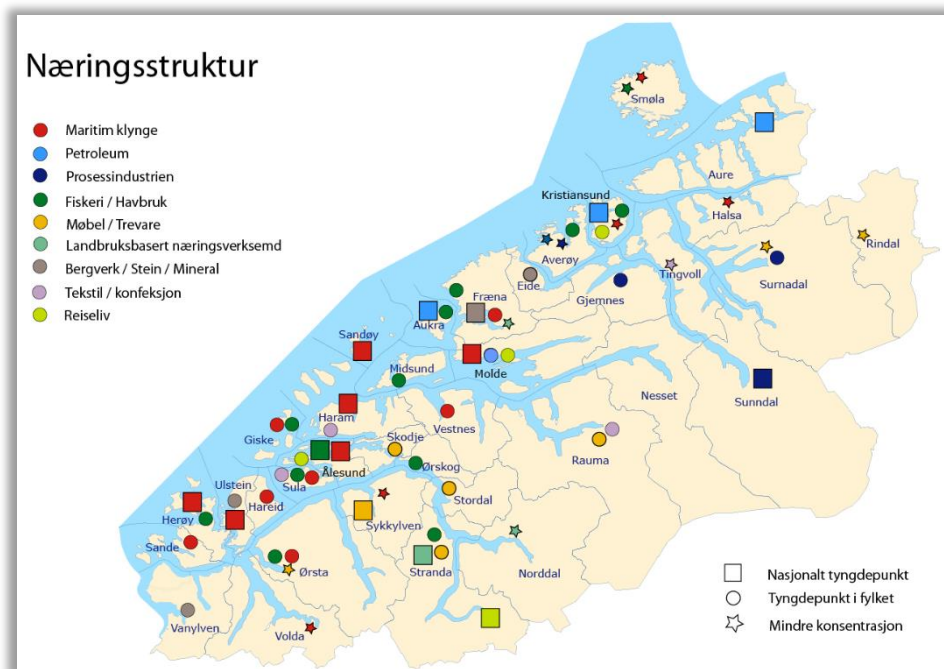
Figur 7: Kommunar i Møre og Romsdal etter sentralitetsindeks 2017.

Den einaste kommunen som får nivå 3 i Møre og Romsdal er Ålesund. 63 andre kommunar i landet får same klassifiseringa. 13 kommunar i fylket hamnar på nivå 4, 13 (mellom dei Stranda) er klassifisert til nivå 5 og 9 kommunar er på nivå 6.

Næringsstatistikk

Næringslivet i Stranda kommune er særmerkt på følgjande måtar:

- Lange og sterke tradisjonar innanfor næringsmiddelindustri
- Vogge for møbelindustrien på Sunnmøre



Figur 8: Næringsstrukturen i Møre og Romsdal.

Som vi ser er Stranda eit *nasjonalt tyngdepunkt* for landbruksbasert næringsverksemd og reiseliv. I tillegg er vi eit *regionalt tyngdepunkt* innanfor møbel/trevare og fiskeri/havbruk.

Eit anna særmerke ved næringsamansetjinga i Stranda er at den er variert. Dette gjer at industrien er mindre sårbar enn i mange andre kommunar med meir einsidig næringsstruktur. I tillegg utgjer næringsmiddelindustrien ein svært stor del av totalen, og som kjent er denne industrien relativt lite påverka av konjunkturar.

Kommunikasjonar

Portane til kommunen er mange. Om sommaren vel mange å ta vegen frå Strynefjellet og vidare ned til Geiranger. Her går vegen vidare på den nasjonale turistvegen som går frå Geiranger via Trollstigen til Åndalsnes. Andre innfallsportar er fv. 60 frå Ålesund, via nabokommunen Sykkylven. På vegen passerer ein det største alpinanlegget mellom Voss og Oppdal. Frå Stryn kommune er innfallsporten gjennom Volda kommune (fv. 60), og til Liabygda kjem ein via Stordal eller frå Norddal/Valldal (fv. 650).

Næraste flyplassar er Ålesund lufthamn (Vigra), eller Ørsta-Volda lufthamn (Hovden) med fastlandssamband via Kvivsvegen. Til Ålesund lufthamn kjem ein via ferje frå Aursnes til Magerholm. Ferjer som går mellom Stranda og Liabygda, Linge og Eidsdal og mellom Hellesylt og Geiranger i sommarhalvåret, bind kommunen godt saman.

Når det gjeld kommunikasjonar er det fleire prosjekt som er under drøfting/planlegging som kan næringsmessige konsekvensar både for einskildbedrifter og for kommunen. Dette gjeld m.a.:

- Tunnel Hole – Engeset
- Storfjordsambandet

Vedtak oppstart, SNP: FOR-007/18 av 22.01.2018.

Vedtak utlegg, planprogram: KPU-012/18 av 2.07.2018.

Godkjent planprogram: PLA-108/18 av 15.11.2018 og KOM-121/18 av 14.12.2018.

Vedtak utlegg, SNP: KPU-002/20 av 20.01.2020.

Vedtak godkjenning, SNP: KPU-013/2020 av 22.04.2020 og KOM-028/20 av 29.04.2020.

- Rassikring Eidsdal – Geiranger (påbyrja)
- Opprusting av fv. 60 Hellesylt – Grodås
- Strynefjellsvegen med ev. arm til Opplenskedal i Geiranger

Gjennomføringa av fleste av desse prosjekta er p.t. uavklart og her nøyer vi oss med peika på at planane har heilt opplagde konsekvensar for kommunikasjons- og transportsystemet internt i kommunen og mot omverda og dermed også openberre konsekvensar for utviklinga av næringslivet. Prioritering av rassikring vert sett på som svært viktig frå kommunen si side.

Kommunestruktur

Stranda kommune er geografisk sett ein 'tungdriven' kommune ettersom den er delt i fire ulike bygdelag, og desse er dessutan skilde frå ein annan av fjordar, dvs. at ein er avhengig av ferjer for å nå både Liabygda og Geiranger. Geiranger og Hellesylt er også skilde m.o.t. kommunikasjonar med ferjesamband (som dessutan berre går i perioden 1. april – 30. oktober).

Kommunen har førebels (ufriviljug) valt å stå åleine i den pågåande prosessen med endringar av kommunestruktur. Men det er p.t. drøftingar på gang med Sykkylven kommune om samarbeid. Når denne planen vart skriven var resultatet frå denne prosessen ikkje avklart, jf. (Sykkylven og Stranda kommunar, 2019, s. 7) datert 24.09.2019.

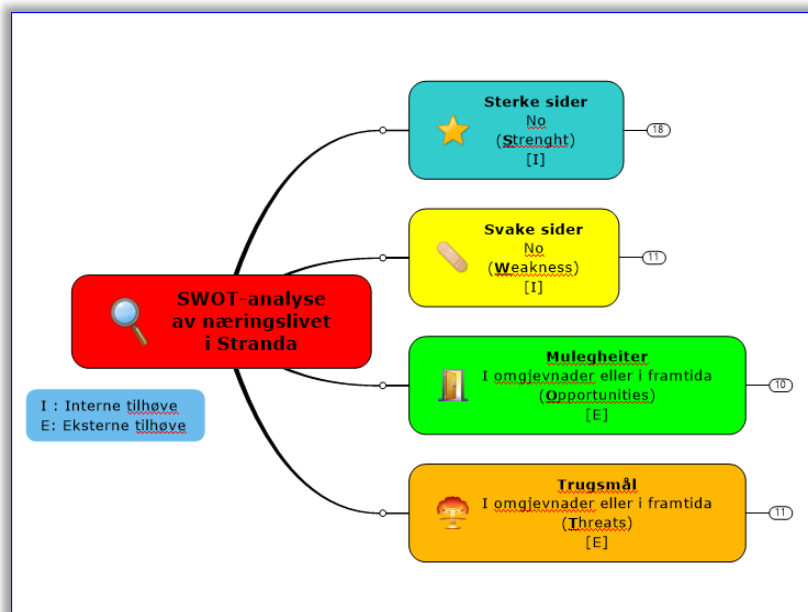
Kommunestruktur er ei politisk avgjerd og vert ikkje handsama vidare i denne planen. Her nøyer vi oss med å fastslå at utfallet av denne saka kan ha innverknad fleire av dei temaa denne planen tek opp, t.d. kommunikasjonar og lokalsamfunnsutvikling.

SWOT-analyse

Stranda kommune har ikkje gjennomført ein 'offisiell' analyse av sterke sider (Strong), veike sider (Weak), moglegheiter (Oppportunities) og trugsmål (Threats).

I samband med finanskrisa (2008-2009) vart det likevel utarbeidd ein analyse av næringslivet i kommunen (SINTEF Møre og Romsdal bedriftsutvikling AS, 2009) der føremålet var å få ei vurdering av status og næringspolitiske utfordringar og der ein også såg på kritiske suksessfaktorar for verksemdene. Rapporten bygde på ei intervju-undersøking med bedrifter i ulike bransjar.

Arbeidsgruppa har gjort ein slik analyse basert på fagkunnskapen i gruppa. Resultatet er lagt ved planen i form av ei grafisk framstilling (vedlegg 3/figur 19). Vurderinga frå gruppa er referert nedanfor.



Figur 9: SWOT-analyse, næringslivet i Stranda.

Sterke sider

- Fantastisk industri-/gründerkultur
- God miks av lokal og ekstern kapital på eigarsida
- Høg kvalitet på arbeidsstokken
- Bortimot konjunkturavhengig næringsliv
- Jf. tidlegare utgreiing av SINTEF MRB (2009)
- Sterke merkevarer og som reiselivsdestinasjon (Geiranger)
- Produkt: t.d. Grandiosa, Stranda Spekemat, Langlo
- Som reiselivsdestinasjon (Geiranger)
- Store naturkvalitetar (verdsarvkommune)
- Stabile omgjevnader
- Nærleik til kundane (spesielt mekanisk industri, entreprenørar, byggeindustri, anleggsnæring)
- Mangfald i næringslivet
- Kort avstand til kommunal administrasjon
- Bedriftene har mange å samhandle med lokalt
- Aktivt landbruk
- To vidaregåande skular
- Høg omstillingsevne
- Fridom

Svake sider

- Uføreseielege kommunikasjonar (t.d. snøras)
- Svakt utbygd digital infrastruktur (men i betring)
- For liten kapasitet innan straumforsyning

Vedtak oppstart, SNP: FOR-007/18 av 22.01.2018.

Vedtak utlegg, planprogram: KPU-012/18 av 2.07.2018.

Godkjent planprogram: PLA-108/18 av 15.11.2018 og KOM-121/18 av 14.12.2018.

Vedtak utlegg, SNP: KPU-002/20 av 20.01.2020.

Vedtak godkjenning, SNP: KPU-013/2020 av 22.04.2020 og KOM-028/20 av 29.04.2020 .

- Oppsplitta kommune (4 bygdelag)
- Svak kommuneøkonomi (sjølv om den er i sterk betring)
- Store transportkostnader (for pendlarar)
- Handelslekkasje
- Kommunestruktur
 - Står førebels åleine
- Svak folketalsutvikling
- For svak samhandling mellom reiseliv og anna næringsliv

Moglegheiter

- Integreringsarbeidet kan bli mykje betre
 - Spesielt språkopplæring
- Mykje større potensial innan reiseliv enn det som vert nytta i dag
- Utbygging av teknologikompetanse (robotisering, automasjon, 3D-teknologi) --> automasjonsfag i samarbeid med Sykkylven?
- Utbygging av lærlingordningar
- Få ungdommen tilbake i større grad
- Kryssing av Storfjorden (betre enn ny tunnel Stranda - Sykkylven)
- Heilårsturisme/vinterturisme
- Stor innvandring --> kommunen vert fleispråkleg --> styrke innan reiselivet
- Unyttta potensial innan vasskraft /grøn energi

Trugsmål

- Svake på integrering
- Åkerneset
- Storkapitalen/kjeder
- Naturkatastrofar
- Klimaendringar (Strandafjellet/heilårsturisme)
- Folketalsutviklinga
- Jf. Fylkesstatistikk
- Automatisering krev at ein kompensere med andre næringar dersom ein skal halde oppe folketalet
- Nye trendar innan mat og ernæring (EAT)
- For dårleg integrering av elvane i skulen --> nedsett gjennomsnittsprestasjon
- Netthandel og handelslekkasje

Dette er synspunkt som kom fram gjennom ein analyse arbeidsgruppa gjorde ved oppstart av arbeidet med planen og representer slik sett ei avgrensa 'høyring'. Ein har seinare gjennomført ei spørjeundersøking. Utfallet av denne undersøkinga vert handsama i følgjande kapittel.

8. Spørjeundersøking til bedrifter

Arbeidsgruppa vedtok å sende ut ei spørjeundersøking (Bedrifter, 2019) til bedrifter (stort sett alle einskildføretak, med unntak av gardsbruk, og bedrifter) i heile kommunen der ein stilte spørsmål for m.a. å avdekke korleis næringslivet oppfattar Stranda kommune som samarbeidspart og tilretteleggjar og korleis dei ser for seg at vi kan samarbeide om næringsutvikling. Undersøkinga var segmentert i 11 sektorar + ei uspesifisert gruppe («Anna»), sjå vedlegg 1. Dei viktigaste opplysingane vi bad om svar/synspunkt på var:

- Kva dei viktigaste tiltaka respondentane meiner kommunen kan bidra med (generelt og for vedkomande bedrift)
- Kva dei oppfatta som usikre faktorar for bedrifta sin eksistens
- Kva som påverkar konkurransekrafta for vedkomande bedrift
- Tiltak som eignar seg for samarbeid mellom kommunen og bedrift (og spesifikt mellom skule og næringsliv)
- Ønske om og forslag til modell for samarbeidsforum for bedriftene i kommunen

Oppsummering av spørjeundersøkinga:

Dei viktigaste tiltaka kommunen kan medverke til for å fremje næringslivet i Stranda kan summerast opp i fire sekkepostar:

- 1) Kommunen som tilretteleggjar gjennom satsing på infrastruktur i vid forstand som inkluderer tilgang på tilrettelagt bustadareal, eit godt utbygt rastrygt vegnett til Stranda og dei ulike bygdene samt gode (offentlege) transporttilbod, nok parkeringsareal og toalettfasilitetar i bygdesenter for handel og opphald, godt utbygt fibernett, tele/-mobilnett over heile kommunen, tilstrekkeleg straumforsyning for vidareutvikling samt vedlikehald av kommunal veg, vatn og kloakk og sikring av nok areal for vidare utvikling for næringslivet.
- 2) Kommunen kan vere ein hjelpar/motivator ved å ha ei positiv, rask og løysingsorientert sakshandsaming og ei motiverande, aktiv haldning med støtte og rettleiing overfor nyetablerarar og vere ein god støttespelar for etablert næringsliv og den oppveksande generasjon.
- 3) Kommunen må fungere som ein katalysator for samarbeid og utvikling i næringslivet og skule (praksis-/lærlingplassar) gjennom å skape møteplassar / drive nettverksbygging / etablere diskusjonsgrupper / næringsforum og gjennomføre bedriftsbesøk som stimulerer til produktutvikling og samarbeid på tvers av bransjar.
- 4) M.o.t. rammevilkår for næringslivet vert det trekt fram moment som å halde låge kommunale avgifter og arbeidsgivaravgift¹, vurdere subsidiering av tomter /næringslokale for nyetablerarar, subsidiering av fiberutbygging, skattelette for små- og mellomstore bedrifter, spisse bruken av næringsfondet, vurdere å innføre «turistskatt» og ha ei meir aktiv rolle i besøksforvaltning (regulering/spreiing av turisttrafikk).

¹ Heimel for å krevje inn arbeidsgjevaravgift finn vi i folketrygdlova § 23-2. Reglar om utrekning av arbeidsgjevaravgift er fastsett gjennom Stortingets vedtak om fastsetjing av avgifter til folketrygda (avgiftsvedtaket). Dette er såleis ikkje noko som ligg innanfor kommunal jurisdiksjon å fastsetje.

Vedtak oppstart, SNP: FOR-007/18 av 22.01.2018.

Vedtak utlegg, planprogram: KPU-012/18 av 2.07.2018.

Godkjent planprogram: PLA-108/18 av 15.11.2018 og KOM-121/18 av 14.12.2018.

Vedtak utlegg, SNP: KPU-002/20 av 20.01.2020.

Vedtak godkjenning, SNP: KPU-013/2020 av 22.04.2020 og KOM-028/20 av 29.04.2020 .

9. Målsetjingar med næringspolitikken

Stranda kommune har ny kommuneplan under arbeid. Samfunnsdelen er ferdig og politisk godkjent, men arealdelen framleis er under arbeid.

Sidan ein kommuneplan er overordna ein kommunedelplan er det naturleg at SNP tek utgangspunkt i og konkretiserer dei målsetjingane og strategiane kommuneplanen har definert for næringsutvikling, jf. (Stranda kommune, 2019, s. 28). Dette har til ein viss grad verka litt avgrensande på kva tema som vert drøfta i SNP. Arbeidsgruppa har valt å supplere med nokre kapittel (11-14) som drøftar aktuelle utfordringar som ikkje er klart definerte under strategiane i samfunnsplanen. Ved revisjon bør ein vurdere om det er andre/fleire tema som bør takast med, utover dei kommuneplanen har definert inn under temaet næringsutvikling.

Delmål 1: Stranda kommune skal legge til rette for ein variert arbeidsmarknad

Strategiane for å nå delmåla er definerte slik:

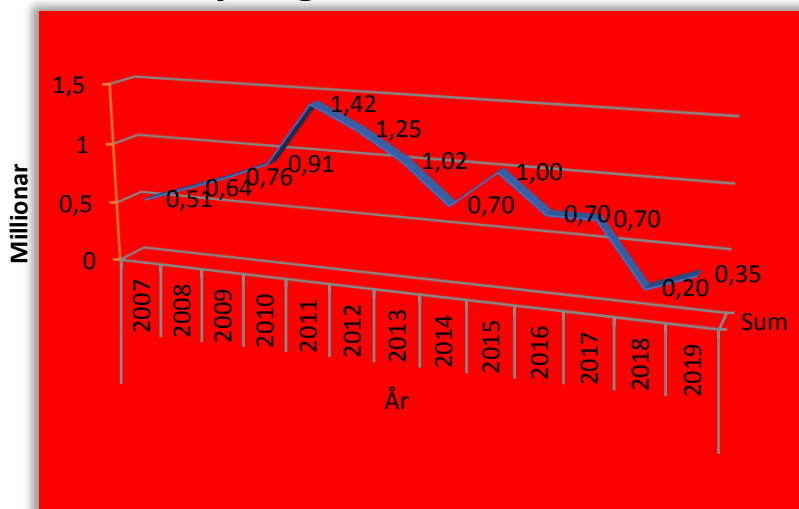
Strategiar:

1. Leggje til rette for oppstart av fleire bedrifter og gründerverksemd i kommunen gjennom å tilby lokale og infrastruktur
2. Vere oppstarts- og gründervennleg kommune ved å prioritere rask handsamingstid for nye næringsetablerarar
3. Skape variasjon i næringsareal gjennom ulike størrelse, plassering og type for å skape mangfald
4. Vidareutvikle landbruket og halde det i hevd og ved å rekruttere fleire til sektoren og ved å legge til rette for tilleggsnæringar i landbruket
5. Ivareta og oppretthalde eksisterande hjørnesteinsbedrifter og nytte synergieffektar av dette gjennom samarbeid mellom desse og nye bedrifter

Strategi 1: Leggje til rette for oppstart av fleire bedrifter og gründerverksemd i kommunen gjennom å tilby lokale og infrastruktur

Kommunen har avgrensa økonomiske verkemiddel for stimulering av nyetableringar. Løyvingane til det kommunale næringsfondet har hatt ei negativ utvikling dei seinare åra, jf. figur 10.

Løyvingar til KNF 2007-2019



Figur 10: Fylkeskommunale løyvingar til KNF 2007-2019.

I tillegg til denne sterke nedgangen i løyvingar har fylkeskommunen etter 2018 stilt vilkår for løyvingane ved at kommunen må forplikte seg til å setje av ein sum tilsvarande 50% av den fylkeskommunale løyvinga for å få utløyst tildeling. [Tilføyning etter at dokumentet vart sendt ut på høyring: I 2020 har kommunen fått vite at det frå fylkeskommunen si side ikkje vert sett av midlar til føremålet, og at ein heller ikkje kan vente løyvingar til KNF for framtida]. KNF som næringspolitisk verkemiddel er dermed betydeleg svekka/borte.]

Av tilretteleggingstiltak elles er arealdelen av kommuneplanen eit viktig verkemiddel, og her viser vi til den nye kommuneplanen som skal gi signal om strategiar og tiltak på dette området.

Stranda har eit heileigd eigedomsselskap (Stranda Eigedomsselskap AS) der kommunen gjennom eigarskapsmeldinga (Stranda kommune, 2018, s. 25) kan gi signal om kva rolle dette selskapet skal ha med omsyn til å tilrettelegging for næringsutvikling.

Tiltak:

1. Setje av midlar til eigenandelen i KNF for å utløyse fylkeskommunale midlar.
2. Arbeide politisk for å auke løyvingane til tilskotsordninga for kommunale utviklingsmidlar
3. Bruke eigarskapsmeldinga for kommunale selskap aktivt i arbeidet med næringsutvikling
4. Bruke arealdelen av kommuneplanen proaktivt med tanke på fysisk tilrettelegging for bedriftsetableringar

Vedtak oppstart, SNP: FOR-007/18 av 22.01.2018.

Vedtak utlegg, planprogram: KPU-012/18 av 2.07.2018.

Godkjent planprogram: PLA-108/18 av 15.11.2018 og KOM-121/18 av 14.12.2018.

Vedtak utlegg, SNP: KPU-002/20 av 20.01.2020.

Vedtak godkjenning, SNP: KPU-013/2020 av 22.04.2020 og KOM-028/20 av 29.04.2020 .

Strategi 2: Vere oppstarts- og gründervennleg kommune ved å prioritere rask handsamingstid for nye næringsetablerarar

Stranda kommune har inngått partnerskapsavtale med Møre og Romsdal fylkeskommune, Innovasjon Norge Møre og Romsdal og Fylkesmannen i Møre og Romsdal om etablering av førstelineteneste for nyetablerarar. Avtalen vart sist fornya 9. juli, 2018. Den gjeld til 31.12.2020. hoppid.no-kontoret skal vere det første kontaktpunktet for ein person som ønskjer å etablere og utvikle ei ny bedrift.

Avtalen forpliktar Stranda kommune til å:

- Gi grunnleggande rettleiing i arbeidet med marknadsavklaring og utvikling av forretningsmodellar
- Rettleie i regelverk og krav knytt til etablering av bedrift
- Avklare finansieringsmoglegheiter
- Kople aktuelle bedrifter med relevante innovasjonsmiljø
- Arrangere lokale kurs innan etableraropplæring i samarbeid med hoppid.no
- Vere medspelar i satsingar på entreprenørskap i skulen (t.d. gründercampar)
- Arrangere tiltak for å mobilisere til etablering av fleire nye bedrifter
- Legge til rette for møteplassar mellom nyetablerarar og næringsliv
- Delta og medverke i hoppid.no-nettverket
- I samarbeid med landbrukskontor kople relevant fagkompetanse innan landbruk
- Marknadsføre hoppid.no som etablerarhjelp i kommunen

Som ein ser av dette gir hoppid.no-nettverket ei rekkje moglegheiter for kommunen til å hjelpe fram (ny)etablerarar, spesielt i ein oppstartsfase.

Tiltak:

1. Vidareføring av hoppid.no ved å setje av tilstrekkeleg personellressursar til å utføre oppgåvene kommunen har forplikta seg til i partnerskapsavtalen.
2. Vurdere prioriteringsreglar for handsaming av plan- og byggjesaker der viktige tiltak innan næringsutvikling får høg prioritet. Dette må i så fall gjerast ved å utarbeide politisk bestemte prosedyrar/retningslinjer for kva kriterium ei slik prioritering skal byggje på.
3. Styrkje samarbeidet med miljø i nabokommunane som har tilsvarande oppgåver (t.d. SNU [Sykkylven], Fjordhagen [Fjord] og Ålesund kunnskapspark [Ålesund]).

Strategi 3: Skape variasjon i næringsareal gjennom ulike størrelse, plassering og type for å skape mangfald

Dette punktet vert ikkje handsama vidare her ettersom ein meiner at denne strategien høyrer mest heime som del av den kommunale planprosessen (kommuneplan, arealdel).

Tiltak:

1. Følgje opp strategi og mål i arealdelen av kommuneplanen.

Vedtak oppstart, SNP: FOR-007/18 av 22.01.2018.

Vedtak utlegg, planprogram: KPU-012/18 av 2.07.2018.

Godkjent planprogram: PLA-108/18 av 15.11.2018 og KOM-121/18 av 14.12.2018.

Vedtak utlegg, SNP: KPU-002/20 av 20.01.2020.

Vedtak godkjenning, SNP: KPU-013/2020 av 22.04.2020 og KOM-028/20 av 29.04.2020 .

Strategi 4: Vidareutvikle landbruket og halde det i hevd og ved å rekruttere fleire til sektoren og ved å legge til rette for tilleggsnæringar i landbruket

Som nemnt tidlegare har Stranda ein kommunedelplan for landbruk (Stranda kommune, 2008) og SNP legg til grunn at denne skal nyttast som grunnlag for strategiutvikling og tiltak for næringsutvikling i denne næringa. Denne planen har ein generell omtale av sysselsetjing i landbruket, og nemner rekruttering spesielt under kapitelet om landbruksbaserte tilleggsnæringar (Stranda kommune, 2008, s. 37).

Med omsyn til tilleggsnæringar kan kommunen stimulere til slike etableringar på mange ulike vis. Erfaringane tilseier at det beste verkemiddelet på dette området er å aktivt innrette og ta i bruk dei økonomiske verkemidla kommunen har til disposisjon (næringsfond og hoppid.no-midlar). Hoppid.no-midlane vert i første rekkje nytta til idéavklaring i tidleg fase, medan næringsfondet også kan nyttast i ein investeringsfase.

Tiltak:

1. Syte for rullering av kommunedelplan for landbruk i tråd med PBL § 11-2 som skal vere retningsgivande for produksjonslandbruket.
2. Bruke lovverk for å sikre at dyrka jord blir driven og at den ikkje blir omregulert til andre føremål.
3. Legge til rette for at fôrressursane i utmark er tilgjengelege for beitedyr
4. Vere pådrivar for oppattnying av driftsapparatet og ta i bruke verkemiddelapparatet i Innovasjon Norge aktivt
5. Drive aktiv rekruttering, jf. t.d. samarbeidsprosjektet mellom Stranda, Sykkylven og Norddal kommunar «Med hjarte for levande bygder» (Häger, Bjørddal, & Klokkehaug, 2014).
6. Arrangere kurs i eigarskifte i samarbeid med fagorganisasjonane
7. Innrette regelverket for kommunalt næringsfond slik at ein fangar opp initiativ som tek sikte på vidareutvikling av landbruket med tilleggsnæringar på ein god måte
8. Støtte initiativ i tidleg fase ved bruk av hoppid.no-fondet
9. Aktiv bruk av regelverket for Landbruk Pluss (KMD og LMD, 2017)
10. Arbeide for nye innfallsvinklar for å rekruttere til næringa i spesielt utsette deler av kommunen, jf. utgreiinga om Sveitsisk landbruksmodell tilpassa verdsarvområdet (Thuen, Tufte, Hillestad, Smedshaug, & Eldby, 2019)

Strategi 5: Ivareta og oppretthalde eksisterande hjørnesteinsbedrifter og nytte synergieffektar av dette gjennom samarbeid mellom desse og nye bedrifter

Som vist i situasjonsomtalen av Stranda kommune har vi ein variert næringsstruktur samstundes som nokre næringsgreiner har preg av næringsklynger. Dette gjeld spesielt næringsmiddelindustrien der kommunen har status som nasjonal og regional klynge.

Kommunen har sett at denne eit svært godt utgangspunkt for næringsmiddelbedriftene og til desse, spesielt mekanisk difor i gang eit forprosjekt for prosjekt



spesielle situasjonen kan vere å danne ei næringsklynge av bedrifter som leverer tenester industri. Kommunen sette etablering av eit ARENA-

https://www.innovasjon norge.no/no/subsites/forside/om_klyngeprogrammet/arena/) der målet skulle vere å etablere ei klynge av næringsmiddelbedrifter. Forstudien vart gjennomført og dokumentert (ZYNK Communication & Leadership, 2016). Det var intensjon om å gå vidare til eit hovudprosjekt og etablering av ei klynge av næringsmiddelbedriftene, bedrifter som leverer tenester til desse, Stranda vgs. og ev. småskalaprodusentar av mat og drikke. Eit såpass tett samarbeid som er føresetnaden for etablering av ARENA-klynge viste seg på tidspunktet å vere prematurt, og ein konkluderte med at bedriftene sjølve skulle ta initiativ til å restarte prosessen. Førre har ikkje kommunen fått signal om at initiativet bør følgjast opp.

Kommunen har også halde orienteringsmøte om eit anna verkemiddel (Innovasjon Norge), nemleg *bedriftsnettverk*. Eit bedriftsnettverk kan hjelpe små- og mellomstore bedrifter med vekstambisjonar til å etablere kommersielt, strategisk og marknadsretta samarbeid for å styrke innovasjonsevne og konkurransekraft.

Målet er auka vekst og verdiskaping i bedriftene gjennom utvikling og realisering av nye marknadsmulegheiter i eksisterande eller nye marknader i utlandet eller i Noreg, der samarbeid gir synergier og strategiske føremonar.

Tiltak:

1. Støtte ev. initiativ om etablering av meir samarbeid mellom næringsmiddelbedriftene i kommunen, anten i form av:
 - a. ARENA-klynge, eller
 - b. Bedriftsnettverk
2. Informere om og gi rettleiing om verkemiddelapparat og støtteordningar (nasjonale, regionale og kommunale) som kan kome næringslivet til gode som t.d.:
 - a. Skattefunn (Forskningsrådet)
 - b. Kompetanseløft (IN)
3. Stimulere knoppskyting, dvs. støtte nye idear og etablering av nye bedrifter (innanfor, i tilknytning til, eller heilt på utsida av etablerte bedrifter) med utgangspunkt i kjerneverksemda deira
4. Skape møteplassar for næringslivet som kan legge grunnlaget for samarbeidskonstellasjonar bedriftene imellom
5. Vise interesse for næringslivet ved å invitere bedrifter inn i kommunale organ (FOR, KOM) og gi dei høve til å presentere seg og kome med signal til politiske organ om aktuelle utfordringar der kommunen kan assistere
6. Fremje bedrifter som utmerkjer seg (innovasjon, eksport, sysselsetjing, lærlingordningar m.m.) t.d. ved å levere forslag på kandidatar til prisen Årets bedrift som Møre og Romsdal fylkeskommune deler ut (<https://mrfylke.no/tilskot-prisar-og-stipend/naering-og-innovasjon/fylkesprisen-aarets-bedrift>)

Delmål 2: Stranda skal vere ein attraktiv arbeidskommune og kommunen skal vere ein arbeidsgjevar med høg kompetanse

Strategiane under dette punktet i kommuneplanen er definerte slik:

Strategiar:

1. Betre samband mellom Stranda og omkringliggjande tettstadar
2. Gjere seg synleg og posisjonere seg i arbeidet med Regional transportplan ved å:
 - a. Synleggjere trong og potensial for betre forbindelsar og heilårssamband til Geiranger
 - b. Prioritere dei mest samfunnsnyttige prosjekta i kommunen
3. Marknadsføre kommunen som ein attraktiv kommune å arbeide i
4. Marknadsføre kommunen som ein attraktiv stad å bu ved å fokusere på natur, tryggleik og samhald
5. Målretta arbeid inn mot søknadar om stønad til breibanddekning for heile kommunen
6. Satse på kompetanseheving i kommunesektoren for å auke attraktiviteten til kommuneorganisasjonen som arbeidsplass

Vidare vert berre dei punkta som er relaterte til næring/næringsutvikling kommenterte.

Strategi 1 og 2: Betre samband mellom Stranda og omkringliggjande tettstadar

Slike problemstillingar vert i stor grad handterte gjennom planprosessar og ligg delvis utanfor kommunen sitt mynde. Kommunen kan likevel til ein viss grad påverke slike prosessar, mest gjennom politiske prosessar:

Tiltak:

1. Vise engasjement i overordna planar, t.d. først og fremst gjennom planverket og ved å engasjere seg i overordna planar, t.d. regional transportplan.
2. Synleggjere behov for og nytten av nye transportløyningar, gjerne i samarbeid med lokalt næringsliv
3. Vere i framkant med planarbeid i prosjekt der kommunen har (del)ansvar for utarbeiding av reguleringsplanar

Strategi 3 og 4: Marknadsføre kommunen som ein attraktiv kommune å arbeide i
Marknadsføring av kommunen kan gjerast gjennom mange ulike kanalar og i ulike samanhengar og er eit delt ansvar mellom administrativ og politisk leiing:

Tiltak:

1. Aktiv haldning til marknadsføring av kommunen ved utlysing av stillingar
2. Utarbeiding av brosjyre-/informasjonsmateriell (døme: <https://www.stranda.kommune.no/this-is-stranda/>)
3. Meir aktiv bruk av digitale media
4. Bevisstgjerjing av eigne tilsette, innbyggjarar og bedrifter som ambassadørar/omdømebyggjarar for kommunen og visjonen «Til å vere stolt av»
5. Aktiv støtte til initiativ som kan promotere kommunen
6. Trekkje fram dei positive fordelane vi har som ein mindre kommune

Strategi 5: Målretta arbeid inn mot søknadar om stønad til breibanddekning for heile kommunen

Breibanddekning er i dagens samfunn heilt avgjerande for å utvikle eit tidhøveleg og konkurransedyktig næringsliv.

Tiltak:

I samfunnsplanen vert det her peika på at kommunen må vise ei aktiv haldning for å få til utvikling. Kommunen har dei siste åra gjort mykje for å kome à jour på dette området ved å bruke nasjonale og regionale tilskottsordningar for utbygging av breiband. I neste planperiodevil ein ha tilnærma full dekning i heile kommunen.

1. Setje av budsjettmidlar for å oppfylle kravet til eigeninnsats som vert sett for at marknadsaktørane byggjer ut resterande deler av kommunen med breiband

Strategi 6. Satse på kompetanseheving i kommunesektoren for å auke attraktiviteten til kommuneorganisasjonen som arbeidsplass

Tiltak:

1. Skaffe verkty som gir oversikt over alle eksterne offentlege tilskotts- og stipendordningar og søknadsfristar for desse for å oppnå betre utnytting av regionale/nasjonale tilskottsordningar til dette føremålet
2. Auke løyvingane frå eige budsjett

Delmål 3: Stranda kommune skal utvikle ein betre innovasjonskultur og identitet med mat i fokus

I samfunnsdelen er strategiane på dette feltet formulerte slik:

Strategiar:

1. Etablere betre kontakt mellom kommune, næringsliv og utdanning ved å invitere til idéverkstader i kommunen
2. Fokuserer på samarbeid som eit konkurransefortrinn ved å auke kunnskapen om innovasjonsklynger
3. Skape kontakt og forbindelsar til utdanningsinstitusjonar i heile regionen ved å invitere regionale aktørar til idéverkstad i Stranda kommune
4. Kople landbruk, sekundærnæringsbedrifter og utdanning betre saman ved å satse på mat som merkevare
5. Vere pådrivar for å skape fleire læringsplassar i bedriftene ved å vurdere insentivordningar
6. Jobbe målretta med merkevara «Stranda» som kan marknadsførast samla, ved å bygge på merkevarene som heile Norge kjenner

Strategi 1: Etablere betre kontakt mellom kommune, næringsliv og utdanning ved å invitere til idéverkstader i kommunen

Deler av desse punkta er omtala under delmål 1, og vidare vert berre dei punkta som ikkje er omtala tidlegare tekne med.

Kommunen har ingen 'paraplyorganisasjon' for næringane som kommunen kan innrette seg etter i spørsmål av felles interesse. Kommunen bør difor i samarbeid med bedriftene etablere ein organisasjon som kan ta seg av samhandlinga mellom kommune og næringsliv. Dette er nærmare drøfta i punktet om Modellar for samhandlingsarenaer mellom kommune og næringsliv.

Tiltak:

1. Etablere samhandlingsarenaer mellom kommune og næringsliv
2. Etablere arenaer for samhandling mellom skule, kommunen og næringsliv, t.d. gründercampar og gjennom Ungt Entreprenørskap (<https://ungdomsbedrift.no/>), mentorordningar m.m.
3. Stimulere til bruk samlingsbasert opplæring og vidareutdanning (kurs) gjennom hoppid.no (<https://mrfylke.no/hoppid.no>)
4. Arrangere eller delta på utdanningsmesser

Strategi 2: Fokuserer på samarbeid som eit konkurransefortrinn ved å auke kunnskapen om innovasjonsklynger

Tiltak:

1. Dette punktet er omtala under delmål 1.

Strategi 3: Skape kontakt og forbindelsar til utdanningsinstitusjonar i heile regionen ved å invitere regionale aktørar til idéverkstad i Stranda kommune

Tiltak:

Ansvar for dette punktet ligg meir på politiske organ og utdanningsinstitusjonane i kommunen.

Strategi 4: Kople landbruk, sekundærnæringsbedrifter og utdanning betre saman ved å satse på mat som merkevare

Tiltak:

Punktet er omtala under strategi 1.

Strategi 5: Vere pådrivar for å skape fleire læringsplassar i bedriftene ved å vurdere insentivordningar

Her kan kommunen bidra med sjølv aktivt å etablere lærlingplassar i eigen organisasjon, men også stimulere til slike tiltak i næringslivet.

Tiltak:

1. Etablere lærlingplassar i eigen organisasjon (lærlingplan)
2. Etablere arenaer mellom skule og næringsliv der bedrifter får høve til å informere om og rekruttere lærlingar t.d. yrkesmesser
3. Etablere lærling-ringar, dvs. utveksling av lærlingar mellom bedrifter
4. Premiering av bedrifter som satsar på lærlingar (t.d. gjennom regelverket for næringsfondet)
5. Forplikte kommunen gjennom deltaking i Ungt Entreprenørskap og tilboda der, t.d.:
 - a. Elevbedrifter (<https://www.ue.no/Elever-og-studenter/Elevbedrift->)
 - b. Ungdomsbedrifter (<https://www.ue.no/Elever-og-studenter/Ungdomsbedrift>)
 - c. Studentbedrifter (<https://www.ue.no/Elever-og-studenter/Studentbedrift>)
 - d. Bedriftsprogram
 - e. Arbeidslivs- og karriereretta program
 - f. Vårt lokalsamfunn (<https://www.ue.no/Laerere-og-forelesere/Grunnskole-1-7-trinn/Vaart-lokalsamfunn/{language}/nor-NO>)
 - g. SikkSakk Europa (<https://www.ue.no/Laerere-og-forelesere/Grunnskole-1-7-trinn/SikkSakk-Europa/{language}/nor-NO>)

Strategi 6: Jobbe målretta med merkevara «Stranda» som kan marknadsførast samla, ved å bygge på merkevarene som heile Noreg kjenner

Kommunen er engasjert på fleire måtar i dette arbeidet, og det er her tale om å forsterke innsatsen.

Tiltak:

1. Delta enno meir aktivt i prosjekt som t.d. Treffpunkt Stranda (<http://www.treffpunktstranda.no/>)
2. Vere pådrivar og støttespelar (økonomisk og fagleg) for initiativ og fellessatsingar som arbeider med dette føremålet, t.d. Smaken av Sunnmøre (<http://smakenavsunnmøre.no/>)
3. Innarbeide kjennskapen til merkevara i kommunen sin utoverretta kommunikasjon (heimesider, brosjyremateriell, presentasjonar m.m.)

10. Særskilt om ulike sektorar

10.1. Oppvekst og opplæring

I eit samfunnsperspektiv har opplæringa tre føremål, den skal bidra til *kvalifisering, sosialisering og subjektivering*. *Kvalifisering* handlar om det å tileigne seg kunnskap og ferdigheiter som for å førebu seg til arbeidslivet. *Sosialisering* inneber å lære seg normer og verdiar i det fellesskapet ein er, og blir, ein del av. *Subjektivering* handlar om å utvikle seg til eit sjølvstendig menneske.

I eit næringspolitisk perspektiv er opplæringstilbodet avgjerande for den attraktiviteten kommunen har som bustadkommune for familiar med born og ungdommar. I tillegg gir opplæringstilbodet ungdom høve til å kvalifisere seg til arbeidslivet i kommunen. Slik sett bidreg opplæringstilbodet både direkte og indirekte til å dekke rekrutteringsbehov i kommunen og dei private bedriftene.

I Stranda kommune er det kommunale barnehagar i alle grendelaga i tillegg til private barnehagar (Stranda). Vidare er det skular med ungdomstrinn (ungdomsskular) på Stranda og i Sunnlyven og Geiranger. Kommunen har to vidaregåande skular, Stranda vgs. som er fylkeskommunal og Vestborg vgs. som er eigd og blir driven av Norsk Luthersk Misjonssamband (NLM). Dei vidaregåande skulane er med sine meir enn 50 tilsette viktige kompetansearbeidsplassar i kommunen, dei gjer det mogleg for ungdom å bu heime til dei er 19 år.

Målsetting for utdanning

- Bevare, utvikle og utvide utdanningstilbodet.

Strategi for å nå målet

- Konkret og målretta samarbeid mellom barnehagane, skulane, kommunen og næringslivet.

Tiltak:

Tiltak som gjeld både barnehagane, grunnskulane og dei vidaregåande skulane

1. Auke bruken av metodikk som inneber samarbeid mellom barnehagane, skulane, kommunen og dei private bedriftene for at born og ungdom skal få meir og betre kunnskap om det lokale næringslivet (t.d. programma til Ungt Entreprenørskap).
2. Utvide samarbeidet mellom skulane og næringslivet for å auke elevane si læring av entreprenørskap, kreativitet og teknologisk kompetanse (t.d. programma til Ungt Entreprenørskap).
3. Utvikle dialogen mellom dei vidaregåande skulane og næringslivet (kommunen og dei private bedriftene) om framtidig kompetansebehov og aktuelle utdanningstilbod.
4. Ha ein kontinuerleg dialog med Møre og Romsdal fylkeskommune og NLM (Norsk Luthersk Misjonssamband) med mål om å bevare og vidareutvikle dei to vidaregåande skulane.

10.2. Turisme

I samfunnsdelen er denne næringa omtala på følgjande måte, og kan tene som innleiing til omtalen også i næringsplanen:

Intensjon: Vekst gjennom heile året og i heile kommunen i samspel med natur, lokalsamfunn og næring.

Stranda er ein heilt spesiell kommune på grunn av verdsarvstatusen som trekkjer til seg turistar frå heile verda. Den store mengda besøkande til Stranda kommune kvart år er eit tviægga sverd. Turisme er ein viktig arbeidsgjevar og aktivitetsskapar i kommunen. Samtidig fører den til trengsel og ulemper for lokalbefolkninga om sommaren, spesielt i Geiranger. Utan regulering vil turismen kunne gjerde infrastruktur, trivsel og natur ringare og dermed motarbeide mål om at fleire skal ønskje å bu der. Det vil og kunne føre til urørt natur som trekkplaster taper verdi og status grunna ureining og trengsel, og at Stranda kommune dermed ikkje vere eit like attraktivt reisemål i framtida.

Dette er bakgrunnen for at kommunen har eit ønskje om framleis vekst i næringa, men at den skal skje på ein berekraftig måte, med målet «**Ein harmonisk vekst for både natur og samfunn**».

Strategiar:

1. Auke turismen i heile kommunen i lav- og skuldersesong
2. Auke fokuset på kulturminne og industriarv som identitetsskaparar og attraksjonar
3. Oppmode dei som reiser til Stranda kommune om å gjere miljøvennlege og gi informasjon om avgrensingar når det gjeld kapasitet på infrastruktur
4. Støtte etablering av eit digitalt verktøy for opplevingar i kommunen, i samarbeid mellom offentlege og private aktørar
5. Utarbeide turismestrategi i samarbeid med aktuelle aktørar
6. Stille krav til reinare teknologi for cruiseskip og større køyretøy
7. Ei styrt utvikling av eksisterande og nye hytteområde i kommunen

Delmål 1. Verdsarvkommunen Stranda skal ha eit meir attraktivt og variert reiseliv

Strategi 1: Auke turismen i heile kommunen i låg- og skuldersesong

Ettersom ein del av utfordringane med turiststraumen i Geiranger er konsentrasjon over eit kort tidsrom bør ein bruke ulike verkemiddel for å spreie besøka over eit lengre tidsrom. Aktuelle tiltak kan vere:

Tiltak:

1. Stille krav i konsesjonen for ferja mellom Hellesylt og Geiranger om at den skal trafikkerast i større delar av året ev. om heilårssamband. Dette er eit kommersielt samband og det er Møre og Romsdal fylke som definerer konsesjonskrava. Kommunen må difor nøye seg med å gi innspel til samferdsleavdelinga.
2. Arbeide for at dei ulike tilboda i kommunen vert sett i samanheng. Til dømes kan tilboda på Strandafjellet brukast for å lage attraktive tilbod om vinteren
3. Syte for at stader turistar oppsøker (utsiktspunkt m.m.) er opne heile året og at utnytting av kapasitetar i høg- og lågsesong (som er ulik for ulike delar av kommunen) vert betre utnytta
4. Gi initiativ om produktutvikling i lågsesong særleg merksemd

Strategi 2: Auke fokuset på kulturminne og industriarv som identitetsskaparar og attraksjonar

Kommunen har eit rikt utval av kulturminne og som er altfor lite nytta til å fremje reiselivet. Trendane innan reiselivet er nemleg slik at turistane ønskjer å kome nærmare inn på lokal kultur og vere i kontakt med folk som bur her. Kulturminna kan brukast aktivt for å oppnå dette.

Vedtak oppstart, SNP: FOR-007/18 av 22.01.2018.
 Vedtak utlegg, planprogram: KPU-012/18 av 2.07.2018
 Godkjent planprogram: PLA-108/18 av 15.11.2018 og KOM-121/18
 Vedtak utlegg, SNP: KPU-002/20 av 20.01.2020.
 Vedtak godkjenning, SNP: KPU-013/2020 av 22.04.2020 og KOM-028/20



Kommunen har no fått utarbeidd ein kulturminneplan (<https://www.stranda.kommune.no/tenester/kultur-idrett-og-fritid/kultur/kulturminneplan/>) som dokumenterer det aller meste av desse verdiane (Stadheim, et al., 2019). Det same gjeld industriarven (møbel, konfeksjon, næringsmiddel) der svært mykje er dokumentert gjennom årbøkene til Stranda Sogelag (<https://www.strandasogelag.no/>).

Tiltak:

1. Legge til rette for at kulturminne kan brukast aktivt i reisemålsamheng
2. Følgje opp målsetjingane og prioriteringane i kulturminneplanen om å nytte økonomiske ressursar til å setje i stand og halde ved like kulturminna
3. Legge opp til industriturisme der dette kan kombinerast med reiseliv, men innan næringsmiddel vil hygiene- og smitteproblematikk vil dette vere vanskeleg
4. Støtte initiativet om etablering av ei industrihistorieutstilling på tidlegare P.I. Langlo møbelfabrikk

Strategi 3: Oppmode til miljøvennlege val ved reise til Stranda kommune og informere om avgrensingar når det gjeld kapasitet på infrastruktur

Dette er eit felles ansvar mellom kommune og reiselivsaktørar. Men ein må innsjå at det er litt ulike interesser på dette området. Nokre bedrifter er blitt svært avhengige av inntektene frå reiselivet og ønskjer ikkje primært å setje avgrensingar på besøkstala. Kommunen bør likevel som overordna mynde gjere vedtak som tener kommunen og heile reiselivsnæringa totalt og over tid.

Kommunen har fått utarbeidd ein besøksforvaltningsplan som nettopp omhandlar tolegrensar og prinsipp for styring av ferdsle (Lykkja & Bjarnadóttir, Prinsipp for besøksforvaltning, 2018).

Tiltak:

1. Utarbeide informasjonsmateriell ('handouts') til reisande og busselskap som tek oppdrag i turisttransport
2. Følgje opp råda i besøksforvaltningsplanen
3. Investere i tilretteleggingstiltak som lettar logistikken på sjø og på land (jf. SUSTRANS-prosjektet: <https://www.ntnu.no/ihb/sustrans>)
4. Investere i og eller legge til rette for etablering av ladeinfrastruktur for el-køyretøy /-fartøy
5. Støtte opp under tiltak som gir reelle miljøvennlege reiseval

Strategi 4: Støtte etablering av eit digitalt verktøy for opplevingar i kommunen, i samarbeid mellom offentlege og private aktørar

Kommunen har støtta tiltak på dette området, m.a. videoane som er laga i samarbeid med elevar ved Stranda vgs. (This is Stranda. <https://www.stranda.kommune.no/this-is-stranda/>). Utviklinga på dette området går svært snøgt, og det dukkar stadig opp nye verktøy. Ein må difor stadig fornye denne type verktøy.

Kommunen har saman med Sykkylven, Stryn, Hornindal/Volda starta arbeidet med å synleggjere turistattraksjonar langs FV 60, sjå: <https://www.designvegen.no/>.



Tiltak:

1. Fornye og komplettere eksisterande verktøy
2. Vere på jakt etter nye verktøy/løysingar etter kvart som teknologien utviklar seg på dette området
3. Vidareføre arbeidet med Designvegen

Strategi 5: Utarbeide turismestrategi i samarbeid med aktuelle aktørar

I dette arbeidet bør ein m.a. ta utgangspunkt i arbeidet som er utført i regi av Geiranger Utvikling gjennom prosjektet Masterplan for Geiranger (PwC, 2019) og innarbeide mål og strategiar her i handlings- og sektorplanar, inkl. strategisk næringsplan.

Tiltak:

1. Lage ein overordna turismestrategi i nært samarbeid med aktørar i heile kommunen
2. Bruke besøksforvaltningsplanen aktivt

Strategi 6: Stille krav til reinare teknologi for cruiseskip og større køyretøy

Slike krav vert i stor grad bestemte av nasjonale mynde og internasjonale avtalar t.d. gjennom IMO. Men kommunen er lokal ureiningsmynde og kan både setje krav og kome med innspel og tiltak på området.

Kommentar: Her er det skjedd ein del endringar sidan samfunnsplanen vart skriven. Det gjort intensjonsvedtak ² om nullutslipp i verdsarvfjordane frå 2026:

<https://www.sdir.no/aktuelt/nyheter/nye-miljokrav-i-verdsarvfjordane/>



Figur 11: Cruiseskip til kai på Hellesylt. Foto: Inge Bjørdal.

² «Stortinget ber regjeringen implementere krav og reguleringer til utslipp fra cruiseskip og annen skipstrafikk i turistfjorder samt andre egnede virkemidler for å sørge for innfasing av lav og nullutslippsløsninger i skipsfarten fram mot 2030, herunder innføre krav om nullutslipp fra turistskip- og ferger i verdensarvfjordene så snart det er teknisk gjennomførbart, og senest innen 2026». Vedtak 672, 3.mai 2018.

Vedtak oppstart, SNP: FOR-007/18 av 22.01.2018.

Vedtak utlegg, planprogram: KPU-012/18 av 2.07.2018.

Godkjent planprogram: PLA-108/18 av 15.11.2018 og KOM-121/18 av 14.12.2018.

Vedtak utlegg, SNP: KPU-002/20 av 20.01.2020.

Vedtak godkjenning, SNP: KPU-013/2020 av 22.04.2020 og KOM-028/20 av 29.04.2020 .

Tiltak:

1. Syte for å få utarbeidd dokumentasjon over status og utvikling med omsyn til miljøstandarder i kommunen, t.d. ved etablering av målestasjonar.
2. Bruke KLIMASATS-ordninga (<https://www.miljokommune.no/Temaoversikt/Klima/Klimasats--stotte-til-klimasatsing-i-kommunene/>) aktivt for å få utgreidd problemstillingar som grunnlag for beslutningsstøtte om tiltak
3. Syte for å få utgreidd korleis ein framleis kan klare å ha cruisetrafikk og verdiskaping frå denne i Stranda kommune med null-utsleppsrestriksjonane frå 2026
4. Bruke Stranda Hamnevesen KF aktivt i arbeidet med å følgje opp krav til miljøteknologi for cruiseskip som vitjar kommunen
5. Samarbeide tett med nasjonale institusjonar i arbeidet med å utforme regelverk
6. Gjennomføre tiltak for å møte nye nasjonale og internasjonale krav til miljø, spesielt m.o.t. cruisetrafikken (t.d. Tier-standarder)
7. Stille utsleppskrav til bussar (Euro 6-teknologi)

3

Strategi 7: Ei styrt utvikling av eksisterande og nye hytteområde i kommunen

Tiltak:

1. Dette er eit område som bør handsamast gjennom planprosessar (jf. samfunnsplan, arealdel) og vert ikkje nærmare omtala her.

Delmål 2: Minimere konflikt mellom lokalbefolkning og turisme

Det vert her vist til den generelle omtalen i kommuneplanen der ein legg vekt på å hindre negative sider ved reiselivsutviklinga som t.d. overturisme og belastning på lokalbefolkninga.

Det vert også peika på at ein i større grad bør ha fokus på verdiskapinga i staden for tal besøkande.

Strategiar:

Strategi 1: Vurdere innføring av ulike avgifter for å kunne finansiere naudsynte tiltak for å handtere turismen, med særleg fokus på utfordringane i Geiranger

³ TIER: Standard for utslepp. **Emission standards** are the legal requirements governing [air pollutants](#) released into the [atmosphere](#). Emission standards set quantitative limits on the permissible amount of specific [air pollutants](#) that may be released from specific sources over specific timeframes. They are generally designed to achieve air quality standards and to protect human life.

Vedtak oppstart, SNP: FOR-007/18 av 22.01.2018.

Vedtak utlegg, planprogram: KPU-012/18 av 2.07.2018.

Godkjent planprogram: PLA-108/18 av 15.11.2018 og KOM-121/18 av 14.12.2018.

Vedtak utlegg, SNP: KPU-002/20 av 20.01.2020.

Vedtak godkjenning, SNP: KPU-013/2020 av 22.04.2020 og KOM-028/20 av 29.04.2020 .

Her kan det vere tale om ulike former for avgifter, t.d. turistskatt (kurtakst), miljøavgift, besøksavgift, bompengar, vegprising m.m.

Nokre av desse verkemidla er det ikkje opp til kommunane å fastsetje. Noverande regjering har t.d. bestemt at det ikkje skal opnast for turistskatt. Det er likevel viktig at kommunen vurderer moglegheitene for å ta inn inntekter for å setje seg sjølv i stand til å ta i mot dei som ønskjer å besøkje oss på ein god måte. I dag maktar ikkje kommunen å tilby tenester som høg beredskap i helsevesenet, vakttenester innan brann- og ulukker, søppelhandtering og parkeringsforhold på tilfredsstillande måte. Geiranger er eit nasjonalt reiselivsikon, men styremaktene har hittil likevel ikkje teke overordna ansvar for å hjelpe kommunen med slike tiltak samstundes som dei avskjer for moglegheitene til å ta inntekter som kunne setje kommunen i stand til å yte slike tenester på eit tilfredsstillande nivå.

Det vert arbeidd med å greie ut modellar for fellesgodefinansiering for verdsarvområda. Dette er eit pilotprosjekt i regi av Verdsarvrådet med kommunar, fylkeskommunar og reisemålselskap som partnarar i prosjektet. Ein håper å kunne få utgreidd ein modell for «besøksbetaling» i Verdsarvområdet à la det ein har for Svalbard.

Tiltak:

1. Kommunen må kartlegge betre kvar konfliktane oppstår og kva dei gjeld og gjere tiltak ut i frå det.
2. Syte for å få utgreidd ulike former for avgifter og konsekvensar av å innføre slike, både for lokale aktørar og kommunen
3. Arbeide politisk for å gi kommunane større handlingsrom til sjølve å innføre naudsynte finansieringsløyser

Strategi 2: Marknadsføre lokale butikkar, serveringsstader og opplevingar betre for å auke verdiskapinga lokalt

Ansvar på dette området må i hovudsak ligge til næringsaktørane, men kommunen kan medverke på ein del område m.a. det som gjeld opplevingar.

Tiltak:

1. Hjelpe nærbutikkar, bensinstasjonar og bokhandlar som slit med svak omsetjing via offentlege ordningar som Merkur-programmet (<https://www.merkur-programmet.no/>) for å oppretthalde tilbod i utkantane (investeringsstøtte, utviklingsstøtte eller servicestøtte).
2. «Slusing» av turistar slik at dei kjem innom kjøpstilbod
3. Etablere eit informasjonssenter for kommunen
4. App-utvikling (jf. Ibsen-appen)

Strategi 3: Kartleggje dei mest utsette stadene for trengsel for å kunne prioritere tiltak som toalett, trygge utsiktsposter og parkering

Gode toalett-tilhøve er ein svært viktig del av tilbodet som må vere på plass for å kunne handtere store turiststraumar. I Stranda kommune har dette tilbodet vore svært mangelfullt over lang tid, noko som har ført til mykje medieomtale og negativ omdømmebygging.

Tiltak:

1. Overlate ansvaret for toalett private aktørar og opne for betalte tenester som er store nok til å byggje ut toalettfasilitetane i alle bygdelaga på tilfredsstillande måte.
2. Stimulere til bruke statlege midlar til utsiktsrydding for å gjere stoppestader i kommunen meir attraktive for besøkande (ordninga varer berre ut 2019)
3. Vidareføre arbeidet med parkeringsordning i Geiranger i regi av eigedomsselskapet

Strategi 4: Greie ut trafikkregulerande tiltak i pressperiodar og vurdere iverksetting

Trafikkregulerande tiltak er enklast å innføre på sjøarealet. På land støyter slike tiltak ofte mot nasjonalt regelverk og/eller partipolitiske program.

Tiltak:

1. Stranda Hamnevesen KF kan innfor sitt myndeområde setje krav til fjordtrafikken (avgrensingar på anløp, fartsavgrensingar m.m.).
2. Kommunen kan i samarbeid med lokalt politi arbeide for betre bemanning i toppsesongen

Strategi 5: Etablere og halde ved like naudsynt infrastruktur som er dimensjonert for turistsesongen

Dette er i stor grad eit økonomisk spørsmål. Erfaringa hittil er at slike tiltak er så kostbare at ein kommune i svært liten grad kan påverke situasjonen. Det beste dømet på dette er Geiranger der ein ser at løysinga på utfordringane med infrastruktur (parkering) neppe let seg løyse utan svært omfattande tiltak (t.d. parkeringshus i fjell).

Tiltak:

1. Infrastrukturtiltak som løyser t.d. utfordringane med parkering i Geiranger let seg ikkje løyse utan statleg regional medverknad. Ein må difor arbeide langsiktig for å vinne forståing for at denne type tiltak krev finansielle medverknad frå staten. Det er også rimeleg så lenge heile nasjonen brukar Geiranger som eit internasjonalt ikon i reiselivssatsinga.
2. Legge til rette for avlaupshandtering for gråvatn frå fjordtrafikken
3. Setje av prosjekteringsmidlar for etablering av fjellhall i Geiranger

Strategi 6: Vurdere forlenging av driftskontraktar med aktuell vegeigar til å gjelde heile året for utsiktspunkt, rasteplassar og toalett

Ein har erfaring for at vegeigar (Statens vegvesen) på dei mest sentrale utsiktspunkta og rasteplassane ikkje har beredskap utanom høgsesongen. Dette gjeld mellom anna Ljøen, men også Ørnesvingen og Flydalsjuvet.

Tiltak:

1. Gå i dialog med vegeigar om å forlenge driftskontraktar på dei viktigaste utsiktspunkta

Strategi 7: Greie ut løysingar for effektiv og berekraftig søppelhandtering i turistsesongen, og vurdere innføring av tiltak

Tiltak:

1. Modernisering av system for søppelhandtering
2. Regelmessig tømning av bossdunkar

10.3. Andre næringsgreiner

Når det gjeld dei segmenta av næringslivet som er omtalte nedanfor ligg det sjølvstøtt utanfor ein næringsplan å utforme konkrete strategiar og mål for desse. Men kommunen kan til ein viss grad påverke situasjonen for desse gjennom, t.d. gjennom tilretteleggjande tiltak og ved å gjere kommunen attraktiv for næringslivet. Ein nøyer seg difor her med å gi ein kort omtale av næringsmessig omfang av dei viktigaste segmenta (næringsmiddelindustri, møbel-/trevare-industri, oppdrettsnæring og mekanisk industri).

For kommunen er det viktig med 'næringsnøytralitet' i måten ein legg til rette for næringslivet, sjølv om kommunen i samfunnsdelen av kommuneplanen har flagga at næringsmiddelindustrien og

Vedtak oppstart, SNP: FOR-007/18 av 22.01.2018.

Vedtak utlegg, planprogram: KPU-012/18 av 2.07.2018.

Godkjent planprogram: PLA-108/18 av 15.11.2018 og KOM-121/18 av 14.12.2018.

Vedtak utlegg, SNP: KPU-002/20 av 20.01.2020.

Vedtak godkjenning, SNP: KPU-013/2020 av 22.04.2020 og KOM-028/20 av 29.04.2020 .

turisme skal ha spesiell merksemd ut i frå at desse segmenta har ei særstilling i vår kommune, både i tal arbeidsplassar og i økonomisk forstand. Omtalen av tiltaka nedanfor omfattar difor her berre dei som er spesifikke for seg dei ulike segmenta.

Elles vil det vere tiltak som krev samarbeid mellom (fleire) bedrifter som det er mest naturleg for kommunen å engasjere seg i. Nokre døme kan vere:

Enova:

- Konseptutgreiing for innovative energi- og klimaløysningar i bygg, område og energisystem (t.d. i Svemorka).
- Fjernvarme og fjernkjøling
- Pilotering av ny energi- og klimateknologi



Innovasjon Norge:

- Samarbeid, klyngjer og nettverk
- Kurs og kompetansebygging
- Tilskott til kommersialisering



NO_x-fondet:

- Reinseteknologi (som SCR og EGR) på mobile kjelder (nye og eksisterande)
- Landstraum på eksisterande mobile kjelder
- Energieffektiviserande tiltak på eksisterande kjelder
- Energieffektiviserande tiltak på nye kjelder



Næringsmiddelindustri

Stranda kommune er som vist i figur 8 eit nasjonalt tyngdepunkt for landbruksbasert næringsverksemd og eit tyngdepunkt i fylket for fiskeri/havbruk.

Stranda kan på mange måtar kalle seg ein hovudstad for produksjon av spekemat, og har bedrifter som representerer både breidde, stor innovasjonskraft, god design, høgkvalitetsprodukt/eksklusive smakar og spesialisering t.d. spekeskinke

Vi nemner her (tal tilsette i hakeparentes. Kjelde: Purehelp)

- **Ole Ringdal AS** [117] - <http://www.oleringdal.no/> [117]
- **Grilstad AS**, her under Tind Spekevarer AS [103]- <https://www.grilstad.no/>

Samla produksjon av spekemat pr. innbyggjar i Stranda er større enn i noko anna norsk kommune.

Av andre næringsmiddelbedrifter nemner vi:

- **Orkla Foods AS**, avd. Stranda [139 + 37] - <https://www.orkla.no/om-oss/orkla-foods/orkla-foods-norge/>) som har ein stor marknadssdel innafør segmenta frosenpizza og lefse.
- **Norsk Sjømat AS** [117], her under **Vital Seafood** [173] - <https://www.norsksjomat.no/>, som er ein av dei største foredlarane av laks og aure i Noreg med hovudprodukta innan middagsporsjonar, sashimi/filet og røykte/garva/varmrøykte produkt.

Til saman sysselset desse altså bedriftene 569 personar (Opplysningar henta frå Purehelp pr. 29.11.2019).

Tiltak:

1. Det er satsinga i Stranda kommune som senter for nasjonal næringsmiddelklynge som bør vere hovudsatsinga for kommunen. Dette er meir omtala i kap. 9.

Møbel/trevare

Stranda er blitt kalla møbelindustriens vogge. I dag er denne sektoren sterkt redusert, og vi sit att med berre to verksemder :

- **Slettvoll AS** - <https://www.slettvoll.no/>
- **Langlo AS** - <https://www.langlo.no/>

Stranda vert likevel rekna som eit tyngdepunkt i fylket, jf. figur 8.

Tiltak:

1. Kommunen kan bidra saman med nasjonale institusjonar (Innovasjon Norge) m.o.t. orientering/retteleiing om aktuelle støtteordningar og utarbeiding av søknader, t.d. bedriftsnettverk og eksportretta satsingar.

Oppdrettsnæring

Stranda har fleire oppdretts- og setjefisklokalitetar innafor sine grenser. Den viktigaste aktøren er **Hofseth Aqua AS** (<http://www.hofseth-as.no/>) med hovudkontor i Ålesund. Hovudanlegget i Stranda er Opshaugvik. Dette er eit setjefiskanlegg for rogn og fisk som vert overførte til andre lokalitetar eller anna type produksjon.

Tiltak:

1. Kommunen er høyringsinstans for konsesjonstildelingar og kan slik til ein viss grad påverke utfallet av søknader. Selskapet har stort fokus på berekraft, og kommunen ønskjer å støtte opp under tiltak som gjer næringa best mogleg tilpassa gjeldande og framtidige utfordringar.
2. Setje av område der det vil vere mogleg å etablere akvakulturverksemd
3. Eit område der ein ser at kommunen og firmaet har felles interesser er å utvikle utsleppsfrie arbeids- og personellbåtar i tilknytning til verksemda i Storfjorden. Dette er tiltak som lett kan sameinast med kommunen si satsing på bruk av innestengd kraft til produksjon av hydrogen der eitt av biprodukta er oksygen der Hofseth Aqua er ein storforbrukar. (Setjefiskanlegget i Tafjord har eit årleg forbruk på i overkant av 200 000 kg oksygen som svarar til ca. 0,4 kg O₂ / kg smolt).



Figur 12: Oppdrettsanlegg i Opsvika. Foto: Inge Bjørdal.

Handel og service

Stranda kommune, og spesielt Stranda sentrum, har mista ein stor del av handelsføretaka dei seinare åra. Mykje av grunnen er handelslekkasje til Ålesund og Moa-området.

Tiltak:

1. Følgje opp råda som vart gitt i folkemøtet om sentrumsutvikling og spørjeundersøkinga om handelstilbodet på Stranda (2010).

Mekanisk industri

Stranda har fleire store verksemdar innafor mekanisk industri:

- Stålvarer AS (<https://stalvarer.no/>)
- Stranda Stålindustri AS (<https://www.strandastaal.no/>)
- Engeset Mekaniske AS (<https://www.engeset.no/>)
- Galvano AS (<https://www.galvanoas.no/>)
- Stravent AS (<http://stravent.no/>)

Vedtak oppstart, SNP: FOR-007/18 av 22.01.2018.

Vedtak utlegg, planprogram: KPU-012/18 av 2.07.2018.

Godkjent planprogram: PLA-108/18 av 15.11.2018 og KOM-121/18 av 14.12.2018.

Vedtak utlegg, SNP: KPU-002/20 av 20.01.2020.

Vedtak godkjenning, SNP: KPU-013/2020 av 22.04.2020 og KOM-028/20 av 29.04.2020 .

Fleire av desse bedriftene er viktige leverandørar til næringsmiddelbedriftene og er ein viktig føresetnad for å sikre produksjonslinene der.

Tiltak:

1. I forprosjektet om næringsmiddelklynger (ARENA) var dei viktigaste bedriftene innan mekanisk industri med. Dersom tanken om ei næringsmiddelklynge går vidare til eit hovudprosjekt er det naturleg at dette segmentet vert inkluderte i ei slik satsing, jf. 9. Men her må kommunen få eintydige signal om at bedriftene ønskjer å gå i denne retninga før ein legg ressursar i ei slik satsing.

Næringsliv generelt

I samband med finanskrisa (2008-2009) vart det utført ein næringsanalyse (SINTEF Møre og Romsdal bedriftsutvikling AS, 2009) av dei viktigaste bransjane i Stranda kommune (næringsmiddel, entreprenør (bygg og anlegg), møbel, mekanisk, turisme). Mykje av resultatane og vurderingane som kom fram her er framleis gyldige, og kan nyttast for utdjuing av situasjonen for einskildbransjar.

Kommunen bør dessutan gjere ei overordna vurdering av vektlegginga av dei tre hovudoppgåvene kommunen har (jf. side 8):

- den demokratiske/forvaltarrolla
- den tenesteytande
- den samfunnsutviklande

Det er mange ting som tyder på at kommunane generelt - og i særleg grad mindre kommunar - er mest opptekne av forvaltarrolla og gir altfor lite merksemd til rolla si som næringsutviklar (Bråtå, Alnes, Hagen, & Ulla Higdum, 2017, s. 25). Ein bør stille spørsmålet om det er sett av nok institusjonell kapasitet (tid- og ressursar) til å gjennomføre dei måla ein set seg i form av planverk av ulikt slag, t.d. ein strategisk næringsplan.

I tillegg bør ein også vurdere samspelet mellom kommune og næringsliv og korleis ein kan få til betre samhandling mellom offentleg, privat, friviljug og skule/akademisk sektor (kvadrupel helix-tenking) basert på dei nye utviklingstrekkene ein ser i samfunnet, t.d. samskaping⁴,

⁴ Offentlege og private og/eller sivile aktørar arbeider saman gjennom å dele kunnskap og ressursar med kvarandre. Det er snakk om ein samarbeidsrelasjon, der både offentlege aktørar og andre er involverte. På denne måten skil samskaping seg frå outsourcing, der offentleg sektor overlet ei oppgåve til andre. Samskaping er heller ikkje synonymt med høyringar og ulike prosedyrar for at borgarane kan seie meininga si om ein sak, og det handlar heller ikkje om at offentleg sektor trekkjer seg attende, og overlet fellesskapet til sin egen lagnad. Samskaping føreset at både offentleg sektor og sivilsamfunn og/eller private aktørar inngår som aktive deltakarar i ein prosess der verdier vert skapte.

Vedtak oppstart, SNP: FOR-007/18 av 22.01.2018.

Vedtak utlegg, planprogram: KPU-012/18 av 2.07.2018.

Godkjent planprogram: PLA-108/18 av 15.11.2018 og KOM-121/18 av 14.12.2018.

Vedtak utlegg, SNP: KPU-002/20 av 20.01.2020.

Vedtak godkjenning, SNP: KPU-013/2020 av 22.04.2020 og KOM-028/20 av 29.04.2020.

Tiltak:

1. Gjere ei vurdering av kommunen si rolle som næringsutviklar, dvs. om det er sett av store nok institusjonelle ressursar til denne viktige rolla.
2. Halde fram med å invitere bedriftene inn til møte i politiske organ (FOR /KOM) slik at dei får presentert både bedriftene og aktuelle utfordringar dei måtte ha på område der ein ser at kommunen kan ha ei rolle i løysinga.
3. Vurdere nye samarbeidsformer mellom kommunen og privat sektor (samhandling, samskaping, kvadruppel heliks-tenking).

11. Omdømmebygging

«Vegen til eit godt omdømme er å prøve å vere det du ønskjer å bli oppfatta som».

Sokrates

«Viss du snakker med media første gang når du er i trøbbel, er du i trøbbel».

John Foley, merkevareekspert

I ein rettleiar om temaet omdømmebygging (Kompetansesenteret for Distriktsutvikling, 2010, s. 4) vert spørsmålet om kva dette handlar om omtala slik:

«Å byggje omdømme handlar om å byggje verdi. Kritiske suksessfaktorar for omdømmebygging er forankring og strategi, leiarskap, produkt/tenester, etikk og samfunnsansvar, miljø og økonomi. Skal ein byggje omdømme i ein kommune, er det difor viktig at rådmann og ordførar, men også politikarar, kjenner til kvifor eit godt omdømme er viktig. Og kva det er som driv omdømmet i positiv retning. Det igjen må påverke kvardagen i handling og ord. Å gjere dette gjennom visjon, verdiar og strategi sikrar at alle kjenner til kor ein skal og korleis ein skal jobbe for å kome dit. Ein slik prosess bør byrje med identitetsjakt; kven er vi?»

Råda ein får i denne brosjyren er dersom ein vil jobbe med omdømme må ein stille seg følgjande spørsmål:

- Kven er vi?
- Kva er vi gode på?
- Korleis ønskjer vi å stå fram for omverda?
- Kva **vil** vi?

Det er fleire innfallsvinklar til /strategiar for arbeidet med å byggje omdømme:

- Aktiv bruk av media
- Å kommunisere kva som er dei sterke sidene
- Å gi 'drøymarane' ein sjanse (drøymarane er her meint dei som ønskjer å kome heim etter at den første utferdstrongen er tilfredsstilt)
- Skape gode forhold for dei som ønskjer å skape noko nytt (gründerane)
- Bruk av humor

Tiltak:

1. Innretning på tiltak av denne typen må vere tilpassa dei aktuelle utfordringane Stranda kommune har på dette området, og det kan vere aktuelt å supplere med ekstern kompetanse som sit med erfaring på omdømmebygging.



Godkj

12.2018.

12. Lokalsamfunnsutvikling

Strategisk arbeid med lokal utvikling over tid er sentralt i arbeidet med å skape gode stadar å bu, å vitje og å drive næring i.

Kompetansesenteret for distriktsutvikling har utarbeid ein såkalla 10-punktsmodell for lokalt utviklingsarbeid (Distriktsenteret - kompetansesenteret for distriktsutvikling, 2018). Den handlar om å finne kva som er kvalitetane ved staden og å kunne utnytte desse på ein strategisk måte. Deretter må desse kvalitetane kommuniserast ut til målgrupper ein vil nå.

Kommunen har gjennomført fleire stadanalysar (Geiranger, Hellesylt) som gir eit godt grunnlag for å vurdere kva som er spesielle kvalitetar ved desse bygdelaga. Dette vil vere eit godt utgangspunkt dersom kommunen ønskjer å arbeide systematisk med lokalsamfunnsutvikling.

10-punktsmodellen inneheld følgjande trinn:

1. **Målanalyse:** Val av overordna mål lokalsamfunnet ønskjer å nå
2. **Kartlegg stadskvalitetar:** Analyse av kva for stadskvalitetar lokalsamfunnet kan posisjonere seg på
3. **Samfunnsanalyse:** Analyse av utviklingstrekk i samfunnet som påverkar lokalsamfunnet.
4. **Målgruppeanalyse:** Analyse av kva for målgrupper lokalsamfunnet er avhengig for å vere attraktive og for at ein skal nå måla
5. **Val av posisjon:** Val av ein posisjon som appellerer til dei prioriterte målgruppene
6. **Forankring:** Sikre at flest mogleg stiller seg bak posisjonen som er vald
7. **Identitets- og omdømekartlegging:** Analyse av kva både eigne innbyggjarar og folk utanfrå meiner om lokalsamfunnet
8. **Handlingsplan:** Etablering av handlingsplan for utvikling av stadskvalitetar
9. **Organisering og finansiering:** Sikre gode resultat med god organisering og finansiering
10. **Langsiktig utviklings- og kommunikasjonsarbeid:** Styrking av stadskvalitetane, utvikling av nye og formidling av resultatet.

Tiltak:

1. Ta i bruk dei stadanalysane som er utførte i ulike delar av kommunen (Geiranger, Hellesylt) og syte for at innbyggjarane vert aktivt trekte inn i arbeidet.
2. Bruke stadanalysane aktivt i planarbeid



Figur 13: Bygdemobilisering, Sunnylvn 2008. Foto: Fredrik Stadheim.

Sjaujente planprogram, FBA 200/10 av 10.11.2010 og KOM 122/10 av 14.11.2010.

Vedtatt utlegg, SNP: KPU-002/20 av 20.01.2020.

Vedtatt godkjenning, SNP: KPU-013/2020 av 22.04.2020 og KOM-028/20 av 29.04.2020 .

13. Tilflytting/tilbakeflytting - korleis stimulere og halde på ungdommen?

Å auke eller stabilisere folketalet krev langsiktig og målretta arbeid. Her er det mange måtar å jobbe på. Dette temaet omfattar også arbeidet med inkludering.

Dette temaet bør vere heilt sentralt i arbeidet med næringsutvikling fordi vi ser at Stranda som så mange distriktskommunar vert tappa for ungdom som reiser ut for å ta utdanning, men av ulike årsaker ikkje får /har moglegheit til å etablere seg i heimkommunen. Dermed går kommunen glipp av mykje kompetanse som ville vore svært verdfull med tanke på å skape nye, framtidretta arbeidsplassar. Kommunen har svært få kompetansearbeidsplassar, og det bør vere eit sentralt mål skape grunnlag for fleire slike.

Også på dette området har Kompetansesenteret for distriktsutvikling gjort mange studiar der kommunen kan hente gode råd om kva tiltak som fungerer.

Om kommunen ønskjer å setje dette temaet på dagsorden er det beste rådet å søkje råd hjå kommunar som har gjennomført vellukka tiltak og der utfordringane er av nokolunde same karakter som dei vi har i vår eigen kommune.

Tiltak:

1. Gjere bruk av erfaringar frå andre kommunar som har gjennomført tiltak på dette området
2. Arrangere jobbmesser i samarbeid med lokalt næringsliv

Det viktigaste av alt i slike saker er at kommunen kan tilby arbeid (helst til båe ektefellar) og husvære. Det har lite for seg å marknadsføre seg med 'flott natur' og liknande dersom ein ikkje kan tilby slike basisføresetnader. Med andre ord kan ein seie at eit spennande og nyskapande næringsliv som kan tilby kompetansearbeidsplassar er den aller viktigaste føresetnaden for å lukkast. Det same gjeld offentlege arbeidsplassar. I den grad ein kan påverke slike prosessar (sentralisering, utflagging, ev. syte for nye) bør ein ha strategiar som klarar å fange slike moglegheiter.



Figur 14: Yrkesmesse, Stranda 2016 med celebert besøk. Foto: Inge

Godkjent planprogram: PLA-108/18 av 15.11.2018 og KOM-121/18 av 14.12.2018.

Vedtak utlegg, SNP: KPU-002/20 av 20.01.2020.

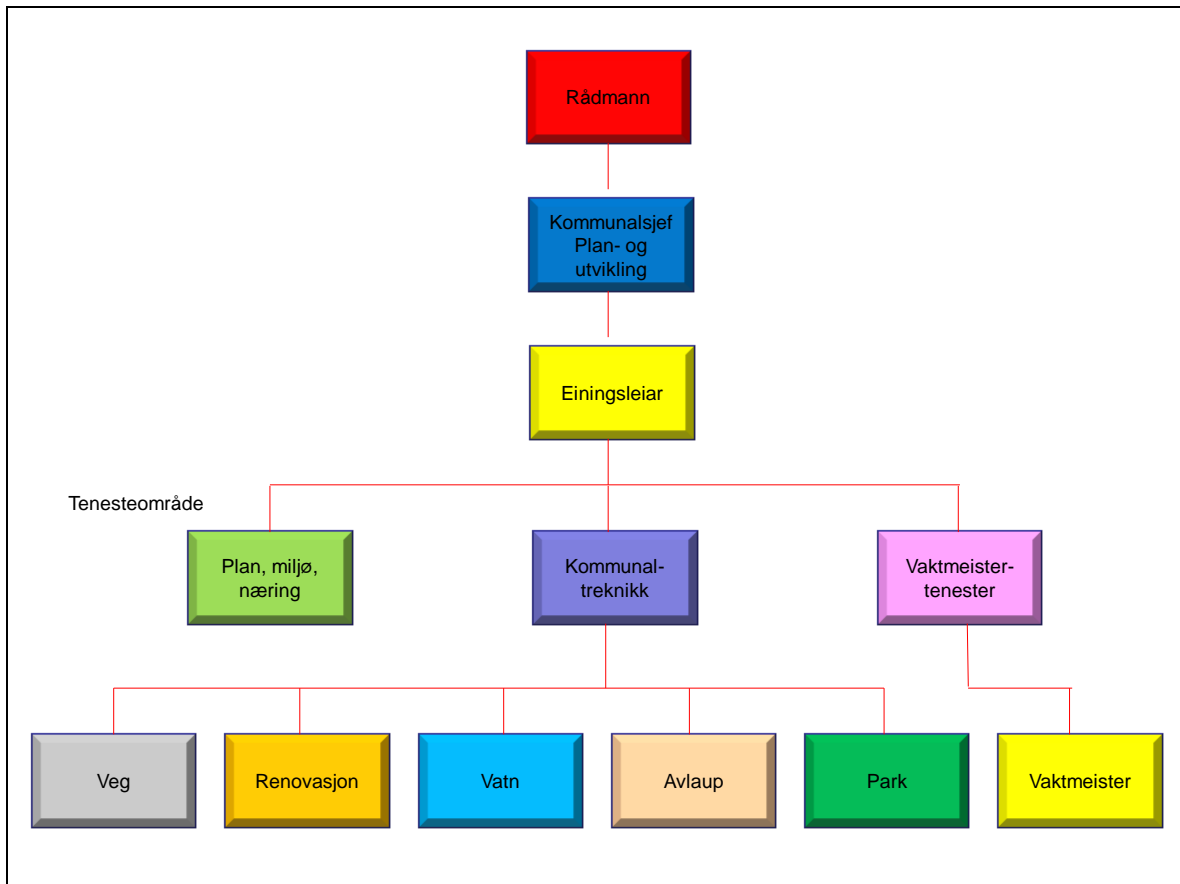
Vedtak godkjenning, SNP: KPU-013/2020 av 22.04.2020 og KOM-028/20 av 29.04.2020 .

14. Organisering av arbeidet med næringsutvikling

I dette kapitlet vert både dagens status og alternative modellar for organisering skisserte.

Dagens situasjon

I dag er arbeidet med næringsutvikling lagt til eininga Næring/Teknisk:



Figur 15: Gjeldande organisering av Teknisk/Næring.

Næringsavdelinga inneheld fleire funksjonar:

- Landbruk, dvs. tidlegare 'landbrukskontoret' med ansvar for jord-, skog⁵- og viltsaker
- Hoppid.no-tenester som omfattar førstelinetenester for nyetablerarar
- Næringskontor som arbeider med generell næringsutvikling utanom landbruk

⁵ Stranda har p.t. eit samarbeid med Sykkylven kommune om skogbrukstenester, der Stranda i dag har 45 % av stillinga.

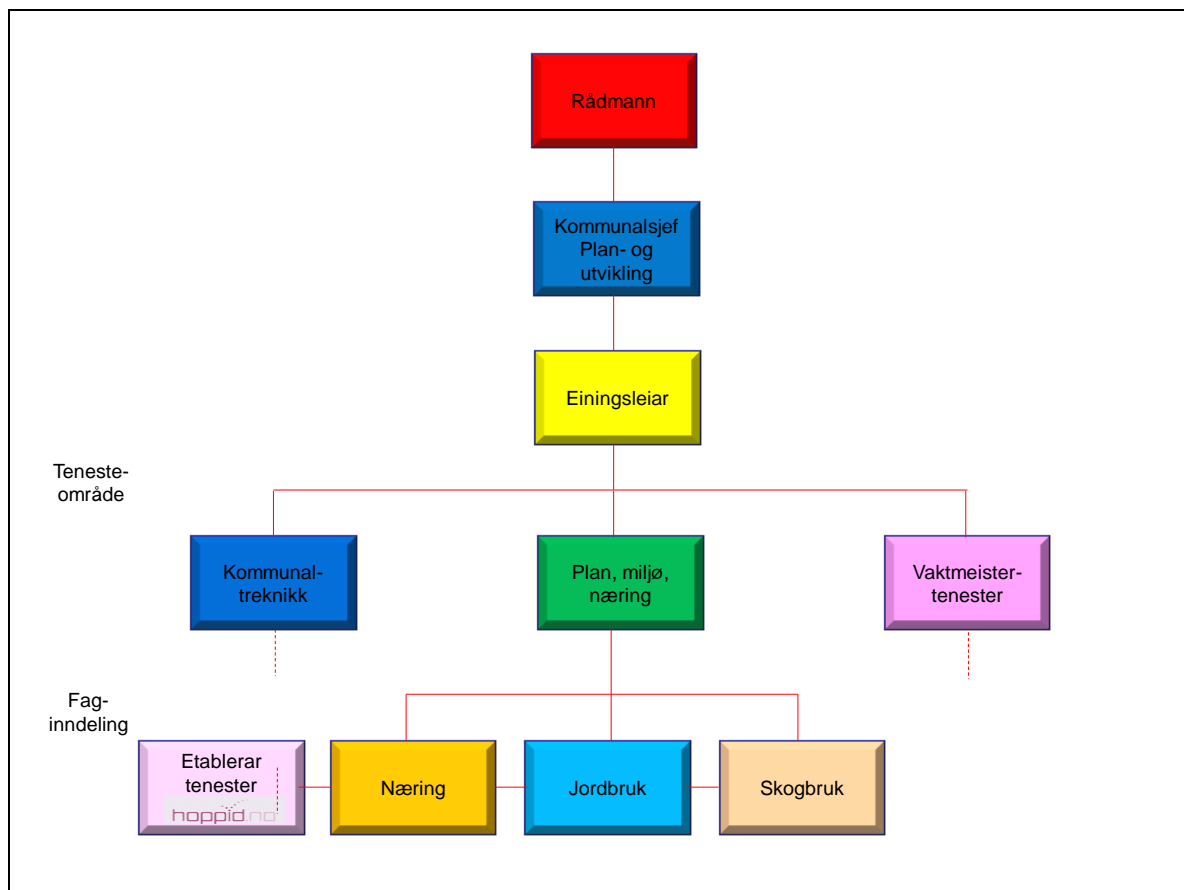
Vedtak oppstart, SNP: FOR-007/18 av 22.01.2018.

Vedtak utlegg, planprogram: KPU-012/18 av 2.07.2018.

Godkjent planprogram: PLA-108/18 av 15.11.2018 og KOM-121/18 av 14.12.2018.

Vedtak utlegg, SNP: KPU-002/20 av 20.01.2020.

Vedtak godkjenning, SNP: KPU-013/2020 av 22.04.2020 og KOM-028/20 av 29.04.2020 .



Figur 16: Organisering av næringskontoret.

Førstelineteneste for gründerar (hoppid.no)

Denne tenesta har kommunen forplikta seg på å yte gratis (generelt krav frå MR Fylke). Det er dermed ikkje ei teneste ein kan gjere forteneste på, og den er difor også dårleg eigna for kommersialisering.

Stranda kommune prøvde ein periode å plassere etablerer rettleiinga på eit eige kontor utanfor kommunen i regi av Storfjord kompetansepark (SK). Denne rettleiingstenesta vart avvikla etter 2 år. Det er ikkje gjort noko analyse av kvifor denne modellen ikkje overlevde, men hoppid.no er gratistenester som kommunen forpliktar seg til å gi etter avtale med Møre og Romsdal fylkeskommune. Inntekspotensialet for SK var difor ikkje til stades, og naturleg nok var ikkje bedriftene innstilte på å bruke av ressursane i SK på ein omfattande portefølje av gratis-tenester til førstegongsetablerarar. SK dreiv verksemda på kommersiell basis og det vil seie at dei var avhengige av ei form for medlemsbetaling frå tilslutta bedrifter.



Førstelinetenesta bør difor halde fram som ei teneste organisert i næringsavdelinga i kommunen.

Næringsutvikling innan primærnæringane (jord- og skogbruk)

Denne aktiviteten er finansiert over via rammeoverføringar til kommunane, og dei aller fleste kommunar har organisert desse tenestene inn under den kommunale organisasjonen. Grappa har ikkje sett grunn til å problematisere dette. Ei nyorganisering av desse tenestene kan bli aktuell ved ei

Vedtak oppstart, SNP: FOR-007/18 av 22.01.2018.

Vedtak utlegg, planprogram: KPU-012/18 av 2.07.2018.

Godkjent planprogram: PLA-108/18 av 15.11.2018 og KOM-121/18 av 14.12.2018.

Vedtak utlegg, SNP: KPU-002/20 av 20.01.2020.

Vedtak godkjenning, SNP: KPU-013/2020 av 22.04.2020 og KOM-028/20 av 29.04.2020 .

ev. kommunesamanslåing, men dette vil då i så fall bli del av diskusjonen i den samanheng.

Kommunen ein eigen kommunedelplan landbruk (Stranda kommune, 2008) som også inneheld ein detaljert tiltaksdel.

Generell næringsutvikling

I Stranda kommune har det i lang tid mangla ei form for felles organisering av bedriftene (t.d. industrilag, næringsforeining, næringsforum). Dette hemmar samhandlinga mellom kommunen og bedriftene fordi kommunikasjonen vert tungrodd. Kommunen har ofte behov for å gå ut med bedriftsrelevant informasjon t.d. i samband med planarbeid, offentlege verkemiddel, tilskotsordningar, opplæring m.m. Det naturlege for kommunen ville vere at ein i slike samanhengar kunne etablere kontakt via ei felles overbygning t.d. ein næringslag i staden for å måtte gå via einskilbedrifter.

Eksisterande næringsretta lag/foreiningar i kommunen:

Hellesylt næringslag (org.form: foreining/lag/innretning)

- Skipingsdato:
 - Hellesylt næringslag vart skipa i 1977
- Verksemd/art/bransje:
 - Interesseorganisasjon for medlemsbedriftene, samt tenesteyting i samband med dette t.d. marknadsføring.

Stranda sentrumsforeining (org.form: foreining/lag/innretning)

- Skipingsdato:
 - Stranda sentrumsforeining vart skipa i 2015
- Verksemd/art/bransje:
 - Formålet er å skape eit levande sentrum, ivareta medlemmernes interesser, gjennomføre sosiale aktivitetar for barn og vaksne, skape engasjement og trivsel.

Stranda handelsforeining (org.form: foreining/lag/innretning)

- Skipingsdato:
 - Stranda sentrumsforeining vart skipa i 1995
- Verksemd/art/bransje:
 - Næringslivs- og arbeidsgjevarorganisasjonar

Geiranger Utvikling (org.form: AS)

- Skipingsdato:
 - Geiranger utvikling vart skipa i 2002 (namne-ending frå Destinasjon Geiranger-Trollstigen i 2017)
- Vedtektsfesta føremål

Vedtak oppstart, SNP: FOR-007/18 av 22.01.2018.

Vedtak utlegg, planprogram: KPU-012/18 av 2.07.2018.

Godkjent planprogram: PLA-108/18 av 15.11.2018 og KOM-121/18 av 14.12.2018.

Vedtak utlegg, SNP: KPU-002/20 av 20.01.2020.

Vedtak godkjenning, SNP: KPU-013/2020 av 22.04.2020 og KOM-028/20 av 29.04.2020 .

- Selskapet har ikkje erverv som formål. Selskapet sitt primære formål er å utvikle berekraftig heilårsturisme og promotere merkevara Geiranger. Selskapet kan delta i anna forretningsmessig verksemd relatert til reiseliv.

- Verksemd/art/bransje:
 - Arbeide for å utvikle berekraftig heilårsturisme og promotere merkevara Geiranger.

Destinasjon Ålesund & Sunnmøre - DÅS (org.form: foreining/lag/innretning)

I tillegg til dei kommuneinterne laga/foreiningane er Stranda kommune medlem av DÅS.

- Skipingsdato:
 - DÅS vart skipa i 1984
- Verksemd/art/bransje:
 - Turistkontor.

Med unntak av Geiranger Utvikling og DÅS er aktiviteten i desse organisasjonane svært låg, verksemda er retta i dei fleste tilfella innretta mot spesifikke bransjar og fungerer ikkje som felles overbygning for næringslivet generelt. Dette er grunnlaget for vurderinga ovanfor om at ein i Stranda kommune ikkje gode nok samhandlingsarenaer mellom kommunen og næringsliv, og for at næringsplanen bør foreslå modellar for etablering av slike.

Vekst og velferd i kommunen har nær samheng med vekst i næringslivet, spesielt den delen som eksporterer varer og tenester ut av kommunen. Det er difor avgjerande å etablere god samhandlingsmodellar mellom kommunen og næringsliv for å sikre næringsgrunnlaget og næringsutvikling i kommunen, for å kunne møte konkurransen med andre kommunar om å få størst mogleg del av statlege/andre offentlege midlar til utbyggingar osb., og for å hevde seg i kampen for attraktivitet for å sikre busetjing og rekruttering av kompetent arbeidskraft.

Ei viktig problemstilling er kor vidt den generelle rettleiinga og døropnar-funksjonen for næringar utanom landbruk (førstelinetenesta for etablerarar/hoppid.no) skal vere ein del av kommunen sitt rådgevingsapparat eller om ein bør skilje ut dette. Her må ein leggje vekt på synspunkt frå næringslivet sjølve, men vert det lagt utanom kommunen må dei sjølve finne måtar å finansiere drifta på.

ÅKP (Ålesund Kunnskapspark) har invitert Stranda (saman med andre kommunar på Sunnmøre) inn i eit regionalt partnerskap (nodesamarbeid) på tvers av kommunar og utviklingsaktørar som arbeider med entreprenørskap og vekstbedrifter på Sunnmøre..

Eit slikt samarbeid vil styrke moglegheitene for at vår region kan få fram fleire verksemder som lukkast. Det vil vere ein føremon både for å dele eigen kunnskap og for moglegheitene til å kunne få tilgang på naudsynt spisskompetanse i ulike utviklingsløp.

Stranda kommune bør vidareutvikle i dette samarbeidet og samstundes krevje at eit slikt samarbeid skal byggje på prinsippet om innbyrdes samverknad slik at også kommunen yter kompetanse på område der vi har høg kompetanse/spisskompetanse:

- Næringsmiddelindustri
- Reiseliv inkl. cruisetrafikk
- Næringsutvikling i kombinasjon med vern (verdsarv, landskapsvern)
- Utvikling av verdikjede for hydrogen basert på innestengd energi frå småkraftverk

Vedtak oppstart, SNP: FOR-007/18 av 22.01.2018.

Vedtak utlegg, planprogram: KPU-012/18 av 2.07.2018.

Godkjent planprogram: PLA-108/18 av 15.11.2018 og KOM-121/18 av 14.12.2018.

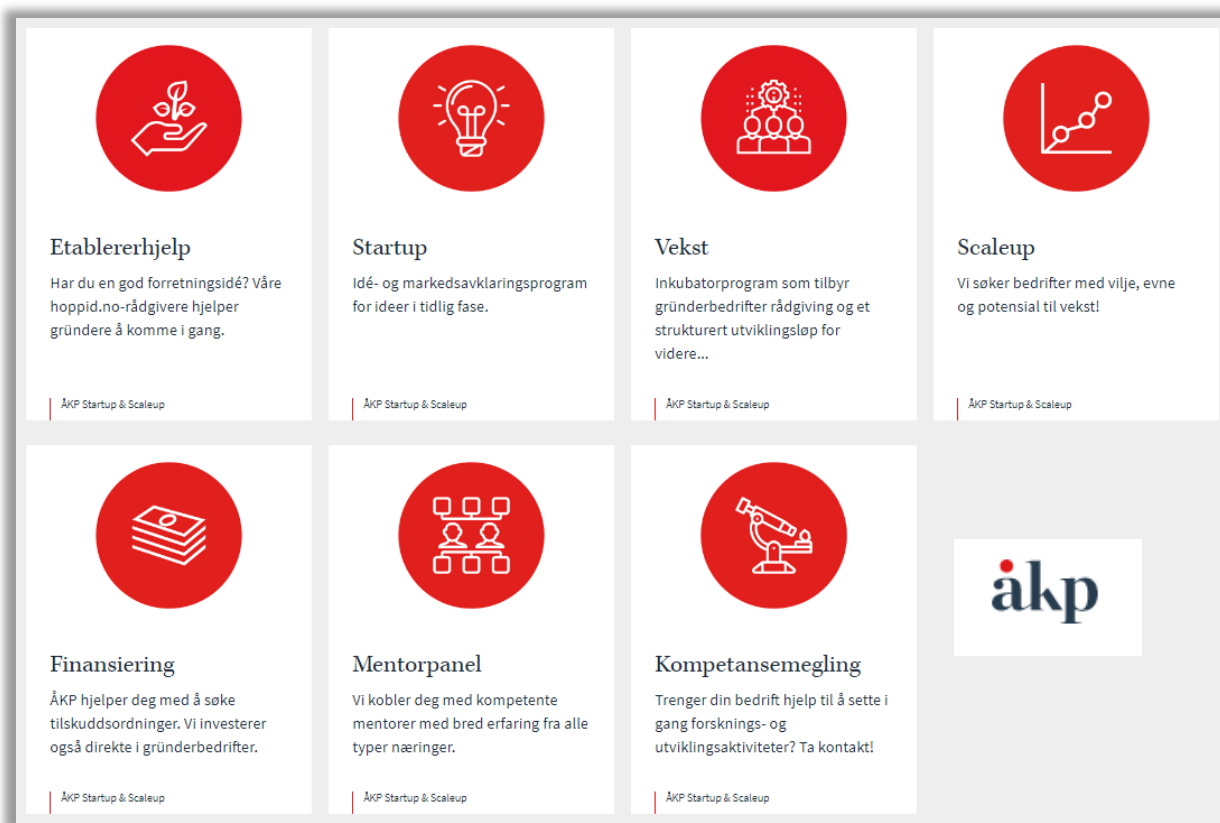
Vedtak utlegg, SNP: KPU-002/20 av 20.01.2020.

Vedtak godkjenning, SNP: KPU-013/2020 av 22.04.2020 og KOM-028/20 av 29.04.2020 .

- Landbruk som grunnlag for både tradisjonell produksjon, lokalmat, reiseliv og landbruk i kombinasjon med vern (verdsarvlandbruk)

I eit slikt samarbeid kan kommunen trekkje inn kompetansen både i kommuneadministrasjonen og dei kompetansemiljøa vi har innanfor vår kommune (t.d. Stiftinga Geirangerfjorden Verdsarv, Stranda Hamnevesen KF) og dei verksemdene som er representerte innafør nemnde kategoriar.

ÅKP byggjer modellen på eit innarbeidd, saumlaust system for entreprenørskap frå gründerar i tidleg fase til vekstbedrifter (EDP – diciplined entrepreneurship):



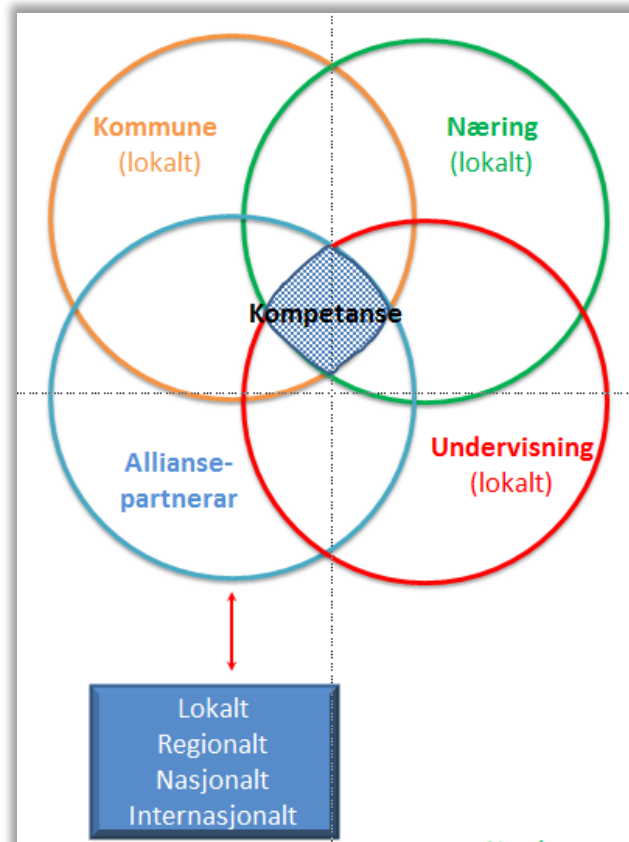
Figur 17: Diciplined entrepreneurship-modellen (EDP).

Stranda kommune v/ordførar og næringsssjef har oktober 2019 signert ei fråsegn om at Stranda kommune vil delta i eit slikt regionalt partnerskap med mål om å utvikle fleire entreprenørar og vekstbedrifter. Dersom resultatata frå intensjonsavtaleperioden er gode, bør kommunen signere ein langsiktig samarbeidsavtale.

Det finst mange modellar for å drive næringsutviklingsarbeid i kommunane. Ei kommune som har lukkast godt er t.d. Haram kommune. Dei vart i 2019 kåra til beste vertskapskommune for næringslivet av NHO. Dei legg til grunn den såkalla Haram-modellen (Busch & Vanebo, 2008). Det vil vere klokt av kommunen å vurdere ulike modellar for organisering av arbeidet med næringsutvikling og finne fram til sterke og svake sider ved ulike modellar.

Modellar for samhandlingsarenaer mellom kommune og næringsliv

Arbeidsgruppa har brukt ein del tid på å orientere seg om den såkalla *Haram-modellen*. Den byggjer på den såkalla trippel heliks-modellen, jf. figur 19.



Figur 18: Triple heliks-modellen (fritt etter Eide 20.05.2019).

Som vi ser byggjer denne modellen på ein kjerne sett saman av kommuneorganisasjonen, næringsliv og undervisningssektor. I tillegg byggjer den på alliansepartnerar på alle nivå. Trippel heliks er altså ein næringsutviklingsmodell der utvikling vert skapt gjennom samarbeid mellom tre viktige samfunnssektorar: næringsliv, myndigheiter og utdannings- og forskingssektoren.

I Haram har ein skipa Haram Næring og Innovasjonsforum etter ein slik modell og dei har definert slik:

- **Føremål:**
«Haram Næring og Innovasjonsforum skal arbeide for å fremje eit konkurransedyktig og allsidig næringsliv og attraktivt lokalsamfunn i Haram. Forumet skal vere eit ressurscenter for læring og stimulering til idéskaping og næringsutvikling i regionen og vere kjent for tett samarbeid med Haram kommune, utdanningsinstitusjonar og andre instansar og organisasjonar på lokalt og regionalt nivå.»
- **Medlemsprofil:**
«Haram Næring og Innovasjonsforum skal vere ein felles, medlemsbasert organisasjon for bedrifter og næringsarbeid som vedkjem Haram. Bedrifter, sjølvstendige næringsdrivande og grunderar på Nordre Sunnmøre kan vere medlemmer. Styret kan avgjere at også andre skal kunne vere medlemmer.»

Vedtak oppstart, SNP: FOR-007/18 av 22.01.2018.

Vedtak utlegg, planprogram: KPU-012/18 av 2.07.2018.

Godkjent planprogram: PLA-108/18 av 15.11.2018 og KOM-121/18 av 14.12.2018.

Vedtak utlegg, SNP: KPU-002/20 av 20.01.2020.

Vedtak godkjenning, SNP: KPU-013/2020 av 22.04.2020 og KOM-028/20 av 29.04.2020 .

- **Arbeidsfilosofi:**
«Styret i Haram Næring og Innovasjonsforum sitt arbeid skal i stor grad vere tufta på samarbeid. Styret skal ha eit avtalefesta samarbeid med Haram kommune. Styret skal også arbeide for å etablere samarbeid med andre lokale og regionale miljø innanfor næring og utdanning.»



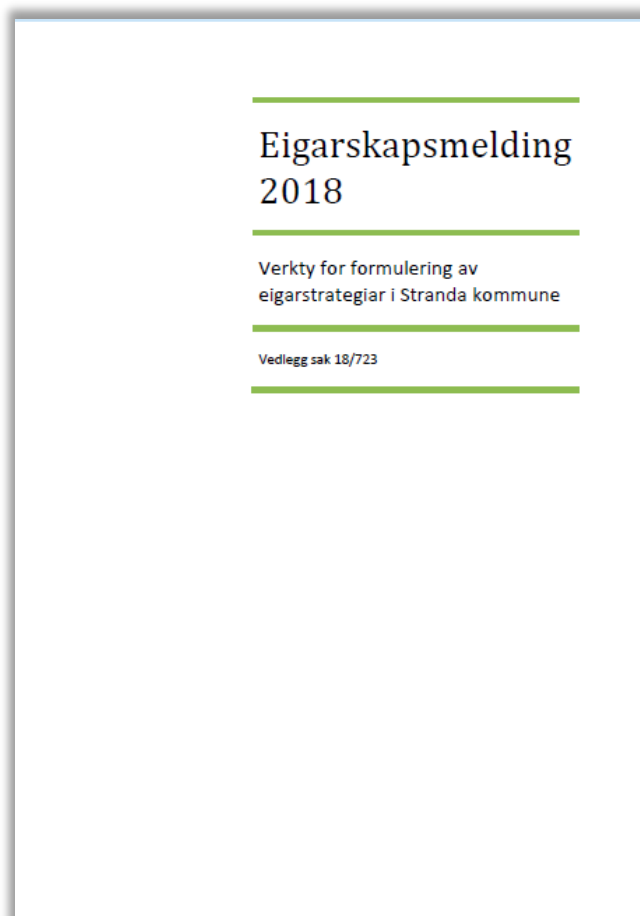
Haram kommune har gode røymsler med denne modellen for organisering. Stranda kommune bør vurdere denne modellen og tilpasse den til utfordringane i vår kommune.

Kommunale selskap si rolle i næringsutvikling

Kommunen har fleire heileigde kommunale selskap. Nokre av desse kan vere instrument i næringsutvikling:

- Stranda Hamnevesen KF
- Stranda Energi AS
- Stranda eigerskapselskap AS
- Byrg kompetanse AS

Kommunen har utarbeidd ei eigarskapsmelding for desse selskapa (Stranda kommune, 2018). Av denne meldinga vil ein sjå at alle desse selskapa har definert ei oppgåveportefølgje som gjer at dei til ein viss grad kan nyttast inn i arbeidet med næringsutvikling. Vi finn det ikkje tenleg å utdjupe dette nærmare her, men nøyer oss med å peike for moglegheitene for at selskapa i visse høve kan nyttast som instrument.



Figur 19: Eigarskapsmelding, Stranda kommune

4.12.2018.

15. Figurliste

Figur 1: Berekraftmåla (SN).....	9
Figur 2: Grunnlagsdokument for SNP.....	10
Figur 3: Tilhøvet mellom kommunal planstrategi og kommunedelplan (her: SNP).....	13
Figur 4: Utvikling i folketal i Møre og Romsdal 2008-2019.	14
Figur 5: Innvandrarbefolkninga i Møre og Romsdal som del av samla befolkning, 2019.	15
Figur 6: Årsak til endring i folketal.....	15
Figur 7: Kommunar i Møre og Romsdal etter sentralitetsindeks 2017.....	16
Figur 8: Næringsstrukturen i Møre og Romsdal.	17
Figur 9: SWOT-analyse, næringslivet i Stranda.	19
Figur 10: Fylkeskommunale løyvingar til KNF 2007-2019.	23
Figur 11: Cruiseskip til kai på Hellesylt. Foto: Inge Bjørdal.	38
Figur 12: Oppdrettsanlegg i Opsvika. Foto: Inge Bjørdal.....	45
Figur 13: Bygdemobilisering, Sunnylvn 2008. Foto: Fredrik Stadheim.....	49
Figur 14: Yrkesmesse, Stranda 2016 med celebret besøk. Foto: Inge Bjørdal.....	50
Figur 15: Gjeldande organisering av Teknisk/Næring.	51
Figur 16: Organisering av næringskontoret.....	52
Figur 17: Diciplined entrepreneurship-modellen (EDP).	55
Figur 18: Triple heliks-modellen (fritt etter Eide 20.05.2019).....	56
Figur 19: Eigarskapsmelding, Stranda kommune.....	57
Figur 20: SWOT-analyse næringslivet i Stranda.	90
Figur 21: Tiltaksplan 2021 -2024, og årlege tiltaksplanar.	91

16. Vedlegg

Vedlegg 1: Oppsummering av spørjeundersøking

STRATEGISK NÆRINGSPLAN

STRANDA KOMMUNE

Oppsummering av spørjeundersøkinga



SP 1: Kva bransje/næring/sektor tilhøyrer du?

Dei 37 svara som kom inn fordelte seg slik:

Reiseliv	: 12
Anna	: 7
Handelsnæring	: 6
Entreprenørbransjen	: 3
Mekanisk industri	: 3
Næringsmiddelindustri & Oppdrettsnæring	: 3
Møbel	: 1
Nyetablerarar	: 1
Ikkje spesifisert	: 1

Vidare i tabellane er det nytta ei forkorting av første, ev. første og andre bokstav av nemnet.

SP 2:

Kva er etter di oppfatning i prioritert rekkjefølgje dei 3 viktigaste tiltaka kommunen kan bidra med for å fremje: Næringslivet i Stranda generelt:

SP 2 oppsummert:

Viktigaste tiltaka kommunen kan bidra med for å fremje næringslivet i Stranda kan gjennom spørjeundersøkinga summerast opp i fire sekkepostar:

- 1) Kommunen som tilretteleggjar gjennom satsing på infrastruktur i vid forstand som inkluderer tilgang på tilrettelagt bustadareal, eit godt utbygt rassikkert vegnett til Stranda og dei ulike bygdene samt gode (offentlege) transporttilbod, nok parkeringsareal og toalettfasilitetar i bygdesenter for handel og opphald, godt utbygt fibernett, tele/-mobilnett over heile kommunen, tilstrekkeleg straumforsyning for vidareutvikling samt vedlikehald av kommunal veg, vatn og kloakk og sikre nok areal for vidare utvikling for næringslivet.
- 2) Kommunen som hjelpar/motivator ved å ha ei positiv, rask og løysingsorientert sakshandsaming og ei motiverande, aktiv haldning med støtte og vegleiing overfor nyetablerarar og vere ein god støttespelar for etablert næringsliv og oppveksande generasjon.

- 3) Kommunen som **katalysator for samarbeid og utvikling** i næringslivet og skule (praksis-/lærlingplassar) gjennom å skape møteplassar / nettverksbygging / diskusjonsgrupper / næringsforum / bedriftsbesøk som stimulerer til produktutvikling og samarbeid på tvers av bransjar.
- 4) **Rammevilkår for næringslivet** der det blir trekt fram moment som å halde lave kommunale avgifter og arbeidsgivaravgift, vurdere subsidiering av tomter /næringslokale for nyetablerarar, subsidiering av fiberutbygging, skattelette for små- og mellomstore bedrifter, spisse bruken av næringsfondet og vurdere å innføre «turistskatt» og ha ei meir aktiv rolle i besøksforvaltning (regulering/spreiing av turisttrafikk).

I påfølgjande sidene er dei detaljerte svara gruppert under punkta over.

1. Kommunen som **tilretteleggjar gjennom satsing på infrastruktur** i vid forstand som inkluderer tilgang på tilrettelagt bustadareal, eit godt utbygt årsikkert vegnett til Stranda og dei ulike bygdene samt gode (offentlege) transporttilbod, nok parkeringsareal og toalettfasilitetar i bygdesenter for handel og opphald, godt utbygt fibernett, tele/-mobilnett over heile kommunen, tilstrekkeleg straumforsyning for vidareutvikling samt vedlikehald av kommunal veg, vatn og kloakk og sikre nok areal for vidare utvikling for næringslivet.
2. Kommunen som **hjelpar/motivator** ved å ha ei positiv, rask og løysingsorientert sakshandsaming og ei motiverande, aktiv haldning med støtte og vegleiing overfor nyetablerarar og vere ein god støttespelar for etablert næringsliv og oppveksande generasjon.

SEKKEPOST: HJELPER/MOTIVATOR Tiltak	Prioritet	Bransje	Svar nr.
• Tilrettelegging, alltid søke løsnings	1	R	36
• Legge til rette for aktiviteter for barn og ungdom	1	M	34
• Bidra med nødvendig hjelp til nyetablerere og vere ein positiv støttespelar til etablerte bedrifter	1	R	8
• Å områderegulere etter næringane sine ønskje	1	R	5
• Oppfordre til lokal handel	1	A	30
• Aktiv næringsavdeling	1	A	28
• Positiv haldning til næringsliv og prosessar	1	A	25
• bidra til eit positivt omdømme	1	A	12
• Etablere kommunalt rekneskapskontor	1	A	10
• Tilrettelegging for nye gründere	1	H	31
• Stranda kommune adm kan begynne å handle lokalt (varer og tjenester)	1	H	21
• legge til rette for nyetablering	1	H	16

Vedtak oppstart, SNP: FOR-007/18 av 22.01.2018.

Vedtak utlegg, planprogram: KPU-012/18 av 2.07.2018.

Godkjent planprogram: PLA-108/18 av 15.11.2018 og KOM-121/18 av 14.12.2018.

Vedtak utlegg, SNP: KPU-002/20 av 20.01.2020.

Vedtak godkjenning, SNP: KPU-013/2020 av 22.04.2020 og KOM-028/20 av 29.04.2020 .

• Legge forhold tilrette for etablering.	1	H	6
• Kartlegge kompetansebehov for bedrifter ti år fram i tid	1	N	7
• Raske prosesser og muligheter for utbygginger av næringsbygg/områder	1	?	1
• Oppfølging	2	R	20
• Fagleg kunnskap	2	R	14
• Vere tydelig i politikken for å få ny bosetning, konkrete tiltak for ny tilflytting, ha tomter klare!	2	R	8
• Kompetanse og støtte/veiledning	2	A	25
• fakta når det gjeld omsetning innan reiseliv	2	A	12
• Enkel og rettferdig sakshandsaming, behjelpelig med søknader osv	2	H	22
• Sjølv bruke dei tilboda som er i kommunen	2	H	16
• Spele på lag med næringslivet	2	H	6
• Synleggjering av kompetansebehov ut til ungdom/studentar med lokal forankring	2	N	7
• Auke samarbeidet (betre kommunikasjon, informasjon)	2	Næ	19
• Behandle søknader raskt og pragmatisk	2	Næ	15
• Raskere saksbehandlinger	2	Næ/O	2
• Opprette en stilling som "Næringsminister"	3	R	36
• Legge til rette for lokale aktørar	3	R	29
• Byråkratiet kan ofte virke unødig komplisert	3	H	31
• Slutte å være ein NEI kommune	3	E	24
• Øke graden av kjøp av tjenester eksterne for håndtering av arbeid- og aktivitetsinkludering	3	A	23
• Orienterare våre nye landsmenn om «vårt» system, og at det innebær at dei må delta og handle på Stranda	3	H	22
• Gå for GODT OG LOKALT	3	H	21
• Hjelpe til med å marknadsføre tilboda vi har her	3	H	16
• Være oppdatert	3	Næ	15
• At Stranda er et bra sted å bo/etablere seg	3	Mø	13
• Fleksibilitet for å finne løysningar	3	A	12
• Tilrettelegge for nyetablering	3	N	7

3. Kommunen som **katalysator for samarbeid og utvikling** i næringslivet og skule (praksis-/lærlingplassar) gjennom å skape møteplassar / nettverksbygging / diskusjonsgrupper / næringsforum / bedriftsbesøk som stimulerer til produktutvikling og samarbeid på tvers av bransjar

SEKKEPOST: KATALYSATOR FOR SAMARBEID OG UTVIKLING Tiltak	Prioritet	Bransje	Svar nr.
• Kommunen nyttar seg av de ressurser lag og foreningar her med henblikk på samarbeid	1	A	23
• Etablere et næringsforum med egen ansatt	1	E	27
• Styrke vidaregåande skule. Mat og tekniske fag. Praksisplassar i industrien	1	M.	17

Vedtak oppstart, SNP: FOR-007/18 av 22.01.2018.

Vedtak utlegg, planprogram: KPU-012/18 av 2.07.2018.

Godkjent planprogram: PLA-108/18 av 15.11.2018 og KOM-121/18 av 14.12.2018.

Vedtak utlegg, SNP: KPU-002/20 av 20.01.2020.

Vedtak godkjenning, SNP: KPU-013/2020 av 22.04.2020 og KOM-028/20 av 29.04.2020.

• Etablere flere lærlingeplasser i flere sektorer	2	A	23
• Diskusjonsgrupper som kan luften ideer og skape motivasjon	2	H	31
• Skape en felles møteplass hvor alle møtes x ant ganger pr år	2	E	27
• Samarbeid mellom næringer: Kommunen bør støtte og fremme prosjekt som samarbeider mellom ulike næringssektorer. Kople næringsmiddelindustrien og matprodusentar/bønder tettare opp mot reiselivsnæringa	3	R	33
• Roterende bedriftsbesøk med fokus på ulike temaer	3	E	27
• Bidra til sterkare nettverksbygging mellom ulike industrisegment	3	Næ	19

- 4 Rammevilkår for næringslivet** der det blir trekt fram moment som å halde lave kommunale avgifter og arbeidsgivaravgift, vurdere subsidiering av tomter /næringslokale for nyetablerarar, subsidiering av fiberutbygging, skattelette for små- og mellomstore bedrifter, spisse bruken av næringsfondet og vurdere å innføre «turistskatt» og ha ei meir aktiv rolle i besøksforvaltning (regulering/spreiing av turisttrafikk).

SEKKEPOST: RAMMEVILKÅR (regulering) Tiltak	Prioritet	Bransje	Svar nr.
• Berekraftig trafikkstyring og verdiskaping: Kommunen bør umiddelbart innføre ei betre spreieing av cruiseskipanløpa per dag og per bygd/anløpsstad. Kommunen må sette ei maks grense på 1 anløp per dag (heil dag) i Geiranger og fordele øvrige anløp på Hellesylt (kan ta 1 skip til kai og 1 skip til tendring) og etterkvart Stranda når den kaia vert bygd. Dette vil spreie folk, trafikk og verdiskaping til eit større geografisk område innad i kommunen. Dette vil også fordre eit sterkare samarbeid mellom bygdene i kommunen om ny produktutvikling i reiselivet. Avgjerande er det også at det vert arbeidd for at liggetidene til skipa vert så lenge som mogeleg (heildag), slik at verdiskapinga vert størst mogeleg i kommunen. Kommunen bør parallelt samarbeide med fylkeskommunen og Fjord kommune om ei meir heilskapleg styring av trafikken både på land og fjord. Utvikle Hellesylt som HUB for landstraum og hydrogen, samt arbeide for å få på plass ei heilårsferje på nullutsleppsteknologi mellom Hellesylt - Geiranger. Ferja må ha subsidier på vinteren, slik at lokalbefolkning kan nytte den. I tillegg vil ei slik heilårsferje skape mogelegheiter for ny produktutvikling vinterstid	1	R	33
• Naturbasert reiseliv	1	R	29
• Skattelette for små og mellomstore bedrifter	1	A	32
• Oppheve byggeforbudet i Hellesylt sentrum	1	E	24
• Være en pådriver for å endre regelverk som ikke er tilpasset bygder med rasfare	2	R	35
• Unngå overturisme, satse på bærekraftig turisme	2	R	29

Vedtak oppstart, SNP: FOR-007/18 av 22.01.2018.

Vedtak utlegg, planprogram: KPU-012/18 av 2.07.2018.

Godkjent planprogram: PLA-108/18 av 15.11.2018 og KOM-121/18 av 14.12.2018.

Vedtak utlegg, SNP: KPU-002/20 av 20.01.2020.

Vedtak godkjenning, SNP: KPU-013/2020 av 22.04.2020 og KOM-028/20 av 29.04.2020.

• Turistskatt for busser, bobiler og biler som skal til Geiranger i sommersesongen	2	R	18
• Betale kostnad for å etablere fiberkabel/bredband	2	A	32
• Spisse bruken av kommunalt næringsfond	2	A	28
• Tilby gunstige prisar for di som vil byggje næringslokaler	2	A	10
• Få kontroll over trafikk- og parkering i Geiranger	2	H	26
• Subsidiar for å få flere arbeidsplasser	2	H	21
• Fjerne eigedomskatt	2	M	34
• Rimelege tomter for nyetablering	2	Ny	3
• Kommunale avgifter	3	R	37
• Godkjenne flere hybelhus for sesongarbeidare i Geiranger	3	R	18
• Lavare kommunale avgifter	3	R	14
• Redusere cruisetrafikken i høysesongen	3	R	4
• Innføre turistskatt i Geiranger	3	Anna	32
• Få kontroll over cruisetrafikken	3	H	26
• Arbeide for å behalde lav arbeidsgjevaravgift	3	M	17
• Unngå auka arbeidsgiveravgift	3	M	11
• Tilsjå at inntekter frå cruise blir brukt på der slitasjen og inntektspotensialet er størst	3	R	8
• Redusere cruisetrafikken i høysesongen	3	R	4
• Økt skole, kultur og sportsatsningar slik at Stranda blir attraktiv plass og flytte til	3	?	1

SEKKEPOST: AREAL-/PLAN-/ OG UTBYGGINGSARBEID	Prioritet	Bransje	Svar nr.
Tiltak			
• Moderande infrastruktur	1	R	37
• Lage en kommunal plan for villcamping	1	R	36
• Reguleringsplan for Langåkeren og Neset på Grande da vi mangler heilårs bolig	1	R	35
• At kommunen prioriterer å få realisert Berget bustadfelt, slik at fleire kan få mogelegheit til å etablere seg i bygda. Dette bustadfeltet MÅ komme på plass, dersom bygda skal ha sjangse til å kunne gå mot ei meir berekraftig framtid med fleire innbyggjarar. Per i dag så er det altfor få elevar og born i skule og barnehagen	1	R	33
• Legge til rette for lokalt reiseliv	1	R	29
• Større el-kapasitet i Geiranger slik at cruiskipene kan få landstrøm	1	R	18
• Infrastruktur i vidaste forstand	1	R	14
• Turistinfrastuktur: parkering, søppel og toalett	1	R	9
• Tilrettelegge for ny bosetting	1	R	8
• Å områderegulere etter næringane sine ønskjer	1	R	5
• Vi er i gang med utviding av bilvaskeplass og tilrettelegge for elbil-lading.	1	H	31
• Få tilgang til meir areal for utviding	1	H	26
• Parkeringsplasser Handelsnæring	1	H	22

• Rassikre vårt industriareal	1	E	24
• Attraktive boligtomter/felt	1	E	7
• Legge til rette for aktiviteter for barn og ungdom	1	M	34
• Ha tilgjengelige tomteareal for utbygging	1	M	11
• Klargjøre areal	1	Næ	15
• Legge til rette for videre vekst og lokaliteter rundt Aquakultur	1	Næ/O	2
• Tilgang til vasstrykk som forer sprinkelanlegg med nok vatn	1	Mø	13
• Sikre enkel og god transportveg for import/eksport	1	Ny	31
• Infrastruktur og offentlig transport	1	?	1
• Sentrumsutvikling for Geiranger, p-tunnell, permanente toalett og gangvegar må prioriterast	2	R	33
• Få kontroll over trafikk- og parkering i Geiranger	2	H	26
• Oppheve byggeforbudet i Hellesylt sentrum	2	E	24
• Arbeide for betre kommunikasjon/vegar	2	M	17
• Vegar og kommunikasjon	2	R	14
• Tilkomst for tyngre kjøretøy	2	Mø	13
• Tunell Hole-Engeset	2	M	11
• Bevisst prioritering og tilrettelegging landbruk vs turist	2	R	9
• Nattferje Eidsdal-Linge eller bru/ Heilårs ferje Geiranger-Hellesylt	2	R	8
• Stryke planane med å opprette gangveg langs sjøkanten	2	R	5
• Tilgang på boliger	3	R	37
• Turstier	3	R	36
• Være med på å få sikre med snøstoppere/anker området der den store Grandefonna starter. Dette vil fjerne rasfaren på Grande og er billigere enn tunnel som bare sikrer trafikken	3	R	35
• At kommunen prioriterer vedlikeholdsmidlar til Fossevandringa i Geiranger, som har vorte svært populær og som no treng vedlikehald av dekket. Fullføring av Fossevandringa inkl. belysning heilt ned til sentrum vil gjere det mogeleg for oss å nytte dette produktet enno meir på vinteren	3	R	33
• Heilårsferge Hellesylt - Geiranger	3	R	32
• Unngå nedbygging av verdifull natur	3	R	29
• Få kontroll over cruisetrafikken	3	H	26
• Byggeklare tomter	3	E	24
• Reguleringsplan - framdrift - infrastruktur	3	A	12
• Bevisst prioritering i Reiselivet - kvantitet/kvalitet	3	R	9
• Sentrumsutvikling Geiranger, gangveger og parkeringsplasser	3	R	8
• Attraktive fritidsmuligheiter	3	H	6
• Oppgradere sentrums arealene i Geiranger	3	R	4
• Tilrettelegge for etablering av nye bustadsområde for nye tilflyttarar	3	Ny	3
• Økt skole, kultur og sportsatsningar slik at Stranda blir attraktiv plass og flytte til	3	?	1

Vedtak oppstart, SNP: FOR-007/18 av 22.01.2018.

Vedtak utlegg, planprogram: KPU-012/18 av 2.07.2018.

Godkjent planprogram: PLA-108/18 av 15.11.2018 og KOM-121/18 av 14.12.2018.

Vedtak utlegg, SNP: KPU-002/20 av 20.01.2020.

Vedtak godkjenning, SNP: KPU-013/2020 av 22.04.2020 og KOM-028/20 av 29.04.2020.

SP 3:**Kva kan kommunen gjere for di bedrift?**

Også her synest det som ein kan dele svara i 4 sekkepostar:

1) Areal-/plan-/og utbyggingsarbeid

Alt som har med areal (bustadar, parkering, næringsareal) må innarbeidast i kommuneplanen sin arealdel. Bedriftene må melde inn sine behov no når arealdelen i kommuneplanen ligg ute til offentleg ettersyn (t.o.m. 13 desember), eventuelt må næringsavdelinga ta kontakt med bedriftene som har slikt behov for å hjelpe dei med innspel til arealdelen.

2) Handle meir lokalt / bruke bedriftene

Kommunen må gjere ei «politisk» vurdering om dei kan gjere meir av sine innkjøp hos lokale bedrifter. Har kommunen ei bevist haldning til dette / regelverk?

SEKKEPOST: HANDLE MEIR LOKALT/BRUKE LOKALE BEDRIFTER	Prioritet	Bransje	Svar nr.
Tiltak:			
• Generelt at kommuna sjølv støttar opp om kjøp av varer og tjenester frå lokalt næringsliv	1	A	25
• Øke graden av kjøp av tjenester VTA og eventuelt andre tjenester	1	A	23
• Stranda kommune adm kan begynne å handle lokalt (varer og tjenester)	1	H	21
• Bruke oss	1	H	16
• Handle på Stranda	2	H	22
• Kommunen som eier må utnytte mulighetene med tanke på å ha en attføringsbedrift i kommunen	3	A	23
• Gå for GODT OG LOKALT	3	H	21

3) Effektiv sakshandsaming / oppfølging av prosjekt / bedriftskontakt/marknadsføring

Tiltak:	Prioritet	Bransje	Svar nr.
• Næringskontoret må følge opp prosjekt og ikkje berre produsere papir	1	R	20
• Nærmere kontakt kommune/bedrift i planprosesser som berører oss som reguleringsplan, parkeringsplan mv.	1	R	4
• Trenger insentiver	1	A	30
• Støtte opp om nyetablering	1	A	28
• Fremje betydning av cruise lokalt	1	A	12

Vedtak oppstart, SNP: FOR-007/18 av 22.01.2018.

Vedtak utlegg, planprogram: KPU-012/18 av 2.07.2018.

Godkjent planprogram: PLA-108/18 av 15.11.2018 og KOM-121/18 av 14.12.2018.

Vedtak utlegg, SNP: KPU-002/20 av 20.01.2020.

Vedtak godkjenning, SNP: KPU-013/2020 av 22.04.2020 og KOM-028/20 av 29.04.2020 .

• Besøke bedriften og forstå våre utfordringer og muligheter	1	E	27
• Styrke vidaregåande skule. Mat og tekniske fag. Praksisplassar i industrien	1	M	17
• Omdømebygging vere meir proaktiv	1	Næ	19
• (Stabile arbeidsplasser)	1	H	6
• Servicenivå frå kommuna	2	R	37
• Få raske JA på byggesøknader	2	R	36
• Være pådriver for å få endra tulleregler bla der fare for snøras på vinterstid fører til at vi må sikre utearealet på sommarstid.	2	R	35
• Samle alle reiselivsaktørar, samarbeide på tvers av grenser	2	R	29
• Bidra til å skape fagmiljø innen arbeidsinkludering	2	A	23
• Oppfølging av prosjekt	2	R	20
• Bidra sterkare med å profilere alle bygdelaga og ikkje berre 1 eller to	2	Næ	19
• Framsnakke butikkane	2	H	16
• Behandle søknader raskt og pragmatisk	2	Næ	15
• Cruise er meir enn turisme - kople mot lokale leverandørar	2	A	12
• Effektive prosessar vedrørende søknadspliktige byggeprosjekt	2	N	7
• Gode kommunale tjenester	2	H	6
• Korte saksbehandlinger	2	?	1
• Behjelpelig med søknader og sakspapirer	3	H	22
• Vere med å slutføre prosjekt	3	R	20
• Godkjenne flere hybelhus for sesongarbeidere i Geiranger	3	R	18
• Hjelp og råd til marknadsføring	3	H	16
• Være oppdatert	3	Næ	15
• At vi blir løftet frem som viktige for bygda på linje med Orkla	3	Mø	13
• Bli møtt med ei; vi finn ei løysing, haldning fra kommunalt hold	3	E	7

4) Økonomiske tiltak (subsidiert / skattar- og avgifter/ tilskot)

Kva spelerom har kommunen, og kva seier regelverket?

Tiltak:	Prioritet	Bransje	Svar nr.
• Skattelette for små og mellomstore bedrifter	1	A	32
• Fjerne eigedomskatt	2	M	34
• Betale kostnad for å etablere bredband	2	A	32
• Subsidiert for å få flere arbeidsplasser	2	H	21
• Turistkatt for busser, bobiler og biler som skal til Geiranger i sommersesongen	2	R	18
• Innføre bompenger/inngangspenger til Geiranger for å finansiere fellesgoder og infrastruktur	2	R	4
• Rimelege tomter for nyetablering	2	Ny	3
• Gi meir økonomisk stønad ved innovative prosjekt	3	Næ	19
• Arbeide for å behalde lav arbeidsgjevaravgift	3	M	17

Vedtak oppstart, SNP: FOR-007/18 av 22.01.2018.

Vedtak utlegg, planprogram: KPU-012/18 av 2.07.2018.

Godkjent planprogram: PLA-108/18 av 15.11.2018 og KOM-121/18 av 14.12.2018.

Vedtak utlegg, SNP: KPU-002/20 av 20.01.2020.

Vedtak godkjenning, SNP: KPU-013/2020 av 22.04.2020 og KOM-028/20 av 29.04.2020 .

• Kommunale avgifter	3	R	14
----------------------	---	---	----

SP 4:**Eventuelle kommentar til prioriteringane i spørsmål 2 og 3.**

Følgjande kommentar vart gitt

Kommentarar	Bransje	Svar nr.
<ul style="list-style-type: none"> • Infrastruktur i vidaste forstand er viktig 	R	37
<ul style="list-style-type: none"> • Ha en stilling som jobber for å få nye bedrifter til å etablere seg, alltid ha tomter byggeklare (gjelder både næring og privat) Sørge for at eksisterende bedrifter blir • Ha en kommunal plan for villcamping, i for eks Valdres er ikke dette tillatt. • Med å legge til rette for at de skal bruke campingplasser slipper kommunen masse ansvar ift: • Sjøppelhåndtering • Doforhold • Offentlig driking • Vakthold • Samt kommunen få mer inntekter via avgifter campingplassen tar inn til stat og kommune • Arealbruken til døgnplasser reguleres så klart etter behov på campingplassene • Regulering av turistbransjen har vist seg nødvendig de siste år 	R	36
<ul style="list-style-type: none"> • Å få en reguleringsplan for Langåkeren og Neset på Grande er svært viktig for oss på Grande da dette er einaste plassen i dag som er rassikker og kan gi oss mulighet for heilårsbolig og at vi i fremtida kan flytte tilbake til Geiranger. Dette vil vi nå ta initiativet til. <p>Dagens regler når det gjelder bygging i rasfarlig område sier at man ikke en gang kan bygge en liten kiosk. Selv om man dimensjonerer og sikrer denne i forhold til evt lufttrykk fra snøras, må man også sikre utearealet. Dette til tross for at vi ikke har åpent om vinteren.</p> <p>Når det gjelder regulering i området Grandefonna så vil vi gjerne være med på arbeidet da vi har viktige innspill. Man bør ikke bare tenke på trafikken men også på bosetnaden på Grande</p>	R	35
<ul style="list-style-type: none"> • 1.Lettere å skaffe arbeidskraft • 2.Meir attraktivt å busette seg på Stranda 	M	34
<ul style="list-style-type: none"> • Turismen skal auke opp mot 60% fram mot 2030, (UNWTO) strategisk planlegging og iverksetting for spreieing av turisttrafikken vert heilt essensielt viktig, dersom reiselivsnæringa skal klare å verte berekraftig 	R	33
<ul style="list-style-type: none"> • Tenkjer at tida er i stadig i endring, og den som vil vere med er avhengig av å følge med 	H	31

Vedtak oppstart, SNP: FOR-007/18 av 22.01.2018.

Vedtak utlegg, planprogram: KPU-012/18 av 2.07.2018.

Godkjent planprogram: PLA-108/18 av 15.11.2018 og KOM-121/18 av 14.12.2018.

Vedtak utlegg, SNP: KPU-002/20 av 20.01.2020.

Vedtak godkjenning, SNP: KPU-013/2020 av 22.04.2020 og KOM-028/20 av 29.04.2020 .

<ul style="list-style-type: none"> Jeg forstår ikke at Stranda Sykkelklubb har en relevant rolle i dette? Hadde vært interessant å vite begrunnelsen til at klubben, som ikke er en bedrift, må delta i dette 	A	30
<ul style="list-style-type: none"> Viktig at ein tar grep rundt cruisenæringa og passar på at det skapar verdiar lokalt. Dette kan gjerast ved å regulere trafikken og satse på dei rederia som faktisk bruker lokale aktørar. Det er bedre å ha 1000 gjestar som nyttar seg av tilbuda vi har enn 100.000 som har alt dei trenger med seg 	R	29
<ul style="list-style-type: none"> Stranda kommune må slutte å seie nei til alt vi foreslår og heller søkje å finne løysingar i eit samarbeid 	E	24
<ul style="list-style-type: none"> Kommunens administrasjon og politiske miljø må konsolidere sine forventningar og aktivt bruke ressursene i lokal attføringsbedrift 	A	23
<ul style="list-style-type: none"> Det er viktig at kommunen ikkje berre vil ha ei handelsnæring men at ein og brukar tilbuda som er her 	H	16
<ul style="list-style-type: none"> Tungt med fulle avgifter ved kun sesongdrift Kommunikasjonar er det viktigaste for vår næring 	R	14
<ul style="list-style-type: none"> Fordi cruise og reiseliv må synleggjere kor viktig denne bransjen er for kommunen 	R	12
<ul style="list-style-type: none"> Tunell er det viktigaste 	M	11
<ul style="list-style-type: none"> I kommunen er det umulig for nye de virksomheter til å skaffe seg regnskapsfører. Det er helt avgjørende til å gjøre noe med dette. Dette kan opne nye arbeidsplasser og hindre at penger flyttes ut fra det lokale næringslivet 	A	10
<ul style="list-style-type: none"> Cruise/masseturisme/buss kan kombinerast med friluftsliv- og "kvalitetsturistar". Ein må berre eliminere friksjonsfaktorane; kø, parkering, søppel, toalett 	R	9
<ul style="list-style-type: none"> Eg meiner det er viktig å presantere alle framtidige jobbmuligheter for skuleelever fra heilt fra ungdomsskulealder for å påvirke dei i valga dei tek for vidare utdanning. På denne måten trur eg vi kan på sikt øke antallet som flyttar heim etter endt utdanning 	N	7
<ul style="list-style-type: none"> Gode og sikre arbeidsplasser, er eit must for at folk skal etablere seg, og kjøpe tjenester, bolig og motta ytelser her 	H	6
<ul style="list-style-type: none"> Det ble rundt 1995 laget en plan for opparbeidelse av sentrumsarealene i Geiranger (Bjørbekk og Lindheim). Nå er det på tide at den finnes frem igjen og at tiltak iverksettes. 	R	4
<ul style="list-style-type: none"> Eg er avhengig av eit næringsliv for å vere i arbeid. Ved fråflytting og nedlegging må eg og gje meg. 	Ny	3
<ul style="list-style-type: none"> dette i samråd med kom plan 	O	2



SP 5:

Kva er etter di oppfatning dei tre største usikkerheitsfaktorane knytt til framtidig eksistens av di bedrift?

Svara kan grupperast og knytast til desse usikkerheitsfaktorane:

- 1) *Kommunikasjonar / tilgjengelegheit*
- 2) *Areal og råvaretilgang*

Vedtak oppstart, SNP: FOR-007/18 av 22.01.2018.

Vedtak utlegg, planprogram: KPU-012/18 av 2.07.2018.

Godkjent planprogram: PLA-108/18 av 15.11.2018 og KOM-121/18 av 14.12.2018.

Vedtak utlegg, SNP: KPU-002/20 av 20.01.2020.

Vedtak godkjenning, SNP: KPU-013/2020 av 22.04.2020 og KOM-028/20 av 29.04.2020 .

- 3) Skattar/avgifter/ regelverk (rammevilkår)
- 4) Arbeidskraft (kvalifisert)
- 5) Omdømme
- 6) Konjunktur
- 7) Konkurrans
- 8) Oppvekstmiljø/lokal utvikling

I tabellane under er svara gruppert i dei sju gruppene over.

1) Kommunikasjonar / tilgjengelegheit

Usikkerheitsfaktorar	Prioritet	Bransje	Svar nr
• Manglande kommunikasjonar	1	R	37
• Trafikale utfordringar med vegomlegging etc.	1	H	31
• Kommunikasjonar	2	R	14
• Vanskelege driftsforhold; veg, post, tele/internett, varelevering	2	R	9
• Tilgjengelighet og tilbud på Stranda	2	?	1
• Kommunikasjon/veg	3	M	17

2) Areal og råvaretilgang

Usikkerheitsfaktorar	Prioritet	Bransje	Svar nr
• Ikkje mulig å utvide bedrifta på vår tomt.	1	N	24
• Råvaretilgang	1	Næ	14
• Lokalisering. tilgang på bygg/tomter	1	M	11
• Tilrettelegging fra kommune og fylke, vi har brukt 5 år på en reguleringsplan	2	R	36
• Mangel på bustader og tomter, vil gjere det umogeleg for bedriftene i bygda å behalde på god kompetanse heile året. Heilt avgjerande at dette vert ei høg prioritering	2	R	33
• Bomuligheter	2	H	22
• Forringelse av naturkvalitetar	3	R	29
• Boligar til arbeidssøkjjarar frå andre land	3	N	24
• Manglande tilgang på råstoff	3	Næ	19

3) Skattar/avgifter / regelverk (rammevilkår)

Usikkerheitsfaktorar	Prioritet	Bransje	Svar nr
• Høyere avgifter	1	R	36
• Regelverk i forhold til bygging som er ikke er tilpasset vår virkelighet. Dette hindrer bedriften i å kunne utvikle seg. (gjeld: rassikring)	1	R	35
• Åkneset	1	H	26
• Renteendring	1	Næ	19
• Stortingets vedtak om at ingen cruiseskip som slipper ut CO2 kan gå til Geiranger etter 2026	1	R	18

Vedtak oppstart, SNP: FOR-007/18 av 22.01.2018.

Vedtak utlegg, planprogram: KPU-012/18 av 2.07.2018.

Godkjent planprogram: PLA-108/18 av 15.11.2018 og KOM-121/18 av 14.12.2018.

Vedtak utlegg, SNP: KPU-002/20 av 20.01.2020.

Vedtak godkjenning, SNP: KPU-013/2020 av 22.04.2020 og KOM-028/20 av 29.04.2020 .

• Miljøkrava	1	R	14
• TIER III krav i 2025	1	A	12
• Stenging av Geirangerfjorden	1	R	8
• Åkneset	1	R	5
• Reguleringsplanens forslag om å oppføre bygg rett foran min bedrift	1	R	4
• Generelle endringar i rammevilkår for bransjen	2	A	25
• Nullutslepp 2026 som betyr null cruiseskip	2	A	12
• Åknesrevna	2	R	8
• At cruisenæringen "voldtar" Geiranger siden det ikke er noen styring	2	R	4
• MVA auke på overnatting, AirBnB, manglande buplikt i sentrum	3	R	9
• Kommunen bør prøve å møte reiselivsaktører på reiselivsbransjens vilkår	3	?	1

4) Arbeidskraft (kvalifisert)/rekruttering

Usikkerhetsfaktorar	Prioritet	Bransje	Svar nr
• Arbeidskraft med rett kompetanse	1	M	34
• Ikke nok rekruttering	1	A	30
• Tilgang på kompetente tilsette	1	A	25
• Tilgang på personar med teknisk og marknadsmessig utdanning/bakgrunn	1	M	17
• Tilgang på kvalifisert arbeidskraft	1	E	7
• Bemanning	1	?	1
• Tilgang på arbeidskraft	2	R	37
• Medlemmer som er uengasjerte og vært det lenge	2	A	30
• Tilgang på kvalifisert arbeidskraft	2	N	27
• Problem med å skaffe kvalifisert arbeidskraft	2	E	24
• Tilgang til kvalifisert og motivert lokal arbeidskraft	2	M	13
• Ikke nok medlemmer til å overta verv og fremtidig drift	3	A	30
• Tilgang på kvalifisert arbeidskraft	3	M	11

5) Omdømme

Usikkerhetsfaktorar	Prioritet	Bransje	Svar nr
Vi fryktar for omdømmet til verdsarvområdet dersom vi ikkje klarer å møte dagens og framtidens vekst i turisttrafikken på ein berekraftig måte. Vi fryktar at reisande/kundar vil velje bort Geiranger pga trafikkaos og opphoping av store folkemengder, dersom veksten fortsetter framover.	1	R	33
• For mange cruiseskip og busser fører til kaos på veier og i sentrum, og forurensing. Ødelegger Geirangers rykte. Svært negativt for de som lever av godt betalende/high end turister som kommer landveien.	2	R	35

Vedtak oppstart, SNP: FOR-007/18 av 22.01.2018.

Vedtak utlegg, planprogram: KPU-012/18 av 2.07.2018.

Godkjent planprogram: PLA-108/18 av 15.11.2018 og KOM-121/18 av 14.12.2018.

Vedtak utlegg, SNP: KPU-002/20 av 20.01.2020.

Vedtak godkjenning, SNP: KPU-013/2020 av 22.04.2020 og KOM-028/20 av 29.04.2020 .

6) Konjunkturar

Usikkerhetsfaktorar	Prioritet	Bransje	Svar nr
• Økonomi og inntekt	1	A	32
• Økonomisk nedgang	1	R	29
• Nedgang i nyetableringer	1	A	28
• Tilstrekkelig med arbeid ift selskapets størrelse	1	N	27
• Arbeidsplasser	1	H	22
• Frafytting	1	H	21
• Om den vert etablert utanfor kommunen	1	R	20
• Sikre arbeidsplasser, slik at folk bruker tjenestene her	1	H	6
• Fråflytting og nedlegging av bedrifter	1	Ny	3
• Endra turiststraum	2	R	29
• Bedriftsnedleggelse	2	A	28
• Mindre arbeidsplasser i andre bedrifter	2	H	21
• Marknaden vil ikkje kjøpe produkta (dårlegare kjøpekraft)	2	Næ	19
• Da blir vi nødt til å flytte og Geiranger vil bli langt øde	2	R	18
• Lønsnivå	2	M.	17
• Drift	2	Næ	15
• Stabilt marked for våre produkt	2	M	11
• Rentenivå	2	E	7
• Folketalsutvikling	3	R	37
• Lavkonjunktur og valutakurser/kostnadsnivå	3	R	35
• Befolkningsnedgang	3	A	28
• Redusert aktivitet i næringslivet	3	A	25
• Fattigdom	3	H	21
• Utvikling	3	Næ	15

7) Konkurransse

Usikkerhetsfaktorar	Prioritet	Bransje	Svar nr
• NAV ønsker å håndtere tiltakstjenester selv	1	A	23
• Netthandel	1	H	16
• Markedet. At kundene velger våre produkter.	1	Mø	13
• Monopolvirksomheter	1	A	10
• Store aktører, der hverken bedrift eller tilsette skattar i Stranda, utkonkurrerer dei små	1	R	9
• Konkurransse tilhøva i forhold til produksjon i utlandet	1	O/Næ	2
• Andre som opnar konkurrerende verksemdar	2	A	32
• Større leverandører overtar tjenestene i distriktene og skyver små vekst- og attføringsbedrifter ut	2	A	23
• Handelslekasje	2	H	16
• Utenlandske markeder	2	A	10
• Overføring av VTA til kommunene	3	A	23
• Handle på Stranda	3	H	22
• konkurransse frå dagligvare som har "alt"	3	H	16

Vedtak oppstart, SNP: FOR-007/18 av 22.01.2018.

Vedtak utlegg, planprogram: KPU-012/18 av 2.07.2018.

Godkjent planprogram: PLA-108/18 av 15.11.2018 og KOM-121/18 av 14.12.2018.

Vedtak utlegg, SNP: KPU-002/20 av 20.01.2020.

Vedtak godkjenning, SNP: KPU-013/2020 av 22.04.2020 og KOM-028/20 av 29.04.2020 .

8) Oppvekstmiljø/lokal utvikling

Usikkerhetsfaktorar	Prioritet	Bransje	Svar nr
• God skule og barnehage dekning.	2	H	6
• Kommunen sitt engasjement for verdsarvbygda Geiranger, då kommunen har både eit nasjonalt og internasjonalt ansvar for å prioritere ressursar for å ta vare på og utvikle bygdesamfunnet	3	R	33
• Bygdas eksistens - folketal	3	R	14
• For liten heilårsbusetting i Geiranger	3	R	8
• Lokal utvikling	3	N	7
• Gode oppvekstmiljø	3	H	6
• Overturisme	3	R	4

SP 6:

Eventuelle kommentarar til usikkerhetsfaktorane.

Følgjande kommentarar vart gitt:

Kommentarar til usikkerhetsfaktorane	Bransje	Svar nr.
• Manglande kommunikasjonar er negativt for vidare utvikling	R	37
• Regelverk som hindrer oss i å "puste" og forurensing/kaos/overturisme er de to faktorene som påvirker oss aller mest negativt	R	35
• Tilgang på fagfolk	M	34
• Bygda Geiranger treng eit sterkt økonomisk engasjement frå Stranda kommune, etter svært mange år på ROBEK - lista, der andre offentleg aktørar har tatt eit større økonomisk engasjement enn det vertskapskommunen har gjort. No forventar vi eit sterkare økonomisk engasjement også frå vertskapskommunen for utvikling og bevaring av verdsarvbygda Geiranger	R	33
• Avhengig av å ligge i trafikkert området. lett tilgjengelig	H	31
• Veldig viktig at kommunen legg ein god plan for framtidens reiseliv	R	29
• Vi må stenge om det blir varsling. (Åkneset)	H	26
• Lokal attføringsbedrift som er små, har kortere levetid i bransjen uten en tydelig og inkluderende eierkommune	A	23
• Grunnlaget for eksistens er antall personer som bor og arbeider her, om ikkje her er boliger er det vanskelig for folk å bo her, og dess meir folk å ta av dess større marked, alt heng i hop med alt	H	22
• Marknaden innanfor dette området er sårbar. Mange bedrifter innan same produksjonsfeltet. Marknaden i Norge er liten	Næ	19
• Fleire vil ikkje kunne ha livets rett og vil forsvinne		
• Dette er vel den mest alvorlige problemstillingen for Geiranger (ref. Stortingsvedtak om null utslipp innan 2016)	R	18

Vedtak oppstart, SNP: FOR-007/18 av 22.01.2018.

Vedtak utlegg, planprogram: KPU-012/18 av 2.07.2018.

Godkjent planprogram: PLA-108/18 av 15.11.2018 og KOM-121/18 av 14.12.2018.

Vedtak utlegg, SNP: KPU-002/20 av 20.01.2020.

Vedtak godkjenning, SNP: KPU-013/2020 av 22.04.2020 og KOM-028/20 av 29.04.2020 .

• Netthandelen har etterkvart blitt så omfattende at den er i ferd med å ta knekken på dei fysiske småbutikkane	H	16
• Strengt miljøkrav vil klart redusere aktivitetsnivået	R	14
• Ein kan risikere å få ei altfor stor belastning på infrastruktur på land og worst case er fråflytting (p.g.a. miljøkrav på verdsarvfjordane)	A	12
• Mange kommuner/ kommunale ansatser samarbeider med virksomheter etter sin egen tro/ interesse.	A	10
• Reiselivet er avhengig av at internett og mobil, varelevering og veg. For mange feriehuse i sentrum, kan gi nedlegging av servicetilbod i småbygdene Hellesylt, Geiranger og Liabygda	R	9
• Vi jobbar konstant for å rekruttere, men merkar at det stadig er vanskligare å finne kvalifisert arbeidskraft.	N	7
• Dei tre faktorene er avgjerande for etableringar i samfunnet. • (ref. sikre arbeidsplasser, god skule og barnehagedekning og gode oppvekstmiljø)	H	6
• Geirangers posisjon på sikt vil svekkes hvis det ikke innføres et bedre regime når det gjelder styring av cruisetrafikken. At man aksepterer at det kommer 10 000 besøkende sjøveien på en dag er å grave sin egen grav. Vil gi Geiranger et dårlig rykte som vil true stedets posisjon som ledende reisemål	R	4
• Om kommunikasjonane er betre, treng ein ikkje nødvendigvis å arbeide på Stranda sjølv om ein vil busette seg her. Ein må legge tilrette for at pendleveg til flyplass og ferjeruter vert tilpassa slik at ikkje familiar må relokalisere ved nye arbeidsvilkår	Ny	3

SP 7:**Nemn dei tre viktigaste faktorane som påverkar konkurransekrafta for di bedrift.**

Faktor 1	Bransje	Svar nr.
• Kommunikasjonar	R	37
• Mva økning er kritisk	R	36
• Absolutt viktigst: Forurensing/kaos/overturisme som ødelegger Geirangers rykte	R	35
• Innkjøp/fraktkostnader på råvarer	M	34
• Bustader (moderne), leiligheter og tomter for tilsette som ønsker å busette seg i Geiranger	R	33
• Eneste i sitt slag	A	32
• Lokal forankring	A	30
• Internasjonale aktørar	R	29
• Tilstrekkelig med prosjekt i vårt nedslagsfelt	E	27
• Mangel på areal	H	26
• Høgt nivå og konkurransemessig pris på tjenestene vi leverer	A	25
• Ikkje mulig med utvikling på Hellesylt	N	24
• Overføring av tiltak til lov om offentlig anskaffelse	A	23
• Konkurranse på like vilkår	H	22

Vedtak oppstart, SNP: FOR-007/18 av 22.01.2018.

Vedtak utlegg, planprogram: KPU-012/18 av 2.07.2018.

Godkjent planprogram: PLA-108/18 av 15.11.2018 og KOM-121/18 av 14.12.2018.

Vedtak utlegg, SNP: KPU-002/20 av 20.01.2020.

Vedtak godkjenning, SNP: KPU-013/2020 av 22.04.2020 og KOM-028/20 av 29.04.2020 .

• Beliggenhet	H	21
• Overetablering	R	20
• Gode betingelsar mot kjedene/ grossistar (pris, tilgang)	Næ	19
• At der kommer cruiseskip til Geiranger	R	18
• Generelt aktivitetsnivå i norsk industri	M	17
• Tilgjengelighet	H	16
• Stor nok råvaretilgang	Næ	15
• Kommunikasjoner	R	14
• Vår evne til innovasjon	Mø	13
• Ny og miljøvenleg teknologi for maritim næring	A	12
• Aktivitet i bruken av våre produkt	M	11
• Monopolvirksomheter	A	10
• MVA på overnatting	R	9
• Utilgjengelig på vinteren	R	8
• Tilgang på kvalifisert arbeidskraft	N	7
• Overetablering	H	6
• Samferdsel/framkommeligheit	R	5
• Tilstanden i Geiranger sentrum. Kaos tilstanden svekker vår konkurransevne.	R	4
• Hobbyverksemdar øydelegg prisnivået	Ny	3
• Råstoff priser	Næ/O	2
• Tilgjengelighet	?	1

Faktor 2	Bransje	Svar nr.
• Infrastruktur	R	37
• God omtale av Stranda er viktig	R	36
• En større krig f.eks i midtøsten som skaper global lavkonjunktur	R	35
• Rett kompetanse på arbeidskraft	M	34
• Eit sentrum og attraksjonar (utsiktspunkt) som fungerer knytt til parkering, permanente toalett og god kapasitet her og gangvegar/stiar. Frigjering av areal i sentrum frå trafikk/parkering til meir grøntareal og fasilitetar for besøkande. (P-tunnell i fjell)	R	33
• Lita og tilpassningsdyktig	A	32
• Reiselivsbyrå	R	29
• Grad av konkurranse fra andre	E	27
• Mangel på parkering	H	26
• Lokal tilknytning og kunnskap	A	25
• Lange avstander til der markedet er	N	24
• Kommunens administrasjon med lave ambisjoner om samarbeid og kjøp av tjenester	A	23
• Stabilitet i arbeidsmarkedet	H	22
• Beliggenhet	H	21
• Økonomi	R	20
• Sikker og god tilgang på råstoff	Næ	19

Vedtak oppstart, SNP: FOR-007/18 av 22.01.2018.

Vedtak utlegg, planprogram: KPU-012/18 av 2.07.2018.

Godkjent planprogram: PLA-108/18 av 15.11.2018 og KOM-121/18 av 14.12.2018.

Vedtak utlegg, SNP: KPU-002/20 av 20.01.2020.

Vedtak godkjenning, SNP: KPU-013/2020 av 22.04.2020 og KOM-028/20 av 29.04.2020 .

• At tendring blir forbudt	R	18
• løner	M.	17
• Pris	H	16
• Drift	Næ	15
• Kommunale avgifter	R	14
• Konkurrentenes dyktighet	Mø	13
• Omdømme	A	12
• Attraktive produkt	M	11
• Utenlandske markeder	A	10
• faste driftskostnader - infrastruktur for effektiv drift	R	9
• Uforutsigbarhet ved statlige vedtak	R	8
• Marknadssvingingar	N	7
• Konkurransesvridningen	H	6
• Kronekurs	R	5
• Kvaliteten på eget produkt	R	4
• Fråflytting	Ny	3
• Valuta	Næ/O	2
• Forutsigbare og langsiktige planer for Stranda	?	1



Faktor 3	Bransje	Svar nr.
• Arbeidskraft	R	37
• Kostnadsnivå/høy kronekurs (mindre viktig)	R	35
• Legge til rette for mulighet for videre heilårs bosetting	R	35
• Vintersamband på fjord og land, som vil betre tilgjenge vinterstid, slik at ein kan drive heilårleg turisme og soleis skape fleire heilårlege arbeidsplassar i kommunen	R	33
• Marknadsføring	A	32
• Hotell og overnattingstadar	R	29
• Type jobb	E	27
• Manglande arbeidskraft	E	24
• God inntjening i bedriftene	H	22
• Beliggenhet	H	21
• Marknaden vil finne andre produkt som dei likar bedre	Næ	19
• At der blir kaiplikt for cruiseskip i Geiranger	R	18
• Tilgang på fagpersonale	M	17
• Endring i folk sitt handlemønster	H	16
• Utvikling	Næ	15
• Infrastruktur	R	14
• Valutasvingningar	Mø	13
• Destinasjonsmanagement	A	12
• Halde tritt i utvikling av produkt i konkurranse med andre	M	11
• Store aktører som presser priser	R	9
• Lokalt; Kommunen behandler konkurrenter ulikt	R	8
• Kapasitet	N	7
• Lavkonjunktur på kontinentet	R	5

Vedtak oppstart, SNP: FOR-007/18 av 22.01.2018.

Vedtak utlegg, planprogram: KPU-012/18 av 2.07.2018.

Godkjent planprogram: PLA-108/18 av 15.11.2018 og KOM-121/18 av 14.12.2018.

Vedtak utlegg, SNP: KPU-002/20 av 20.01.2020.

Vedtak godkjenning, SNP: KPU-013/2020 av 22.04.2020 og KOM-028/20 av 29.04.2020 .

• Kvaliteten på omgivelsene, forholdene ved attraksjonene	R	4
• Avvikling av veksemder	Ny	3
• Utenlands konkurranse	Næ/O	2
• Infrastruktur	?	1

Oppsummering av SP 7

Stort sett same faktorgruppering som under spm. 6.

SP 8:

Eventuelle kommentarer til faktorane nemnt i spørsmål 7.

Følgjande kommentarer kom inn:

Kommentarer	Bransje	Svar nr.
• Infrastruktur er viktigast	R	37
• Tilgang på fagfolk	M	34
• Vi opplever ei overetablering av produkta i den norske marknaden. Vi opplevar at nokre har lettare tilgang til marknaden. nettverk- bekjentskap	Næ	19
• Dei økonomiske konsekvensane for turistnæringa mest truleg er større enn ein miljøgevinst ved NOx-krav, fordi ein forventar at cruiseskip (som elles ville kome hit) vel å ikkje kome til Norge i det heile tatt. Vedtak om nullutslepp 2026 vil i praksis medføre full stopp i all cruisetrafikk.	A	12
• Det er dyrt å vere liten - og alt er dyrare i distriktet/utkant, spesielt når ein skal ha tenester i det som elles er ferietid i landet	R	9
• At det tidvis er for mye turister i Geiranger og ved de mest populære attraksjonene svekker vår konkurransevne. Det haster å få styring med parkering, trafikkavvikling (for mange busser), cruisetrafikk mv	R	4

SP 9:

Nemn dei tre viktigaste kritiske suksessfaktorane for di bedrift.

Kritisk suksessfaktor 1	Bransje	Svar nr.
• Kommunikasjonar	R	37
• At utvikling/utbygging tar lenger tid	R	36
• Kvalitet på produktet	R	35
• Jevn tilgang på lokalt arbeid	M	34
• Eit reisemål som fungerer og er ope heile året (sommer og vinter)	R	33
• Inntekter	A	32
• Rekruttering	A	30
• Gode samarbeidspartnarar	R	29
• God ordresituasjon	E	27

Vedtak oppstart, SNP: FOR-007/18 av 22.01.2018.

Vedtak utlegg, planprogram: KPU-012/18 av 2.07.2018.

Godkjent planprogram: PLA-108/18 av 15.11.2018 og KOM-121/18 av 14.12.2018.

Vedtak utlegg, SNP: KPU-002/20 av 20.01.2020.

Vedtak godkjenning, SNP: KPU-013/2020 av 22.04.2020 og KOM-028/20 av 29.04.2020 .

• Kvalifisert arbeidskraft	E	24
• Mindre bedrift og svært fleksibel med tanke på arbeidsoppgaver	A	23
• Konkurransen på like vilkår	H	22
• Tilgang til kvalifiserte arbeidere	H	21
• Unike opplevingar	R	20
• Vi leverer kvalitet til ein fornuftig pris	Næ	19
• At der kommer cruiseskip til Geiranger	R	18
• Tilgang på fagpersonale	M	17
• At kundegrunnlaget er stort nok	H	16
• Stor nok råvaretilgang	Næ	15
• Infrastruktur	R	14
• Bedriftskulturen	Mø	13
• Ha ein framtidretta miljøprofil basert på fakta	A	12
• Stabil arbeidsstokk	M	11
• Innsats	A	10
• kostnadskutt	R	9
• Forutsigbar sommer opning av vegen Geiranger-Langvaten	R	8
• Tilgang på kvalifisert arbeidskraft	N	7
• Antall personer(stort nok marked)	H	6
• Lokalisering og utsikt	R	4
• Økonomi	Ny	3
• "riktige" ansatte	O	2
• Tilgjengelighet og tilbud	?	1

Kritisk suksessfaktor 2	Bransje	Svar nr.
• Arbeidskraft	R	37
• Skyhøye renter	R	36
• God service	R	35
• Stabil arbeidskraft	M	34
• Tilgang på tomter, moderne bustader og leiligheter	R	33
• Konkursedyktig mot liknande etablissement	A	32
• Engasjement	A	30
• Betalende gjestar	R	29
• Dyktige ansatte	E	27
• Utvidingsmuligheter	E	24
• Flat struktur med innvolvering og medbestemmelse i alle ledd	A	23
• Stabilitet i arbeidsmarkedet	H	22
• Nav	H	21
• Fjord og fjell/ natur	R	20
• Viser stor grad av service overfor kjeder- butikker	Næ	19
• At tendring blir forbudt	R	18

Vedtak oppstart, SNP: FOR-007/18 av 22.01.2018.

Vedtak utlegg, planprogram: KPU-012/18 av 2.07.2018.

Godkjent planprogram: PLA-108/18 av 15.11.2018 og KOM-121/18 av 14.12.2018.

Vedtak utlegg, SNP: KPU-002/20 av 20.01.2020.

Vedtak godkjenning, SNP: KPU-013/2020 av 22.04.2020 og KOM-028/20 av 29.04.2020 .

• Lønsnivå	M.	17
• Omsetning	H	16
• Drift	Næ	15
• Servicenivå frå kommunen	R	14
• Evna til å skape	Mø	13
• Vere ein tydelig og positiv samfunnsaktør	A	12
• Prisnivå på den type produkt vi produserer	M	11
• Innsats	A	10
• Tilgang på rett arbeidskraft	R	9
• Heilårs ferje Geiranger- Hellesylt	R	8
• Marknadssvingingar	N	7
• Kvalitet	H	6
• Eget produkt	R	4
• Økonomi	Ny	3
• Tilhørighet lokalt	O	2
• Forutsigbare og langsiktige planer for Stranda	?	1

Kritisk suksessfaktor 3	Bransje	Svar nr.
• Kommunale avgifter	R	37
• Terror mot Norge	R	36
• Uberørt vakker natur, ren luft	R	35
• Oppdrag for mange næringer og private , alsidig	M	34
• Ei vertskommune som tek initiativ til økonomiske investeringar i Geiranger, for å få bygda til å fungere betre	R	33
• God service	A	32
• Motivasjon	A	30
• Aukande turismestraum i skuldersesongane (haust/vår	R	29
• Sammenhengende drift uten driftsstans	E	27
• Gode kommunikasjoner	E	24
• God inntjening i bedriftene	H	22
• Handels politikk på landsbasis	H	21
• Ekstrasalg	R	20
• Rask omstillingsevne (fleksibel)	Næ	19
• At der blir kaiplikt for cruiseskip i Geiranger	R	18
• Aktivitet i norsk industri	M	17
• Tilgjengelighet (Parkeringsplasser)	H	16
• Utvikling	Næ	15
• Verdenssituasjon	R	14
• Hardt arbeid	Mø	13
• Utvikle heile hamnene i Stranda, Hellesylt og Geiranger	A	12
• At markedet har bruk for våre produkt	M	11
• Innsats og trosshet	A	10
• Friksjonsreduksjon mellom Reiseliv og lokalbefolkning	R	9
• Boliger	R	8
• Kapasitet	N	7

Vedtatt oppstart, SNP: FOR-007/18 av 22.01.2018.

Vedtatt utlegg, planprogram: KPU-012/18 av 2.07.2018.

Godkjent planprogram: PLA-108/18 av 15.11.2018 og KOM-121/18 av 14.12.2018.

Vedtatt utlegg, SNP: KPU-002/20 av 20.01.2020.

Vedtatt godkjenning, SNP: KPU-013/2020 av 22.04.2020 og KOM-028/20 av 29.04.2020 .

• Riktig pris	H	6
• God markedsføring	R	4
• Økonomi	Ny	3
• Infrastruktur	?	1

Oppsummering: Stort sett same faktorane som nemnt under dei føregåande spørsmåla.

SP 10:**Eventuelle kommentarar til kritiske suksessfaktorar for di bedrift.**

Kommentarar	Bransje	Svar nr.
<ul style="list-style-type: none"> Vi opplever fleksibilitet og innovativitet som en av våre største egenskaper men tidsfaktoren spiller en rolle når vi ikke får til samarbeid med våre nærmeste..... (Kommunen) 	A	23
<ul style="list-style-type: none"> Vi bruker mykje ressursar opp mot våre kundar (besøk) Vi er imøtekomande og rause 	Næ	19
<ul style="list-style-type: none"> Eneste måten Geiranger kan overleve på er at det kommer en seawalk på Grande, at tendring blir forbudt og at der er kaiplikt. Det hadde også hjulpet på om der var el-kapasitet nok til landstrøm 	R	18
<ul style="list-style-type: none"> Media skaper ofte store, og forståelig nok tabloide overskrifter. Ein stor del av pressedekninga av Geirangerfjorden og turismen på Vestlandet er unyansert og ensidig 	A	12
<ul style="list-style-type: none"> Igjen - det er dyrt å vere liten i distriktet 	R	9
<ul style="list-style-type: none"> Konkurransedyktig 	H	6
<ul style="list-style-type: none"> Vårt viktigste konkurransefortrinn er utsikt og beliggenhet i sentrum. På tross av dette inneholder forslaget til ny reguleringsplan et høyt bygg rett foran vår bedrift. Vil ødelegge utsikten til fjorden. Helt uakseptabel næringspolitikk! 	R	4

SP 11:**Nemn tre tiltak du meiner eignar seg for samarbeid mellom kommune og næringsliv.***Svaroppsummering:*

Samarbeid mellom kommunen og næringslivet kan ligge innanfor felta

- 1) *Planarbeid*
- 2) *Profilering/marknadsføring (gjensidig)*
- 3) *Diskusjonsforum/Næringsforum/Møteplass*
- 4) *Komeptanseutveksling*
- 5) *Tilrettelegging for trivselskommune / rekruttering av arbeidskraft*

Detaljerte svar under:

Tiltak 1:	Bransje	Svar nr.
<ul style="list-style-type: none"> Planarbeid 	R	37
<ul style="list-style-type: none"> Lys langs elva fra hotel / camping + ny hengebro 	R	36
<ul style="list-style-type: none"> Reguleringsplan for Langåkeren og Neset på Grande 	R	35
<ul style="list-style-type: none"> Profilere næringslivet på Stranda 	M	34

Vedtak oppstart, SNP: FOR-007/18 av 22.01.2018.

Vedtak utlegg, planprogram: KPU-012/18 av 2.07.2018.

Godkjent planprogram: PLA-108/18 av 15.11.2018 og KOM-121/18 av 14.12.2018.

Vedtak utlegg, SNP: KPU-002/20 av 20.01.2020.

Vedtak godkjenning, SNP: KPU-013/2020 av 22.04.2020 og KOM-028/20 av 29.04.2020 .

• Drifting av heilårssamband på verdsarvfjorden/ane (bør nok ha subsidier inne på vinteren)	R	33
• Legge til rette for heilårsturisme	A	32
• Tettere samarbeid	H	31
• Opprettelse av sykkelpark	A	30
• Markedsføring	R	29
• Diskusjonsforum	A	28
• Etablering av Stranda Næringsforum	E	27
• Næringsforum for informasjon og meningsutveksling	A	25
• Kommunikasjon, veg, nett.....	E	24
• Kjøp av tjenester hvor kommunen aktivt bruker lokale leverandører	A	23
• Felles obligatorisk informasjonsdag i Kulturhuset, med innslag frå kommune, bedrifter organisasjoner, slik fungerer Stranda samfunnet	H	22
• Stranda kommune begynner å handle varer og tjenester i egen kommune	H	21
• Marknadsføring	R	20
• Kommunen må bli flinkare å fronte dei flotte bedriftene vi har i kommunen, der ein omtalar bedriftene med positiv forteikn	Næ	19
• En ny seawalk på Grande	R	18
• Bruke kvarandre der det er mulig	H	16
• Tilgang på areal	Næ	15
• Faglig kompetansneutveksling	R	14
• Minst mulig byråkrati	Mø	13
• Reguleringsarbeid	A	12
• Kontakt inn mot det offentlege på f.eks fylkesnivå	M	11
• Miljø og gjenvinning	A	10
• parkering og anna infrastruktur	R	9
• Finne løysingar ilag	R	8
• Kartlegging av kompetansebehov	N	7
• Innvandrer spørsmål	H	6
• Folkemøte PÅ VINTEREN	R	5
• Opparbeidelse av sentrums areal i Geiranger kan være spleiselag.	R	4
• Opplysningsarbeid innan turisme	Ny	3
• Tettere dialog mellom admin og bedrifter	O	2
• Kommunen må støtte og benytte seg av næringslivet	?	1

Tiltak 2	Bransje	Svar nr.
• Kompetanseutvikling	R	37
• Store Årlige arrangemang som setter stranda enda mer på kartet	R	36
• Tiltak mot Grandefonna	R	35
• Holde avgifter nede	M	34
• Bygging av eit større p-anlegg i sentrum av Geiranger som må inkludere eit stort toalettanlegg. Samt frigiering av areal frå dagens parkering til meir grøntareal/friareal, gangstiar og fasilitetar for besøkande.	R	33

Vedtak oppstart, SNP: FOR-007/18 av 22.01.2018.

Vedtak utlegg, planprogram: KPU-012/18 av 2.07.2018.

Godkjent planprogram: PLA-108/18 av 15.11.2018 og KOM-121/18 av 14.12.2018.

Vedtak utlegg, SNP: KPU-002/20 av 20.01.2020.

Vedtak godkjenning, SNP: KPU-013/2020 av 22.04.2020 og KOM-028/20 av 29.04.2020 .

• Skattelette for små bedrifter som betaler skatt til kommunen	A	32
• Tilrettelegging av utvikling av stier	A	30
• Tilrettelegging	R	29
• Få søkelys på hvilket næringsliv som er i Stranda	E	27
• Næringsareal	E	24
• Enkelt vedlikeholdsarbeid, utetjeneste, gartner, hjelpemidler, drift av andre tjenester på vegne av kommunen	A	23
• Strandadager	H	22
• Oppfølging	R	20
• Auka besøk, der kommunen kan få nytte innspel i høve planlegging tilrettelegging	Næ	19
• Tilrettelegging av tilgjengelighet(Parkering)	H	16
• Diskusjoner omkring søknader og tillatelser	Næ	15
• Infrastruktur	R	14
• Kommunen sin jobb er å legge til rette, bedrifta sin jobb er å utvikle. Minst mulig byråkrati	Mø	13
• Finansieringsplaner og forretningsmodeller	A	12
• Utnytte eksisterande støtteordningar	M	11
• Produksjon	A	10
• Sjøppel og toalett	R	9
• Opprette møteplasser der ein blir høyr	R	8
• Jobbe med rekruttering av lokal arbeidskraft	N	7
• Felles informasjon om korleis Strandafamfunnet fungerer	H	6
• Etablering av parkeringsanlegg i Geiranger	R	4
• Tilrettelegging for små verksemder og enkeltmannsforetak	Ny	3
• God og enkel kommunikasjon	?	1

Tiltak 3	Bransje	Svar nr.
• Tilrettelegging for arbeidskraft	R	37
• Kraftverk i Geiranger (grunnet fremtidig mangel på kraft og behov for landstrøm til cruise og ferger/sightseeingbåter	R	35
• Bygging av bustadfeltet Berget i Geiranger		33
• Legge til rette for utbygging av fiber/bredbånd	A	32
• Rett satsningsområdet	R	29
• I fellesskap initiere nyskaping og nyetableringer av bedrifter	E	27
• Boligareal	E	24
• Prosjektutvikling i fellesskap innen handtering av utsatte grupper, rus, psyk mv	A	23
• All utadvendt reklame for Stranda	H	22
• Næringslivet må bli flinkare å bruke kommunen. det fordra at kommunen har rett kompetanse innan for bedriftsutvikling	Næ	19
• Samsnacking	H	16
• Sårbarhet og risikoer, mange bein å stå på etc, makro	Næ	15
• Næringspolitikk	R	14
• Faktadatabase utslepp, trafikk, omsetning	A	12

Vedtak oppstart, SNP: FOR-007/18 av 22.01.2018.

Vedtak utlegg, planprogram: KPU-012/18 av 2.07.2018.

Godkjent planprogram: PLA-108/18 av 15.11.2018 og KOM-121/18 av 14.12.2018.

Vedtak utlegg, SNP: KPU-002/20 av 20.01.2020.

Vedtak godkjenning, SNP: KPU-013/2020 av 22.04.2020 og KOM-028/20 av 29.04.2020 .

• Reiseliv	A	10
• tomter og buplikt og skule/barnehagetilbod for etablering	R	9
• Goodwill til dei bedrifter som skaffer skattekroner til kommuna, vise meir tydig at solide bedrifter blir satt pris på	R	8
• Tilrettelegging for dei i etableringsfasen	E	7
• Eit møte i året, obligatorisk frammøte, for nye / tilflytta folk	H	6
• Vi må "spille hverandre god". I dag er vi dessverre altfor ofte i forskjellige leire	R	4
• Næringsavdeling som fyl opp alle nyetablerarar og ser til at dei får hjelp der det trengs	Ny	3
• Kort saksbehandling tid	?	1

SP 12:**Eventuelle utdjupande kommentarar til samarbeidstiltaka.**

Desse kommentarane kom inn:

Kommentarar	Bransje	Svar nr.
• Næringsliv må bli tatt med meir i viktig planarbeid	R	37
• Kommunen må framover vere meir framoverlent Kommunen må bli flinkare å oppsøke bedriftene i det daglege Kommunen må bli flinkare til å informere om kva kommunen kan bidra med (markedsføring, søknadar, ol.	Næ	19
• For vår del så er det viktig at kommuna viser i praksis at dei vil ha oss her, då ved å bruke oss	H	16
• Myndigheter fastsetter stadig meir krevjande reguleringar og tekniske forskrifter som er utfordrande å imøtekomme	A	12
• Oppretthalde bulyst	R	9
• Fellesmøte i kulturhuset, næringsliv og kommune, • Slik vil vi at Stranda skal være. Innslag frå skule, barnehage, idrettslag og organisasjonar, bedrifter og andre	H	6
• Brenn litt for det med opplysningsarbeid. Synes til dømes det er tull å gje ut eige blad med annonsørar innan turisme, industri og næring når vi har eit blad som kjempar for å økonomisk greie seg (PS). Hadde vore mykje bedre her om kommuna kunne gått inn med midlar og hatt ein eigen seksjon i dette magasinet. Dette vert også distribuert landet rundt og er eit gratismagasin. Berre eitt døme...	Ny	3

SP 13:**Nemn tre tiltak som eignar seg for samarbeid mellom skule og næringsliv.**

Svaroppsummering:

*Lærlingeordning (inkl. arbeidsveke/bedriftsbesøk/utplassering)

* Skape fagmiljø / samhold

Vedtak oppstart, SNP: FOR-007/18 av 22.01.2018.

Vedtak utlegg, planprogram: KPU-012/18 av 2.07.2018.

Godkjent planprogram: PLA-108/18 av 15.11.2018 og KOM-121/18 av 14.12.2018.

Vedtak utlegg, SNP: KPU-002/20 av 20.01.2020.

Vedtak godkjenning, SNP: KPU-013/2020 av 22.04.2020 og KOM-028/20 av 29.04.2020 .

* Innovasjon

*Yrkesorientering / valfag

Detaljerte svar under:

Tiltak 1:	Bransje	Svar nr.
• Kompetanse	R	37
• Generelt knytte de tettere sammen for å få ungdommen	R	36
• Utdanning og fagfolk	M	34
• Verdsarvskule - samarbeid mellom verdsarvstiftinga og skulane i og kring verdsarvområdet	R	33
• Arbeidstiltak/arbeidspraksis i bedriftene	A	32
• Kursing og læring	R	29
• Valgfag-her må skule/kommune tenke nytt!!!	A	28
• Bedriftsbesøk med omvisning	E	27
• Presentasjonar og informasjon om bransjar og enkeltbedrifter	A	25
• Elevane bør få mulighet til å gjere seg kjent med lokalt næringsliv	E	24
• Sette ut tjenester mellom attføringsbedrift knyttet til utsatte grupper	A	23
• Lærlingeordninga	H	22
• Lærlings bedrifter	H	21
• Ut plassering	R	20
• Skulen har tilpassa undervisning rette mot den industrien som er på Stranda	Næ	19
• Utdanning av operatører til seawalken	R	18
• Gjere skule/eleva kjend med industrien i kommuna. Nesten ikkje aktivitet i dag	M.	17
• Læringsplassar	H	16
• Besøk	Næ	15
• Språk	R	14
• Gi elevene innsyn i hvilke bedrifter som finnes på Stranda. Det er et stort spekter.	Mø	13
• Teknologi og innovasjon	A	12
• Utdanning tilpassa næringslivet i kommunen	M	11
• Lærlinger	A	10
• Læringsplasser	R	9
• Bedriftsbesøksordninger	R	8
• Informasjonsmøter der næringsliv presenterer mulighetene i bedrifta	N	7
• Lærlingeordninga	H	6
• Lærlingeordning	R	5
• Leggje tilrette for lærlingar	Ny	3
• Sette ungdomen inni hva bedriftene gjør	O	2
• Ut plassering / Lærlinger	?	1

Vedtatt oppstart, SNP: FOR-007/18 av 22.01.2018.

Vedtatt utlegg, planprogram: KPU-012/18 av 2.07.2018.

Godkjent planprogram: PLA-108/18 av 15.11.2018 og KOM-121/18 av 14.12.2018.

Vedtatt utlegg, SNP: KPU-002/20 av 20.01.2020.

Vedtatt godkjenning, SNP: KPU-013/2020 av 22.04.2020 og KOM-028/20 av 29.04.2020 .

Tiltak 2	Bransje	Svar nr
• Språk	R	37
• At alle skolene og barnehagene gjere seg større bruk av Norsk Fjordsenter som arena for læring om fjordlandskap, geologi, flora&fauna og vår kulturhistorie	R	33
• Læringsplasser i dei lokale bedriftene	A	32
• Opplegg rundt friluftsliv	R	29
• Utplassering/arbeidsveke	A	28
• Elevoppgaver med reelle case fra bedrifter	E	27
• Bedriftsbesøk	A	25
• Vedlikeholdstjenester	A	23
• Yrkesorientering	H	22
• Informasjon	R	20
• Ta inn lærlingar	Næ	19
• Analysere industriens behov og tilpasse vidareg. utd. til dette		
• Utsikt til framtidig arbeid	H	16
• Makrotenking	Næ	15
• Bransjekunnskap	R	14
• BigData analyser	A	12
• Praksis plassar til Lærlingar	M	11
• Bedriftsbesøk for å skape interesse	A	10
• Sommarjobb/deltidsjobb som del av læring	R	9
• Bedrifter kan kome inn i skulen og delta i undervisninga	R	8
• Utplasseringsordninger der ungdom får prøve seg	N	7
• Informasjon om yrke i skulen	H	6
• Jobbskygging	R	5
• Samarbeide om nye prosjekt og teknologi	Ny	3
• Rekruttering	Næ/O	2
• Næringslivet involverer seg tidlig, sterkt faglig miljø	?	1

Tiltak 3	Bransje	Svar nr.
• Kultur	R	37
• Idear og prosjektsamarbeid om entreprenørskap i skulen	R	33
• Opplegg rundt reiseliv	R	29
• Bedrifter kan bidra som coach/mentor i elevoppgaver	N	27
• Utdanningsmesser	A	25
• Utveksling	H	22
• Besøk	R	20
• Bedriftene må bli informert kva skulen har å tilby og motsatt	Næ	19
• Lærling-/praksis-plassar	M.	17
• marknadsføring	H	16
• Vise fra yrker og utdanningsveier	Næ	15
• Rekruttering	R	14
• Sørge for at skulen har rett utstyr	M.	11

Vedtak oppstart, SNP: FOR-007/18 av 22.01.2018.

Vedtak utlegg, planprogram: KPU-012/18 av 2.07.2018.

Godkjent planprogram: PLA-108/18 av 15.11.2018 og KOM-121/18 av 14.12.2018.

Vedtak utlegg, SNP: KPU-002/20 av 20.01.2020.

Vedtak godkjenning, SNP: KPU-013/2020 av 22.04.2020 og KOM-028/20 av 29.04.2020 .

• Lokalt retta valfag	R	9
• Rulleringsutplassering for skulelei ungdom	N	7
• Løfte fram yrkesfag og byggje opp trivselsfaktorar ein veit ungdomar set pris på	Ny	3
• Samarbeidsprosjekter - Innovasjon	?	1

SP 14:

Utdjup tiltaka i spm 13 om du vil

Kommentarar	Bransje	Svar nr.
• Men dette vil i alle tilfeller bare være sesongarbeid	R	18
• Viktig å engasjere neste generasjon som kan synes å vere meir løysningsorientert enn dagens	A	12
• Engasjere ungdom i lokale bedrifter	R	9
• Sjå for deg at ein skuleelev som er lei kan få jobbe i forskjellige bedrifter i eit år for eksempel (1mnd i kvar bedrift)	Ny	7
• Og på denne måten kunne få prøvd seg på litt forskjellig og dermed øke sjansen for at dei blir.		
• Heilt sjukt at det ikkje fins tilbod for ein samlingsstad for ungdomar til dømes. Heilt utruleg! Ikkje rart ungdomen vil reise ut.	Ny	3

SP15:

Ønskjer du eit samarbeidsforum/ein felles møteplass for bedriftene i kommunen?

Svara gav dette resultatet:

JA : 80,6 %

NE : 19,4 %

SP 16;

I tilfelle JA, foreslå modellar i prioritert rekkjefølgje.

Svar gav denne prioriteringa:

1. prioritet: Næringsforum (61,5 % har dette som 1.prioritet) ,
2. prioritet: Haramsmodell
3. prioritet: Utviklingselskap à la Sykkylven Næringsutvikling

SP 17:

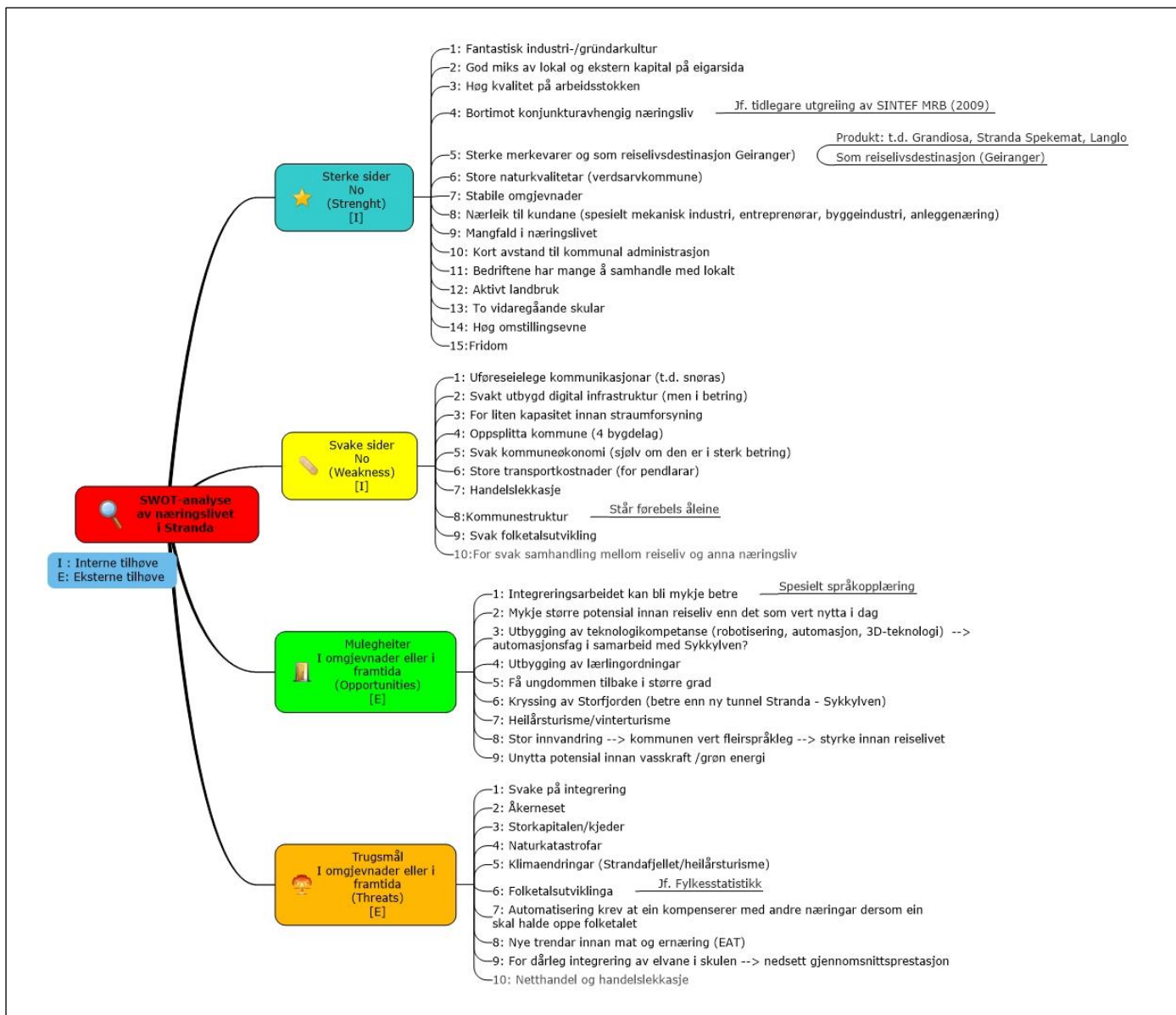
Ønskjer du å bidra for å få til eit fungerande næringsforum i Stranda kommune?

Svara gav dette resultatet:

JA : 52 %
NEI : 11 %
KANSKJE : 37 %



Vedlegg 3: SWOT-analyse



Figur 20: SWOT-analyse næringslivet i Stranda.

Vedlegg 4: Tiltaksplan (hovudplan 2021-2024) og årleg tiltaksplan.

Handlings- og tiltaksplan for næringsutvikling i Stranda kommune (DUMMY)

Vedlegg til Strategisk næringsplan for Stranda kommune

Satsingsområde	År og forventna kostnad (i 1 000 kr) fordelt på Kommune (K) og Privat næringsliv (P)												Sum periode	Kommentar	
	2021	K	N	2022	K	N	2023	K	N	2024	K	N			
Delmål 1: Stranda kommune skal legge til rett															
Strategi 1: Legge til rette for oppstart av fleire bedrifter															
Tiltak 1: Setje av midlar til eigenandelen i KNP for	X	350	0	X	400	0	X	450	0	X	500	0	1700	Føreset at kommunen løyver 50% av det fylkeskomm.	
Tiltak 2: Arbeide politisk for å auka løyvingane til	X	0	0	X	0	0	X	0	0	X	0	0	0	0	
Tiltak 3: Bruke eigarskapsmøtinga (Stranda komm)	X	0	0	X	0	0	X	0	0	X	0	0	0	0	
Tiltak 4: Bruke arealdelen av kommuneplanen pro	X	0	0	X	0	0	X	0	0	X	0	0	0	0	
Sum strategi 1		350	0		400	0		450	0		500	0	1700		
Strategi 2: Vere oppstarts- og grundervennleg komm															
Tiltak 1: Vidareføring av hoppid.no ved å setje av	X	0	0	X	0	0	X	0	0	X	0	0	0	0	
Tiltak 2: Vurdere prioriteringsreglar for handsami	X	0	0	X	0	0	X	0	0	X	0	0	0	0	
Tiltak 3: Styrkje samarbeidet med miljø i nabokom	X	0	0	X	0	0	X	0	0	X	0	0	0	0	
Sum strategi 2		0	0		0	0		0	0		0	0	0	0	
Strategi 3: Skape variasjon i næringsareal gjennom u															
Tiltak 1: Følgje opp strategi og mål i arealdelen av	X	0	0	X	0	0	X	0	0	X	0	0	0	0	
Sum strategi 3		0	0		0	0		0	0		0	0	0	0	
Strategi 4: Vidarsutvikle landbruket og halde det i h															
Tiltak 1: Syte for rulling av kommunedelplan fo	X	0	0	X	0	0	X	0	0	X	0	0	0	0	
Tiltak 2: Vere pådrivar for oppattnyng av driftsag	X	0	0	X	0	0	X	0	0	X	0	0	0	0	
Tiltak 3: Bruke lousverk for å sikre at dyrka jord	X	0	0	X	0	0	X	0	0	X	0	0	0	0	
Tiltak 4: Legge til rette for at fôrressursane i utmar	X	0	0	X	0	0	X	0	0	X	0	0	0	0	
Tiltak 5: Drive aktiv rekruttering, jf. t.d. samarbeid	X	0	0	X	0	0	X	0	0	X	0	0	0	0	
Tiltak 6: Arrangere kurs i eigarskifte i samarbeid m	X	0	0	X	0	0	X	0	0	X	0	0	0	0	
Tiltak 7: Innrette regelverket for kommunalt nær	X	4	0	X	4	0	X	4	0	X	4	0	16		
Tiltak 8: Støtte initiativ i tidleg fase ved bruk av h	X	4	0	X	3	0	X	3	0	X	3	0	13		
Tiltak 9: Aktiv bruk av regelverket for Landbruk PL	X	5	0		0	0	X	6	0		0	0	11		
Tiltak 10: Arbeide for nye innfallsvinklar for å rekr	X	20	20	X	0	0	X	0	0	X	0	0	40		
Sum strategi 4		13	0	X	7	0	X	13	0	X	7	0	40		

Figur 21: Tiltaksplan 2021 -2024, og årlege tiltaksplanar.

Vedtak oppstart, SNP: FOR-007/18 av 22.01.2018.

Vedtak utlegg, planprogram: KPU-012/18 av 2.07.2018.

Godkjent planprogram: PLA-108/18 av 15.11.2018 og KOM-121/18 av 14.12.2018.

Vedtak utlegg, SNP: KPU-002/20 av 20.01.2020.

Vedtak godkjenning, SNP: KPU-013/2020 av 22.04.2020 og KOM-028/20 av 29.04.2020 .

Vedlegg 5. Spørjeskjema

Spørsmål til bruk i arbeidet med Strategisk næringsplan

Kva bransje/næring/sector tilhøyrer du?

- | | |
|--|---|
| <input type="checkbox"/> Næringsmiddelindustri | <input type="checkbox"/> Handelsnæring |
| <input type="checkbox"/> Reiseliv | <input type="checkbox"/> Oppdrettsnæring |
| <input type="checkbox"/> Friviljug sektor | <input type="checkbox"/> Entreprenørbransje |
| <input type="checkbox"/> Mekanisk industri | <input type="checkbox"/> Møbel |
| <input type="checkbox"/> Skulesektor | <input type="checkbox"/> Nyetablerar |
| <input type="checkbox"/> Landbruk | <input type="checkbox"/> Anna |

- A. Kva er etter di oppfatning i prioritert rekkjefølgje dei 3 viktigaste tiltaka kommunen kan bidra med for å fremje:

Næringslivet i Stranda generelt:

1.
2.
3.

Kommentar:

.....

.....

.....

Di bedrift spesielt:

1.
2.
3.

Kommentar:

.....

.....

.....

B. Kva er etter di oppfatning dei tre største usikkerheitsfaktorane knytt til framtidig eksistens av di bedrift?

- 1.
- 2.
- 3.

Kommentar:

.....
.....
.....

C. Nemn dei tre viktigaste faktorane som påverkar konkurransekrafta for di bedrift

- 1.
- 2.
- 3.

Kommentar:

.....
.....
.....
.....

D. Nemn dei tre viktigaste kritiske suksessfaktorane for di bedrift

- 1.
- 2.
- 3.

Kommentar:

.....

.....
.....

E. Nemn tre tiltak du meiner eignar seg for samarbeid mellom kommune og næringsliv

- 1.
- 2.
- 3.

Kommentar:

.....
.....
.....

F. Nemn tre tiltak som eignar seg for samarbeid mellom skule og næringsliv

- 1.
- 2.
- 3.

Kommentar:

.....
.....
.....

G. Ønskjer du eit samarbeidsforum /ein felles møteplass for bedriftene i kommunen? I tilfelle JA, foreslå modellar i prioritert rekkjefølgje (t.d. næringsforum, (tilpassa Haramsmodell, utviklingsselskap à la Sykkylven næringsutvikling,)

- 1.
- 2.
- 3.

Utdjup om du vil:

.....

.....
.....
.....

H. Meiner du ta kommunen skal ta opp att og vidareføre forprosjektet for etablering av ei ARENA-klynge som vart avslutta 2016?

Ja Nei

I fall Ja bør dette vere ei:

1. Ei rein næringsmiddelklynge?
2. Ei næringsmiddelklynge i kombinasjon med aktuelle underleverandørar til næringsmiddelindustrien?
3. Andre konstellasjonar:

Grunngi:

.....
.....
.....

Stranda, 30.04.2020.

[.....]

Litteratur

- Bedrifter, n. I. (2019, 06 28). Strategisk næringsplan Stranda kommune - spørjeundersøking. (E. q. back, Intervjuer, I. Bjørdal, & O. Skylstad, Redaktører) Stranda kommune.
- Bråttå, H. O., Alnes, P. K., Hagen, A., & Ulla Higdem, P. O. (2017). *Fra kommunal plan til gjennomføring*. Østlandsforskning. Lillehammer: Østlandsforskning.
- Busch, T., & Vanebo, J. O. (2008). *Haramprosjektet - Strategisk utvikling av en kommune*. Steinkjer: Høgskulen i Nord-Trøndelag.
- Distriktssenteret - kompetansesenteret for distriktsutvikling. (2018, 10 11). *Distriktssenteret*. (T. Risnes, Redaktør, & Distriktssenteret) Hentet 12 4, 2019 fra 10-punktsmodellen for lokalt utviklingsarbeid: <https://distriktssenteret.no/verktoy/metodikk-strategisk-arbeid-med-lokal-utvikling/>
- Häger, M., Bjørdal, I., & Klokkehaug, T. (2014, 03 06). Med hjerte for levande bygder - Ei lokal landbruksatsing i Stranda, Sykkylven og Norddal. 17.
- KMD. (2008, 06 27). *Lovdata*, Lov 8 mai 2009 nr. 27. (K. o. moderniseringsdepartementet, Redaktør) Hentet 12 5, 2019 fra Lov om planlegging og byggesaksbehandling (plan- og bygningsloven): <https://lovdata.no/dokument/NL/lov/2008-06-27-71>
- KMD og LMD. (2017). https://www.regjeringen.no/contentassets/fe55b11f67d84bc08672c87788a2df69/h-2401_garden-som-ressurs.pdf. (-, Red.) Hentet 10 27, 2019 fra Garden som ressurs - Bygge- og anleggstiltak i og i tilknytning til landbruk – forholdet til plan etter plan- og bygningsloven: https://www.regjeringen.no/contentassets/fe55b11f67d84bc08672c87788a2df69/h-2401_garden-som-ressurs.pdf
- Kompetansesenteret for Distriktsutvikling. (2010). *Rapport om omdømmebygging etter 29 inspirasjonsseminar Norge rundt haust 2009-vinter 2020*. (H. Holmli, Red.) Hentet fra <https://48vlp12642pa30ejq72t9ozh-wpengine.netdna-ssl.com/wp-content/uploads/2013/04/rapport-omdommebygging.pdf>
- Lykkja, H., & Bjarnadóttir, S. L. (2018). *Prinsipp for besøksforvaltning - Vestnorsk fjordlandskap - Geirangerfjordområdet og Nærøyfjordområdet*. Aurland naturverkstad. Geiranger: Verdsarvrådet for Vestnorsk fjordlandskap.
- Moen, S. E. (2011). *Kommunen som samfunnsutvikler - Drivere og hindringer for næringsutviklings- og sysselsettingsarbeid*. Oslo: FaFo.
- Møre og Romsdal fylkeskommune. (2018). *Fylkesstatistikk 2018 Møre og Romsdal*. Plan og analyse. Molde: Møre og Romsdal fylkeskommune.
- Møre og Romsdal fylkeskommune. (2019, 12 11). www.mrfylke.no. Hentet 12 28, 2019 fra Møre og Romsdal fylkeskommune: <https://mrfylke.no/om-oss/planar-strategiar-og-rapportar/fylkesplan>
- PwC. (2019). *Geiranger, Strategiplan Reisemål*. Geiranger: PwC. Hentet 11 29, 2019
- SINTEF Møre og Romsdal bedriftsutvikling AS. (2009). *Næringsanalyse Stranda kommune*. (E. Eilertsen, Red.) Ålesund, Noreg: SINTEF MRB.

Vedtak oppstart, SNP: FOR-007/18 av 22.01.2018.

Vedtak utlegg, planprogram: KPU-012/18 av 2.07.2018.

Godkjent planprogram: PLA-108/18 av 15.11.2018 og KOM-121/18 av 14.12.2018.

Vedtak utlegg, SNP: KPU-002/20 av 20.01.2020.

Vedtak godkjenning, SNP: KPU-013/2020 av 22.04.2020 og KOM-028/20 av 29.04.2020 .

- Sjøfartsdirektoratet. (2019, 3 12). Forskrift om miljømessig sikkerhet for skip og flyttbare innretninger. *FOR-2012-05-30-488*, 2019.03.12, 21 paragrafar. Oslo, Norge: Klima- og miljødepartementet, Nærings- og fiskeridepartementet.
- Stadheim, K. J., Hansen, B. O., Hjørungdal, P., Hoff, O. N., Rusten, T. D., Stadheim, O. H., & Bjørndal, I. (2019). *Kulturminneplan for Stranda kommune 2019 – 2023*. Næringsavdelinga. Stranda: Stranda kommune.
- Stranda kommune. (2008). *Kommunedelplan for landbruk 2008-2011*. Stranda kommune, Landbrukskontoret. Stranda: Stranda kommune.
- Stranda kommune. (2018, 05 23). *Eigarskapsmelding 2018. Verktøy for formulering av eigarstrategiar i Stranda kommune*. (S. A. Ljøen, Red.)
- Stranda kommune. (2018). *Planprogram - Strategisk næringsplan for Stranda kommune*. Stranda kommune, Næring/Teknisk. Stranda kommune. Hentet 11 5, 2019 fra <https://www.stranda.kommune.no/tenester/naring-og-skatt/anna-naringsliv/strategisk-naringsplan/planprogram-snp/>
- Stranda kommune. (2019). *Kommuneplan for Stranda kommune 2019 – 2031. Samfunnsdel*. Stranda kommune, Næring/teknisk. Stranda kommune. Hentet fra www.stranda.kommune.no
- Sykkylven og Stranda kommunar. (2019, 09 24). *Utkast Ny Ny intensjonsavtale om kommunesamanslåing mellom Sykkylven og Stranda kommunar*. (Fellesnemnda, Redaktør) Hentet 10 27, 2019 fra Stranda kommune: https://www.stranda.kommune.no/_f/p1/i5f936d5d-a7aa-4c73-a142-11d6cc73a711/sykkylven-og-stranda-kommunar_utkast-til-intensjonsavtale-for-storfjorden-kommune_240919592189.pdf
- Thuen, A. E., Tufte, T., Hillestad, M. E., Smedshaug, C. A., & Eldby, H. (2019). *Vestnorsk fjordlandskap - Inspirasjon fra Sveits for økt aktivitet*. Oslo: Agri Analyse.
- ZYNK Communication & Leadership. (2016). *Næringsmiddelbedriftene i Stranda – forstudie - Arena-søknad eller annet samarbeid?* Noreg: ZYNK Communication & Leadership.